

T.C
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE ÇOCUĞU OLAN EVLİ
BİREYLERİN DUYGUSAL ZEKÂ DÜZEYLERİNİN VE
PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN EVLİLİK
UYUMU İLE İLİŞKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Yeliz SIBĞATULLAH

İstanbul, 2018

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE ÇOCUĞU OLAN EVLİ
BİREYLERİN DUYGUSAL ZEKÂ DÜZEYLERİNİN VE
PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN EVLİLİK
UYUMU İLE İLİŞKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:
Yeliz SIBĞATULLAH

Öğrenci No
150790028

Danışman:
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin EBADİ

İstanbul, 2018

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Evli Bireylerin Duygusal Zekâ Düzeylerinin Ve Problem Çözme Becerilerinin Evlilik Uyumu İle İlişkisi” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 23/02/2018

Yeliz SIBĞATULLAH

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ,
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

23/02/2018

Enstitümüz *Psikoloji* Anabilim Dalı *Klinik Psikoloji* Programı yüksek lisans öğrencilerinden 150790028 numaralı *Yeliz AKSU SIBĞATULLAH*'ın "*Beşkent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Evli Bireylerin Duygusal Zeka Düzeylerinin ve Problem Çözme Becerilerinin Evlilik Uyumu İle İlişkisi*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 23.01.2018 tarih ve 2018/04 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (45) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında *oyçokluğu/oybirliği* ile *Kabul/Red veya Düzeltme* kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin EBADİ
(Beşkent Üniversitesi)

ÜYE

Yrd. Doç. Dr. Süleyman KAHRAMAN
(Beşkent Üniversitesi)

ÜYE

Yrd. Doç. Dr. Melek ASTAR
(FSM Üniversitesi)

Adı ve Soyadı : Yeliz SIBĞATULLAH
Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin EBADİ
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans, 2018
Alanı : Klinik Psikoloji
Anahtar Kelimeler : Evlilik Uyumu, Evlilikte Problem Çözme, Duygusal Zekâ

ÖZ

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE ÇOCUĞU OLAN EVLİ BİREYLERİN DUYGUSAL ZEKÂ DÜZEYLERİNİN VE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN EVLİLİK UYUMU İLE İLİŞKİSİ

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi dönemde çocuğu olan evli bireylerin duygusal zekâ düzeylerinin ve problem çözme becerilerinin evlilik uyumu ile ilişkisini araştırmaktır. Bu amaçla çalışmaya İstanbul ili Bağcılar ilçesinde anaokulunda çocuğu olan 205 kadın ve 91 erkek toplam 296 evli birey katılmıştır.

Veri toplama aracı olarak, Acar tarafından Türkçe'ye çevrilen ve geçerlilik, güvenilirlik çalışmaları yapılan Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği, Baugh, Avery ve Sheets-Hawoth tarafından geliştirilen, Türkçe standardizasyonu Hünler ve Gençöz tarafından yapılmış olan Evlilikte Problem Çözme Ölçeği, Locke ve Wallace tarafından geliştirilen, Tutarel-Kışlak tarafından Türkçe'ye uyarlanan Evlilik Uyum Ölçeği ve araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Verilerin analizi için SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows programı kullanılmış olup değişkenler arası ilişkilerin ortaya konması için korelasyon ve regresyon analizleri kullanılmıştır. Bağımlı değişkenlerle demografik değişkenlere göre değişimi ise Bağımsız Örneklem t-Testi ve ANOVA ile ölçülmüştür.

Araştırmanın sonuçlarına göre, duygusal zekâ, evlilikte problem çözme ile evlilik uyumu arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Duygusal zekâ düzeyi ile evlilik uyumu düzeyi pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişkilidir. Evlilikte problem çözme becerisi düzeyi de evlilik uyumu düzeyi ile pozitif yönde anlamlı ölçüde ilişkilidir. Araştırma sırasında elde edilen bulgular literatürde yer alan araştırmalar eşliğinde tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Name and Surname : Yeliz SIBĖATULLAH
Supervisor : Dr. Academician Huseyin EBADI
Degree and Date : Master, 2018
Major : Clinical Psychology
Key Words :Marital Adjustment, Marital Problem Solving, Emotional Intelligence

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN MARITAL ADJUSTMENT, PROBLEM SOLVING SKILLS AND EMOTIONAL INTELLIGENCE LEVELS OF MARRIED COUPLES WHO HAVE PRE-SCHOOL AGED CHILD

The aim of this study is to investigate the relationship between marital adjustment, problem solving skills and emotional intelligence levels of married couples who have pre-school aged child. A total of 296 participant (205 female, 91 male) who have preschool aged child educated in Bağcılar, İstanbul were included in the study.

Participants were informed about the study and they have filled in Personal Information Form developed by the researcher, and Bar-On Emotional Intelligence Inventory which was adapted to Turkish by Acar, and Marital Problem Solving Scale which were developed by Baugh, Avery and Sheets-Hawoth and standardized in Turkish by Hünler and Gençöz and Marital Adjustment Scale developed by Tutarel-Kışlak. SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows was used to analyze the data. Correlation and regression analyses were applied to reveal the relationship between variables. Independent Samples T-Test and One Way ANOVA were used to indicate the differences of marital adjustment scores, problem solving skills and emotional intelligence levels based on demographical variables.

Regression analysis for relationship between marital adjustment, problem solving skills and emotional intelligence levels were statistically significant. There is a significant uphill relationship between emotional intelligence and marital adjustment. Problem solving skills and marital adjustment were also related each other. Results were discussed with the literature.

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ YAYINLAR

1.1. Zekâ Kavramı.....	5
1.2. Duygu Kavramı.....	6
1.3. Duygusal Zekâ ve Gelişimi.....	7
1.3.1. Duygusal Zekâ Modelleri.....	11
1.3.1.1. Mayer ve Salovey'in Duygusal Zekâ Modeli	12
1.3.1.2. Goleman'ın Duygusal Zekâ Modeli.....	13
1.3.1.3. Bar-On'un Duygusal Zekâ Modeli	14
1.3.1.4. Cooper ve Sawaf'ın Duygusal Zekâ Modeli.....	17
1.3.2. Evlilikte Duygusal Zekâ.....	18
1.3.3. Duygusal Zekâ İle İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	19
1.3.4. Duygusal Zekâ İle Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	22
1.4. Problem Ve Problem Çözme.....	24
1.4.1. Evlilikte Problem Çözme Becerisi	26
1.4.2. Evlilikte Problem Çözme Becerisi İle İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	29

1.4.3. Evlilikte Problem Çözme Becerisi İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	33
1.5. Evlilik ve Evlilik Uyumu	34
1.5.1. Evlilik Uyumu İle İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	38
1.5.2. Evlilik Uyumu İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	43

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli	46
2.2. Evren ve Örneklem	46
2.3. Veri Toplama Araçları	48
2.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	48
2.3.2. Bar-On Duygusal Zekâ Yeteneği Ölçeği	48
2.3.3. Evlilikte Problem Çözme Ölçeği	49
2.3.4. Evlilik Uyum Ölçeği	49
2.3.5. Verilerin Analizi	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. Duygusal Zekâ, Evlilikte Problem Çözme, Evlilik Uyumu Puan Ortalaması	51
3.2. Duygusal Zekâ, Evlilikte Problem Çözme ve Evlilik Uyumu Arasında Korelasyon Analizi.....	52
3.3. Duygusal Zekâ ve Evlilikte Problem Çözmenin Evlilik Uyumu Üzerine Etkisi	54
3.4. Duygusal Zekâ Alt Boyutlarının Evlilik Uyumu Üzerine Etkisi.....	55

3.5. Evli Bireylerin Cinsiyetlerine Göre Duygusal Zekâ Düzeylerine Ait Bulgular.....	58
3.6. Evli Bireylerin Yaşlarına Göre Duygusal Zekâ Düzeylerine Ait Bulgular.....	58
3.7. Evli Bireylerin Evlilik Yıllarına Göre Duygusal Zekâ Düzeyine Ait Bulgular.....	59
3.8. Evli Bireylerin Eğitim Seviyelerine Göre Duygusal Zekâ Düzeylerine Ait Bulgular.....	60
3.9. Evli Bireylerin Çocuk Sayısına Göre Duygusal Zekâ Düzeylerine Ait Bulgular.....	62
3.10. Evli Bireylerin Gelir Seviyelerine Göre Duygusal Zekâ Düzeylerine Ait Bulgular.....	62
3.11. Evli Bireylerin Cinsiyetlerine Göre Evlilikte Problem Çözme Becerilerine Ait Bulgular	64
3.12. Evli Bireylerin Yaşlarına Göre Evlilikte Problem Çözme Becerilerine Ait Bulgular.....	65
3.13. Evli Bireylerin Evlilik Yıllarına Göre Evlilikte Problem Çözme Becerilerine Ait Bulgular	65
3.14. Evli Bireylerin Eğitim Düzeylerine Göre Evlilikte Problem Çözme Becerilerine Ait Bulgular	65
3.15. Evli Bireylerin Çocuk Sayılarına Göre Evlilikte Problem Çözme Becerilerine Ait Bulgular	65
3.16. Evli Bireylerin Gelir Düzeylerine Göre Evlilikte Problem Çözme Becerilerine Ait Bulgular	66
3.17. Evli Bireylerin Cinsiyetlerine Göre Evlilik Uyum Düzeylerine Ait Bulgular.....	67
3.18. Evli Bireylerin Yaşlarına Göre Evlilik Uyum Düzeylerine Ait Bulgular	67

3.19. Evli Bireylerin Evlilik Yıllarına Göre Evlilik Uyum Düzeylerine Ait Bulgular.....	67
3.20. Evli Bireylerin Eğitim Seviyelerine Göre Evlilik Uyum Düzeylerine Ait Bulgular.....	67
3.21. Evli Bireylerin Çocuk Sayılarına Göre Evlilik Uyum Düzeylerine Ait Bulgular.....	68
3.22. Evli Bireylerin Gelir Seviyelerine Göre Evlilik Uyum Düzeylerine Ait Bulgular.....	68

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA

SONUÇ	85
KAYNAKÇA	88
EKLER	103
EK-1. Duygusal Zekâ Ölçeği Kullanma İzin Yazısı.....	103
EK-2. Evlilik Uyum Ölçeği Kullanma İzin Yazısı	104
EK-3. Evlilikte Problem Çözme Ölçeği Kullanma İzin Yazısı	105
EK-4. Gönüllü Onam Formu	106
EK-5. Kişisel Bilgi Formu	107
Ek 6: Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği	108
Ek 7: Evlilikte Problem Çözme Ölçeği.....	111
Ek 8: Evlilik Uyum Ölçeği.....	112
Ek 9: Etik Kurul Onayı	114

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Tanımlayıcı Özelliklerin Dağılımı.....	47
Tablo 2. Duygusal Zekâ, Evlilikte Problem Çözme, Evlilik Uyumu Puan Ortalaması	51
Tablo 3. Duygusal Zekâ, Evlilikte Problem Çözme ve Evlilik Uyumu Arasında Korelasyon Analizi.....	52
Tablo 4. Duygusal Zekâ ve Evlilikte Problem Çözmenin Evlilik Uyumu Üzerine Etkisi.....	54
Tablo 5. Duygusal Zekâ Alt Boyutlarının Evlilik Uyumu Üzerine Etkisi.....	55
Tablo 6. Duygusal Zekâ Düzeylerinin Tanımlayıcı Özelliklere Göre Karşılaştırılması	57
Tablo 7. Evlilikte Problem Çözme Düzeylerinin Tanımlayıcı Özelliklere Göre Karşılaştırılması	64
Tablo 8. Evlilik Uyumunun Tanımlayıcı Özelliklere Göre Karşılaştırılması	66

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Duygusal Zekâ ve Evlilikte Problem Çözmenin Evlilik Uyumu Üzerine Etkisine Yönelik Sonuç Modeli.....	54
Şekil 2. Duygusal Zekâ Alt Boyutlarının Evlilik Uyumu Üzerine Etkisine Yönelik Sonuç Modeli.....	56

GİRİŞ

Kişiler arası ilişkinin en yoğun olarak yaşandığı toplumsal kurumlardan biri de evlilik kurumudur. Evlilik, insan yaşamını etkileyen ve yaşamı için aldığı en önemli kararlardan biridir. Evlilik, iki insanın yaşamlarını birleştirerek, ruhsal, duygusal ve fizyolojik olarak mutlu olmayı hedeflediği bir kurumdur. Aynı evi paylaşma, aynı evde yaşama, birbirlerinin alışkanlıklarını kabul etme, görev ve sorumlulukları yerine getirme birlikte ortak bir yaşamı paylaşmadır. Dolayısıyla sağlıklı bir aile yaşamı için, eşler arasındaki uyumun sağlanarak, çiftlerin kendi ilişkilerinde, akrabalarıyla olan ilişkilerinde, evle ilgili görev ve sorumluluklarında uyum ve birlikte hareket etmelerini gerektirir.

Çiftler arasında duygusal paylaşımın yetersiz olması, duygusal huzursuzluğun artmasına, birbirlerine empati yapmaktan uzaklaşmaya, problem çözme becerilerinin duraksamasına, kızgınlığa, öfke ve çatışmaya neden olmaktadır. Dolayısıyla uyumlu bir evlilik için, öncelikle eşlerin kendilerini tanımaları, kendi duygularını fark etmeleri, idare edebilme, yönetebilme, birbirleriyle empati kurabilme becerileriyle birlikte duygusal zekâ yetenekleri ve problem çözme becerileri ile doğru orantılıdır.

Kişiler arası etkileşimin kalitesi bütün ilişkilerde olduğu gibi eşler arasındaki uyumun niteliği için de önemlidir. Evlilik hayatı ile birlikte yaşamını birleştiren çiftler, çocuk sahibi olmalarıyla birlikte, yeni bir sürece girmektedirler. Anne-baba olma kimlikleriyle beraber çocuğun bakımı, ihtiyaçlarının karşılanması, ev işlerini kimin yapacağı ve başka birçok problemler de meydana gelmektedir. Problem çözme, başkasının gözünden bakabilme, başkasının duygu ve düşüncesini anlayarak bireysel davranışları düzenleme becerisini de kapsayan duygusal zekâ, kişiler arası etkileşimin kalitesini belirleyen önemli boyutlardır. Duygusal zekâ olarak adlandırılan, başkasının düşünce ve duygusunu anlayabilme, başkasının gözünden bakabilme becerisinin problem çözme konusunda da olumlu bir nitelik olduğu düşünülebilir. Evlilikte kişiler arası alanı ilgilendiren ilişki problemlerinin geleceğimizin teminatı olan çocuk ruh sağlığı üzerinde de olumsuzluklara sebep olabileceği düşünülerek, bu çalışmada duygusal zekâ ve problem çözme becerilerinin

evlilik uyumu ile ilişkili kavramlar olduğu ve sağlıklı nesiller için sağlıklı evliliklerin gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı okul öncesi eğitim kurumunda çocuğu olan evli bireylerin duygusal zekâ düzeylerinin ve evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik uyumu ile ilişkisinin araştırılmasıdır.

Araştırmanın Önemi

Eş seçimi bireylerin yaşamlarına yön veren ve yaşamlarını etkileyen önemli bir seçimdir. Ülkemizde boşanma oranlarının artış göstermesi, aile kurumunun korunmasını ve evlilikte problem yaşayan çiftlerin desteklenme adına yapılan araştırma ve çalışmaların gün geçtikçe önemini arz etmektedir.

Evlilik sözleşmesiyle kadın ve erkeğin, yaşamlarını paylaşmak, fiziksel, ruhsal ve duygusal olarak doyum sağlamak, çocuk yapmak ve yetiştirmek gibi amaçlar doğrultusunda her iki tarafında uyumlu olması beklenmektedir. Bu uyum sağlanamadığında kişilerin yaşadığı huzursuzluk ve sorunlardan çiftlerle birlikte çocuklarda olumsuz etkilenmektedirler. Sağlıklı nesiller için sağlıklı evliliklerin ön koşul olduğunu düşündüğümüzde yapılan bu çalışma ile daha önce yapılmış olan araştırmalara bir yenisini daha eklenecek ve evlilik uyumunu etkileyen değişkenler, duygusal zekâ ve evlilikte problem çözme ile ilgili bilgi birikimini artırarak yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde duygusal zekâ, evlilikte problem çözme ve evlilik uyumu ile ilgili olarak gerek yurt içi, gerekse yurt dışında birçok araştırma yapıldığı görülmektedir. Bununla birlikte, yapılan araştırmalarda, yurt içinde duygusal zekânın ve evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik uyumu ile ilişkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu açıdan araştırma evlilik uyumunu etkileyen duygusal zeka ve evlilikte problem çözme ile ilgili değişkenler arasındaki ilişkiyi inceleyerek literatür için önemli katkılar sağlayacağı düşünülmüştür.

Varsayımlar

- Araştırmaya katılan bireylerin veri toplama araçlarındaki sorulara doğru ve içten cevaplar verdikleri varsayılmaktadır.
- Araştırma örnekleminin, evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.
- Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının, geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

- Bu araştırma, İstanbul ili Bağcılar ilçesindeki anaokuluna devam eden çocukların ebeveynleriyle sınırlıdır.
- Bu anne babaların evli ve birlikte yaşayan çiftler ile sınırlıdır.
- Bu araştırma, Bar-On Duygusal Zekâ Yeteneği Ölçeği, Evlikte Problem Çözme Ölçeği ve Evlilik Uyum Ölçeği'nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

Hipotezler

- Okul öncesi dönemde çocuğu olan evli bireylerin duygusal zekâ düzeyleri ve alt boyutları ile evlilik uyumları arasında ilişki vardır.
- Okul öncesi dönemde çocuğu olan evli bireylerin duygusal zekâ düzeyleri ile evlilikte problem çözme becerileri arasında ilişki vardır.
- Okul öncesi dönemde çocuğu olan evli bireylerin problem çözme becerileri ile evlilik uyumları arasında ilişki vardır.
- Okul öncesi dönemde çocuğu olan evli bireylerin duygusal zekâ düzeyleri ve evlilikte problem çözme becerileri evlilik uyumunu yordamaktadır.
- Okul öncesi dönemde çocuğu olan evli bireylerin duygusal zekâ düzeyleri demografik özelliklere göre farklılık göstermektedir.

- Okul öncesi dönemde çocuğu olan evli bireylerin problem çözme becerileri demografik özelliklere göre farklılık göstermektedir.

- Okul öncesi dönemde çocuğu olan evli bireylerin evlilik uyum düzeyleri demografik özelliklere göre farklılık göstermektedir

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ YAYINLAR

1.1. Zekâ Kavramı

Zekânın tanımı konusunda psikologlar arasında farklılıklar olmakla birlikte, zekâ testlerinin ölçtüğü kabul edilen belli bazı şeyler üzerinde birleşmektedirler. Zekâ, zekâ testlerinin ölçtüğü zihinsel bir güç ve bir yetenek olarak tanımlanmakla birlikte bazı psikologlar öğrenbilme yeteneği, bazı psikologlar da kişinin yeni durum ve problemlere uyma yeteneği olarak tanımlamışlardır (Özgüven, 2007, s. 163).

Zekâ; Olayları bağımsız olarak düşünebilme, eylem ve tutumları belli bir düşünceye ya da erek çevresinde toplayabilme yeteneği, yeni durumlara başarıyla uyum sağlayabilmede gösterdiği yetenek olarak tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr, 2017). Zekâ (intelligence), öğrenme sürecinde anlama, ilişkilendirme, kavrama, bütünleştirme, değerlendirme, yorumlama ve yordama gibi etkinliklere yön veren zihinsel yeterliklerin ve duyuşsal özelliklerin anlatımıdır. Zekâ kişinin hayatındaki her türlü seçme, yönelme, üretme, sınıflama ve yaratma eylemlerini etkileyen ve kapsayan bir kavramdır (Karduz, 2009, s. 14).

Birçok psikolog zekâ kavramını farklı kategorilerde ele alıp incelemişlerdir. Bu psikologlardan bir kısmı bilişsel, gelişimsel ve kişilik özelliklerini göz önünde bulundurarak, bazıları ise psikolojik ve duygusal hususları ön planda bulundurarak tanımlar yapmışlardır. Wechsler, bir bütün olarak gayeli hareket edebilme, mantık çevresinde düşünebilme ve çevresine tesir edebilme konularında bireyin sahip olduğu genel potansiyeli olarak ifade etmektedir. Piaget, zekâyı bireyin çevresine uyumlu olabilme kabiliyeti olarak, Binet, zekâyı “iyi hüküm verebilme, iyi muhakeme edebilme, eleştirel bir görüşe sahip olma” olarak tanımlamaktadır (Özgüven, 2007, s. 163). Thorndike, soyut zekâ, mekanik ve sosyal zekâ olarak üç tür zekâ olduğunu ifade eder (Bacanlı, 1999). Wechsler ve Thorndike zekânın zihinsel olmayan boyutuna ve bu boyuta uyum sağlamanın başarı için taşıdığı önemi de vurgulamıştır (Baltaş, 2006, s. 6).

Strenberg, zekâyı “çevreyi seçmek, onu biçimlendirmek ve ona uyum sağlamak için gerekli olan zihinsel yetenekler” olarak tanımlamış, zekânın çevreye sadece tepkisel (reactive) değil, aynı zamanda onu biçimlendirmede etkisel (active) olduğunu ifade etmiştir. Bireyin çevreye olan uyumu ne kadar önemliyse bireyin çevreyi seçmesi ve şekillendirmesi de o derece önemlidir (Acar, 2001, s. 13).

Uzmanlar zekâ ile beyin arasında bir ilişkinin olduğuna dikkat çekmişlerdir. Bilim adamlarına göre, beyin denilince ilk akla gelen, sol beyin olmaktadır. Sol beynin işlevi, zihinsel zekâ ve akıl ile ilişkili olduğu görüşü kabul görmekteydi. Descartes’in “düşünüyorum o halde varım” düşüncesi 1990’lı yıllara kadar hakimiyetini sürdürdü. Bir sinirbilimci olan Damassio, “Descartes’in Yanılgısı” adlı kitabıyla Daniel Goleman’a kaynak oldu. “Duygusal Zekâ” adlı kitabında Daniel Goleman’ın ileri sürdüğü gibi insan beyninin tek başına mantıksal süreçlerden oluşmadığı, bununla birlikte duygusal süreçlerin de beyinde gerçekleştiği tezi de biyolojik olarak doğrulanmış oluyordu (Tarhan, 2009, s. 31).

1.2. Duygu Kavramı

Duygular Latice’de, “motus anima”, “bizi harekete geçiren ruh” olarak tanımlanmıştır (Baltaş, 2006, s. 10). Oxford İngilizce Sözlüğünde duygu, herhangi bir tutku çalkantısı ya da devinimi, his, zihin, herhangi bir şiddetli veya uyarılmış zihinsel durum şeklinde tanımlanmaktadır. Goleman ise bir his ve bu hisse özgü olan belirli düşünceler, biyolojik ve psikolojik haller ve bir dizi hareket eğilimi olarak tanımlamıştır (Goleman, 1999, s. 359).

Bazı araştırmacılar temel duygu kümelerinin olduğunu ileri sürmüş ve bu duygu kümelerinin bazı üyelerini şöyle tanımlamaktadırlar:

- **Korku:** Huzursuzluk, sinirlilik, hayret, tasa, kuruntu, kaygı, şüphe, çekinme, ürkme, dehşet, uyanıklık vicdan azabı, patolojik hali ise panik ve fobi.
- **Üzüntü:** Neşesizlik, keder, acı, melankoli, umutsuzluk, yalnızlık, kasvet, kendine acımadır. Patolojik halinde ise şiddetli depresyon.

- **Öfke:** Gazap, hiddet, kızma, tükenme, sinirlenme, içerleme, hakaret, kin, düşmanlık, alınganlıktır. Patolojik halinde ise şiddet ve nefret.

- **Sevgi:** Güven, sadakat, dostluk, muhabbet, hayranlık, iyilik, kabul görme, aşırı derecede tutkunluk.

- **Zevk:** Sevinç, mutluluk, rahatlama, coşku, eğlenme, tatmin, gurur, heyecan, temel zevk, aşırı zindelik, haz, vecd hali, kendinden geçme, kapris ve patolojik durumda mani.

- **Utanc:** Küçük düşme, hayal kırıklığı, pişmanlık, üzülme, mahcubiyet, suçluluk, çile ve nedamet.

- **İğrenme:** Küçümseme, tikslenme, nefret etme, hor görme, aşağılama, itici bulma

- **Şaşkınlık:** Hayret, afallama, şok, merak (Goleman, 1999, s. 359-360).

İnsan doğasında olumlu ve olumsuz duygular vardır. Olumlu duygular; mutluluk, güven, iyimserlik, ümit, estetik duygusu, sevgi, merhamet ve şefkat, adalet, sorumluluk, sonsuzluk duygusu, sabır ve vefadır. Öfke, kıskançlık, kibir, bencillik, üstünlük duygusu, kin, gurur, şüphe, nefret, utanç ve üzüntü ise olumsuz duygulardır (Tarhan, 2009, s. 65-195). İnsan fitratını duyguların gücünden soyutlayarak anlamaya çalışmak büyük bir yanılıdır. Kararlarımızı ve davranışlarımızı şekillendiren hislerimiz çoğu zaman düşüncelerimize baskın çıkar (Goleman, 1999, s. 18).

1.3. Duygusal Zekâ ve Gelişimi

Duygusal zekâ literatürde bir kavram olarak yerini almadan önce Thorndike'in üçtür zekâ alanı olarak bahsettiği "sosyal zekâ" bu alanda yapılacak gelecek çalışmalara ışık tutmuştur. 1920 yılında Thorndike'in yayınladığı çalışmalar incelendiğinde sosyal zekânın duygu ve empatinin insan ilişkilerinde akıllıca hareket edebilmeyi temsil ettiğini görürüz(Akt.Köksal, 2007, s.7).

1980'li yıllarda Gardner'ın "çoklu zekâ" kuramı ile zekânın farklı bileşenleri olarak yedi farklı boyut olarak yerini almıştır. Gardner 1993'e kadar 7 farklı zekâ

olduğunu bildirmiştir. Bunlar, (1) sözel-dil zekâsı, (2) görsel-uzaysal zekâ, (3) mantıksal-matematiksel zekâ, (4) sosyal zekâ, (5) bedensel-kinestetik zekâ, (6) müziksel-ritmik zekâ, (7) içsel zekâ (Ozan, Taşkın, Bay, & Kaya, 2013, s. 302). Gardner (1999), araştırmasında önce 7 tane zekâ olduğunu belirtmiş olmasına rağmen çalışması ilerledikçe doğacı zekâyı da ekleyerek var olan zekâların 8 tane olduğunu ve bunun araştırmalar arttıkça sayısının da çoğalabileceğini iddia etmiştir (Kurt, 2012, s.30).

Duygusal zekâ alanında araştırmalardaki bulguların diğer büyük bir kaynağı ise Reuven Bar-On oldu. 1985 yılında Dr. Reuven Bar-On “duygusal alan” (Emotional Quatient) kavramı ile farklı zekâ alanlarındaki çalışmalarıyla literatüre girmiş ve bireylerin tüm yaşamlarını kapsayacak bir başarıyı sağlayacak faktörler üzerinde çalışılmıştır (Goleman, 2000, s. 393).

Duygusal zekâ kavramını gerçek anlamı ile açıklayanlar ise Psikolog olan Peter Salovey ve John Mayer’dir. 1990 yılında “Emotional Intelligence” adıyla bir makale yayınlamışlardır (Yeşilyaprak, 2001, s. 139-146). John Mayer ve Peter Salovey, duygusal zekâyı sosyal zekânın bir türü olarak kabul etmiş, her iki kavramın da ilişkili olduğunu, kendisinin ve başkalarının hislerini gözlemleyip düzenleyebilme, bunlar arasında ayırım yapabilme, bu durumlardan elde ettiği hisleri düşünce ve davranışlarda kullanabilme yeteneği şeklinde tanımlamışlardır (Bar-On, 2006, s. 13-25).

Bunu izleyen dönemde konuyla ilgili akademik çalışmalar yapılmaya ve konu bilimsel ve akademik camiada tartışılmaya başlanılmıştır. 1995 yılında Daniel Goleman’ın, “Duygusal Zekâ Neden IQ’ dan Önemlidir?” kitabıyla birlikte duygusal zekâ kavramı kamuoyunun dikkatini çekerek, sosyal bir trend olarak büyük bir ilgi görmüştür (Çakar & Arbak, 2004, s. 34).

Bunca yıl egemenliği süren aklın sorgulanmaya başlamasının ve gitgide duyguların önem kazanmasının temel nedeni “değişim” dir. Sayısız ve hızlı değişimin meydana geldiği günümüzde son dönemde mobil iletişim ve internet olanakları gibi teknolojik gelişmeler insanların yaşamlarında büyük ve köklü değişimler oluşturmaktadır. İnsanların bu köklü ve hızlı gelişmelere uyum sağlaması

zor olmakta, ahlaki ve sosyal sorunlarla birlikte duygusal açıdan baskı oluşmaktadır. Bu durum beraberinde isteksizlik, mutsuzluk, endişe ve kaygı gibi olumsuz duygular meydana getirmekte ve kimi durumlarda ruhsal rahatsızlıklara neden olmaktadır. Böyle bir durumda duygusal zekâ gibi kişinin çevresinden gelen talep ve baskılarla başa çıkabilme, yönetme becerisini etkileyen bilişsel olmayan bir zihinsel becerinin irdelenmeye başlaması son derece yerinde olmuştur (Çakar & Arbak, 2004, s. 25).

Reuven Bar-On'a göre duygusal zekâ, bireyin çevresinden gelen baskı ve talepleri başarılı bir biçimde yönetebilmesinde bireye yardımcı olacak, duygusal, kişisel, sosyal yeterlilik ve beceridir. Duygusal zekânın, öz-farkındalık, iş birlikçi, problem çözme, kişiler arası ilişkiler kurma, stresi tolere edebilme, karar verme gibi duyguları etkili bir şekilde düzenleme ve kullanmadan kaynaklanan bir takım yetenekleri ihtiva ettiğini belirtmektedir (Bar-On, 2006, s. 13-25). Goleman (1999, s. 51), duygusal zekâyı kendini harekete geçirebilme, sıkıntıların düşünmeyi engellemesine izin vermeme, aksiliklere rağmen yoluna devam edebilme, dürtüleri kontrol ederek tatmini erteleyebilme, ruh halini düzenleyebilme, umut besleme ve kendini başkasının yerine koyabilme olarak, Cooper (1997), duyguları hissetme, duyguların farkında olma, anlama ile duyguların gücünü etkin bir şekilde kullanabilme, duygu ve duyguya yönelik olan bilgiyi muhakeme edebilme olarak tanımlamaktadır (Cooper, Applying Emotional Intelligence in the Workplace, 1997, s. 31-38).

Acar (2001), duygusal zekâyı bireyin kendisine ve karşısındakine ait olan duyguları doğru bir biçimde algılaması, söyleyebilmesi, onları uygun şekilde kontrol edebilmesi, motive etmesi, etkin ilişkiler kurup sürdürebilmesi, diğer kişilere anlayış gösterebilmesi, kendini onların yerine koyabilmesi ile ilişkili beceri ve sosyal yetenek olarak tanımlar (Acar, 2001, s. 28). Duygusal zekâ, mutluluk ve başarı için gerekli olan niteliklerin toplamıdır. Duygusal zekâyı sahip olan bireyler kendi duygularını fark edebilen, karşısındaki kişinin duygularını da fark edebilen, bağımsız davranabilen ve uzlaşmayı başarabilen iyimser kişilerdir. Amaç ve hedefe ulaşmak için ne yaptığı kadar nasıl yaptığının da farkında olan, önemseyen, zorluklar karşısında sabredebilen, problem çözmekten kaçınmayan ve uyum yetenekleri

yüksek olan kişiler duygusal anlamda zekidirler. Dedelerimizce "nefis terbiyesi" adı altında uygulanan "insan-ı kâmil" olmanın vasıflarıydı (Tarhan, 2009, s. 22-23).

Kısacası bireyin, kendisi ve başkasıyla ilişki kurmasını kolaylaştıran, duyguları anlama, tanıma, anlamlandırma ve etkin olarak kullanabilme yeteneğidir. Başkalarının istek ve ihtiyaçlarını, zayıf ve taraflarını tanımak, duygularını anlamak, stresle baş edebilmek ve insanların çevrelerinde görmek istedikleri gibi biri olabilmek için gereklidir (Baltaş, 2006, s. 7).

Aristo, "Herkes kızabilir, bu kolaydır. Ancak doğru insana, doğru nedenle doğru zamanda, doğru ölçüde ve doğru şekilde kızmak, işte bu kolay değildir" kişilik ve iyi bir yaşamla ilgili olan felsefi incelemesinde, duygusal yaşantımızı akıllıca yönetmeden bahsederken aslında o dönemde duygusal zekâdan bahsediyordu. Tutkularımız; düşüncelerimizi, değerlerimizle birlikte hayatla olan mücadelemizi yönlendirir ve iyi olarak kullanılıp yönetildiğinde bilgelik içerirler. Fakat kolaylıkla da yoldan çıkabilirler ve aslında çoğunlukla da bu olur. Aristo, sorunun duygusallıkta olmadığını, duygu ve ifadelerin uygun oluşuyla ilgili olduğunu belirtmiştir (Goleman, 1999, s. 7-12).

Dr. Damasio, sezgilerimize ters gelse bile, mantıklı kararlar alabilmek için hislerin vazgeçilmez olduğu görüşünü savunmuştur, hisler bize doğru olan yönü gösterir ve sonrasında kuru mantık işe yarar. Çeşitli seçimler ve kararlar almada yaşam bizi baş başa bırakır (hangi mesleği seçmelisin? kiminle evlenmelisin? gibi) ve hayat boyunca başlangıçta bazı seçenekleri eleyerek, bazılarını da ön plana getirerek kararı şekillendirip işaretler veririr. Bu şekilde Dr. Damasio'ya göre, muhakeme alanında düşünen beyin kadar duygusal beyin de işe karışmaktadır (Goleman, 1999, s. 45). Duygusal zekâyı tanımlayan EQ becerileri, IQ ya da bilişsel becerilerin karşıtı değildir, dinamik bir etkileşim ve duygusal zekâ ile bilişsel zekânın işbirliği halinde olmasıdır (Shapiro, 1999, s. 20). Duygusal zekâ becerileri bilişsel becerilerle sinerji halindedir. Üstün performans gösterenler her ikisine de sahip olan bireylerdir (Goleman, 2000, s. 33). Biri akılcı, biri duygusal olan bu iki zihin, genellikle bir uyum içindedir ve farklı bilinç hallerini birbiriyle kaynaştırarak, uyum halinde bize yardımcı olurlar. Çoğunlukla bu iki zihin harikulade bir uyum ve işbirliği halindedir ve düşünceler duygu için, duygular da düşünceler için

vazgeçilmezdir. Duygular mantıklı olmak için gerekli ve önemlidir. Duygu ile düşünce birlikte el ele vererek düşünceyi devreye koyarak ya da çıkararak her an karar vermemizi yönlendirirler (Goleman, 1999, s. 45).

Duygusal zekâsı yüksek olan kişilerin sahip olduğu özelliklere bakıldığında; kendini tanıyan, kendini ifade edebilen, işbirliği içinde olumlu ilişkiler kurabilen, ahlaklı, empati gösterebilen, stres ve negatif duygularla başa çıkabilen kişiler oldukları görülür (Baltaş, 2006, s. 5-6). Araştırmalara göre; yüksek seviyede duygusal zekâyâ sahip olan kişilerin, daha güçlü ilişkiler kurduklarını, daha etkili bir şekilde yol aldıklarını, daha fazla kariyer başarısı yaşadıklarını, kendilerini ve başkalarını daha fazla başarıya motive ettiklerini göstermektedir (Cooper, 1997, s. 31-38).

Duygusal zekâ düzeyi kalıtsal olarak belirlenmediği gibi, gelişimi de sadece ilk çocukluk dönemlerinde gerçekleşmesi söz konusu değildir. Genel bir kanaat olarak, yaklaşık 13-19 yaşları arasından sonra çok fazla gelişim ve ilerleme göstermeyen bilişsel zekânın aksine, duygusal zekânın öğrenilme olabirliği yüksek ve hayat boyu gelişmeye devam ederek daha da yeterli seviyeye ulaşabilmektedir (Yeşilyaprak, 2001, s. 142). Uzmanlar duygusal zekânın zihinsel zekâ gibi kader olmadığını, her dönem ve yaşta geliştirilebileceğini belirtmektedirler. Bu durum da duygusal zekânın ne kadar önemli olduğunu bir kez daha göstermektedir (Acar, 2002, s. 56).

1.3.1. Duygusal Zekâ Modelleri

Geleneksel zekâ ile ilgili devam eden araştırma ve tartışmalar, ortalama yüz yıldır sürmesine rağmen, duygusal zekâ modeli ile ilgili birkaç kuram son dönemlerde ortaya çıktığı görülmüştür. Duygusal zekâ modellerine bakıldığında, duygusal zekâyâ ait kabul edilen alt boyut alanlarının araştırmacılara göre farklı şekilde ele alındığı görülmektedir (Emmerling & Goleman, 2003, s. 8-13). Bu çalışmalarda duygusal zekâ iki temel yaklaşımla ele alınmaktadır.

Cobb ve Mayer (2000), yetenek modeli ve karma model olarak adlandırılan bu yaklaşımları şu şekilde tanımlanmaktadır:

- 1. Yetenek Modeli:** Duygusal zekâyı bir yetenekler grubu olarak ele almakta ve duygulardan faydalanarak akıl yürütmenin potansiyel kullanımları ve duygusal zekânın önemi üzerinde durmaktadır.
- 2. Karma Modeli:** Duygusal zekâ yeteneğini davranışlarla ve sosyal becerilerle harmanlayan model, duygusal zekânın bizi götürebileceği başarılarla ilişkin parlak vaatlerde bulunmaktadır (Çakar & Arbak, 2004, s. 34).

Bu çalışmada, John Mayer ve Peter Salovey'in yaklaşımı yetenek modeline, Goleman, Bar-On, Cooper ve Sawaf'ın yaklaşımı ise karma modele dayanmaktadır.

1.3.1.1. Mayer ve Salovey'in Duygusal Zekâ Modeli

John Mayer ve Peter Salovey'in duygusal zekâ modeli daha çok duygusal zekâyı bir duygusal yetenek olarak açıklamaktadır. Yetenek modelinde duygusal zekâ, duyguları anlama, duyguları algılama, duyguyla düşünceyi kaynaştırma, ifade etme, analiz etme ve duyguları kontrol etme, düzenleme yetenekleri olarak açıklanmaktadır (Mayer, Salovey, & Caruso, 2008, s. 503-517).

John Mayer ve Peter Salovey, duygusal zekânın yetenekle ilgili olmayan çoğu duygu kümelerini kabul etseler de duygusal zekânın içinde yer alan bu kavramların duygusal zekâdan daha bağımsız taraflarının olduğu görüşüne sahip çıkmaları onları diğer modellerden ayıran en önemli bir özellik olmuştur (Korkmaz, 2008, s. 17).

Mayer ve Salovey, duygusal zekâ ile ilgili birden çok çalışmalar yaparak ölçekler geliştirmişlerdir. Diğer duygusal zekâ modelleri de onların temel tanım ve hipotezlerinden yola çıktıkları için kurdukları bu model duygusal zekâ modellerinin temeli olmuştur (Çakar & Arbak, 2004, s. 37).

Mayer ve Salovey (1997), yetenek tabanlı dört boyutlu olan duygusal zekâ modeli şunları içerir:

1. Duyguları Algılama, İfade Etme ve Değerlendirme: Kişinin kendi duygu durumunu ve karşısındaki kişinin duygusal durumunu tanıması gerekmektedir. Farklı duyguları ayırt edebilme.

2. Duyguların Kullanımı: Duygular düşünmeyi sağlar, dikkati yönetir, duygusal durumlar problem çözme yaklaşımlarını teşvik eder. Duyguların ne şekilde çalıştığını anlamak ve meydana gelen duygusal resmi bir bütün olarak görebilmektir.

3. Duyguları Anlama ve Muhakeme Etme: Bireyin kendisinin ve karşısındakinin duygularını düzenleyebilme becerisidir. Karmaşık duyguları yorumlama, farklı duyguların bileşimini ve duygular arası geçişi anlamak.

4. Duyguları Düzenleme, Yönetme: Olumlu olan veya olumlu olmayan duygulara açık olmak, duyguları düşünceli bir biçimde etkin kullanma becerisidir. Olumsuz duyguların tesirini azaltarak, olumlu duyguların etkisini çoğaltarak kendi ve başkasının his ve duygularını yönetebilmek (Doğan & Şahin, 2007, s. 240-241).

1.3.1.2. Goleman'ın Duygusal Zekâ Modeli

Goleman'ın modeli, temel yetenek modelinden geliştirilmiştir. Salovey ve Mayer'in modelinden farklı olarak zihinsel yetenekleri ve diğer özellikleri içeren karma bir modeldir (Güllüce, 2010, s. 32).

Goleman, duygusal zekâ modelini beş başlık altında toplamaktadır:

1. Özbilinç: Benlik bilinci olarak da ifade edilir. Bir duyguyu oluşurken fark edebilme, kendini tanıma, duygusal zekânın temellerinden biridir. İçinde bulunduğumuz durumda hissettiklerimizi bilmek ve bu tercihleri karar vermemize yol gösterecek şekilde kullanmaktır. Duygularını tanıyan, duygusal farkındalığa sahip bireyler doğru bildikleri yoldan geri dönmeyen ve hedeflerine ulaşana kadar cesaretlerini yitirmeyen kişilerdir.

2. Duyguları İdare Edebilme: Duyguları elverişli şekliyle yönetebilme, özbilinç temeli üzerinde gelişir. Bu yeteneği düşük olan bireyler, sürekli olarak huzursuzluklarla baş ederken, bu yeteneği yüksek olan kişiler ise, yaşamın

tersliklerine ve olumsuz sürprizlerine rağmen kendilerini daha kolay toparlayabilmektedirler.

3. Motivasyon: Kendini harekete geçirebilme, duyguları bir hedef yönünde toplayabilme, yaratıcılık, kendini motive edebilme ve hakim olabilme için gereklidir. Kişiyi hedeflere, gelişmek ve ilerlemek için çaba harcamaya yönelten, engellenmişlik ve başarısızlık hissi karşısında sebat etmeye yardımcı olur.

4. Empati: Karşısındakinin duygularını anlamak, olayları onların bakış açısıyla bakabilme ve insanların farklı görüş ve düşüncelerine saygı göstermeyi içermektedir. Bu sebeple insan ilişkilerinin temeli empatik düşünemeye dayanmaktadır.

5. Sosyal Beceriler: İlişkilerde duyguları idare etmek, ilişki ağlarını doğru algılamak, iyi ilişkiler içinde olarak meydana gelen anlaşmazlıklarda liderlik etmek, işbirliği ve çözüm sağlamak aynı zamanda bu becerileri ekip çalışması için de kullanabilmek(Goleman, 1999, s.61-62; Goleman, 2000, s.394).

1.3.1.3. Bar-On'un Duygusal Zekâ Modeli

Reuven Bar-On, duygusal zekâ alanında çalışma ve araştırmalar yapan ünlü kişilerden biridir. “Duygusal Bölüm” (Emotional Quotien) kavramını ilk kez kullanmıştır. Danimarka'daki Uygulamalı Zekâ Enstitüsü'nün başkanı ve İsrail'deki çeşitli enstitülerin danışmanı olan Reuven Bar-On, duygusal zekâyı ölçen ilk kişidir. Bar-On'un bu modeli, başarı ve performansın kendisinden ziyade başarı ve performansı bir potansiyel olarak göstermekte ve gidiş yolunda daha çok sonuçla ilgilenmektedir. Bar-On'un bu modeli, bireyin kendisinin ve karşısındakinin duygularının farkında olma, güçlü duygularla baş etme, kendisinin ve başkalarının duygularını açıklama, kontrol etme ve meydana gelen sorunlara uyum sağlayarak, problemleri çözebilme yeteneklerini de içeren sosyal ve duygusal yeteneklerin düzenlenmesine odaklanmaktadır(Shelley, Brown,2004; Akt.Yüksel,2006, s.24).

Bar-On, duygusal yeteneklerin bilişsel yeteneklerin karşıtı olmadıklarını, gerçek hayatta bu iki kavramın etkileşim halinde ve birbirini desteklemekte olduğunu savunmaktadır. Reuven Bar-On zeki insanı gerçek anlamda tanımlarken, onun

yalnızca “contelligent” yani bilişsel zekâyla birlikte “emtelligent” yani duygusal zekâyâ da sahip olması gerektiğini söylemiştir (Acar, 2002, s. 55).

Bar-On, bu modelde, duygusal açıdan zeki olan insanlar; kendini etkin bir şekilde anlayan ve ifade eden, diğerleriyle ilişki kurma ve mutlu yaşamlara öncülük eden, işbirlikçi, olumlu öz saygısı olan, potansiyel yeteneklerini gerçekleştiren, duygularının farkında olabilme ve duyguları açıklayabilme, problemleri çözme becerisine sahip insanlardır. Karşısındakinin ve başkasının ne hissettiğini fark edebilir, anlayabilir, karşısındakine ve başkalarına bağlı olmadan, doğru, sağduyulu bir ilişki kurabilir ve sürdürebilirler. Bu kişiler gerçekçi, kontrol sağlayarak strese baş edebilen, esnek, iyimser, olumlu ve motivasyonlu, sorun çözmede başarılıdırlar (Bar-On, 2006, s. 13-25).

Bar-On (1997)’un modeli beş ana bölümden on beş bileşenden meydana gelmektedir. Bunlar:

1. Kişisel Beceriler: Kendini ifade etme ve kişisel farkındalık anlamında kullanılır. Beş alt boyuttan oluşur..

-Özsaygı: Kendini doğru bir şekilde algılayabilme, kabul edebilme ve kendine saygı

-Kendine Güven: Kişinin düşünce, inanç ve kendi duygularını anlayabilme, ifade edebilme

-Duygusal Farkındalık: Duygularının farkında olabilme, duygularını anlayabilme

-Kendini Gerçekleştirme: Kişisel amaç ve potansiyelini gerçekleştirebilmek için uğraş verme ve kendinde var olan potansiyelini kullanabilme

-Bağımsızlık: Öz-kontrol ve başkalarına duygusal anlamda bağımlı olmama

2. Kişiler Arası Beceriler: Kişiler arası alan ve sosyal farkındalık anlamına gelmektedir. Üç alt boyuttan oluşur.

-Empati: Başkalarının nasıl hissettiğini anlama, onları okuma ve değerlendirme

-Kişiler Arası İlişkiler: Başkaları ile sağlıklı ilişkiler kurabilme, ilgilenme ve ilişkilerde karşılıklı memnuniyet

-Sosyal Sorumluluk: Başkalarıyla iş birliği yapma, kendi sosyal grubunu tanımlama, yapıcı davranışların sergilenmesi

3. Uyumluluk: Değişim yönetimi de denmektir. Üç alt boyuttan oluşmaktadır.

- Esneklik: Yeni durumlara karşı hislerini, düşünce ve davranışlarını ayarlayabilme, uyumlu olabilme

-Gerçekçilik Testi: Kişinin duygularını objektif bir şekilde onaylama, doğrulama ve gerçek durum arasındaki farkın değerlendirilmesi

-Problem Çözme: Karşılaşılan problemleri tanımlayabilme, kişisel ve kişiler arası durumlarda çözüm üretme

4. Stres Yönetimi: Duyguların düzenlenmesi ve yönetimidir. İki alt boyuttan oluşmaktadır.

-Dürtü Kontrolü: Duyguları yapıcı ve etkili bir şekilde kontrolü, arzu ve istekleri erteleyebilme

-Strese Karşı Tolerans: Stres yaratan durumlar karşısında pozitif bir şekilde başa çıkabilme

5. Genel Ruhsal Durum: Kendini motive edebilmedir.

-İyimserlik: Yaşama karşı olumlu, iyimser, pozitif bakma ve olumsuz durumlarla karşılaşıldığında pozitif tavrı muhafaza etme

-Mutluluk: Kendisiyle, başkalarıyla, hayatın genelinden memnuniyet duyabilme ve olumlu duygular sergileme (Bar-On, 2006, s. 13-25).

Reuven Bar-On, modelinin geçerlilik, güvenilirlik ölçümlerini 6 farklı ülkede (İsrail, Almanya, Arjantin, Güney Afrika, A.B.D. ve Kanada), 1985-1997 yılları arasında 12 yıllık bir süreçte yapmıştır. Araştırmasındaki incelemelerde duygusal zekânın bilişsel zekâ ile ilişkisinin bulunmadığını tespit etmiştir. Bununla beraber Bar-On envanterinin aynı anda birden çok farklı kavramı ölçmeye çalışma gibi önemli bir sakıncası da vardır. Bar-On, sorunu göz önüne alarak modelini tekrar gözden geçirdi ve 2000 yılında gerekli düzenlemeleri yapmıştır (Akt.Çakar ve Arbak, 2004, s. 38).

1.3.1.4. Cooper ve Sawaf'ın Duygusal Zekâ Modeli

Duygusal zekâyı Cooper ve Sawaf (1997) yönetim, organizasyon ve örgüt ortamı içindeki etkileri açısından ele almışlardır. Özellikle duygusal zekâ ve liderlik ilişkisini incelemiştir. Duygusal zekâyı, “duyguların gücünü ve zekâsını, insan enerjisinin, bilgisinin ve etkisinin bir kaynağı olarak hissetmek, anlamak ve etkin bir biçimde kullanabilme becerisi” olarak tanımlamaktadır (Doğan & Şahin, 2007, s. 242). Cooper ve Sawaf, modelini “dört köşe taşı” çerçevesinde geliştirdi (Cooper, 1997, s. 31-38).

Cooper ve Sawaf modelinde duygusal zekânın dört boyutu şunlardır:

1. Duyguları Okuryazarlık

Duyguları öğrenmek kişinin duygusal anlamda potansiyelinin farkına varıp, içindeki içsel gerçeği dinleyerek, onunla uyumlu hareket edebilmesi ve bunu değerlendirebilmesidir. Bunun için kişinin duygusal enerjiye, duygusal geri bildirim, duygusal dürüstlüğe, pratik sezgiye sahip olması gerekmektedir.

2. Duygusal Zindelik

Güven, duygusal zindeliğin ikinci köşe taşının en önemli özelliklerinden biridir. Bunun için kişinin duygusal açıdan özvarlığına, hoşnutsuzlukların yapıcı bilgi ve eylem kaynağına dönüştürülmesi olan yapıcı ve yenilenmeye, bireyin oluşturduğu güven alanı olan güven çemberine, esnekliğe gereksinimi vardır.

3. Duygusal Derinlik

Kişinin içsel amaçlarını belirleyerek kendini bunlara adanması, otorite olmadan etrafını yönlendirebilme ve bunu örgütteki amaçlarıyla da koordine etmesi, bütüne uygulamayı esas almaktadır. Kişinin amaçlarını belirleyip özgün potansiyelini ve kendisini amaçlarını gerçekleştirmeye duygusal olarak adanması, dürüstlüğü yaşamayı ve ahlaki duyarlılığa sahip olabilmelerini içermektedir.

4. Duygusal Simya

Duygusal zekânın bireyin yaratıcılığını artıran özellikleri üzerine yoğunlaşmıştır. Yaratıcı fırsatları keşfetmemizi ve önem verilmeyen duyguların değerli bir hale gelmesini sağlayan güçlerin bir karışımıdır Bunların güçlerinden yararlanılmasıyla birlikte sezgisel akışı, düşünsel zaman değişimini ve fırsatları sezinlemeyi içermektedir. Sezgiler bilinmeyen, belirsiz olay ve durumlar karşısında karar vermeye ve başkalarının göremediği bir fırsatı fark etmeye yardımcı olmaktadır (Cooper, 1997, s. 31-38).

1.3.2. Evlilikte Duygusal Zekâ

Mutlu bir evlilik için, bireylerin zayıf ve güçlü taraflarının farkında olmaları, davranış ve duygularını idare edebilmeleri, yönetebilmeleri, eşlerinin düşünce ve duygularını fark etmeye çalışmaları gerekmektedir. Dolayısıyla bu durum evlilikte duygusal zekâyı önemli ve gerekli kılmaktadır (Cingisiz & Murat, 2010, s. 102).

Yapılan çalışmalar duygusal zekâsı yüksek olan evli bireylerin, evliliklerinin daha başarılı olduğunu göstermektedir. Bu çiftler, yaşamlarında birbirleri ile ilgili olumlu-olumsuz duygu ve düşüncelerini sağlıklı yollarla ifade etmektedirler.

Satir (1981)' e göre, sağlıklı aile bireyleri kendileriyle ilgili olumlu benlik algıları vardır ve kendilerine saygılıdırlar. Bütün bedenlerini, hareketlerini, fantezilerini, duygularını, düşüncelerini ve başarılarını kabul ettikleri gibi hata ve başarısızlıklarını da kabul ederler. Kendilerini daha çok tanımak için gayret gösterirler. Aile üyeleri kendi isteklerini, beklentilerini, fikirlerini, korkularını kaygı

duymadan, serbestçe söyleyebilir, duygularını serbestçe ifade ederler(Nazlı, 2016, s. 24-25).

Satir (1981)'e göre sağlıklı aile üyelerine beş alanda özgürlük tanınmalıdır:

1. İstediklerini söyleme
2. Olanları görme ve söyleme
3. İsteddiğini hissetme
4. Risk alma
5. Hissettiklerini ve düşündüklerini söyleme (Nazlı, 2016, s.25-26)

Bir çiftin duygusal zekâsı –birbirlerini anlama, birbirlerine ve evliliklerine, saygı gösterme, değer verme yetenekleri– ne kadar yüksek olursa, mutlu yaşama olasılıkları da o kadar artmaktadır. Yapılan çalışmalar da duygusal zekâyâ sahip çiftlerin boşanma ihtimalini ortadan kaldırmakta olduğunu göstermektedir (Gottman & Silver, 2017, s. 9). Çiftleri bir arada bulunduran duygusal bağlar üzerine ve evlilikleri yıpratıcı, yıkabilen hisler üzerine en geniş ve kapsamlı araştırmasını Psikolog John Gottman tarafından yapılmıştır. Washington Üniversitesinden yönetilen bir laboratuvarında evli çiftlerin konuşmalarını videoya çekmiştir ve daha sonra işin temelindeki gizli duygusal akımları ortaya çıkarmak için saatler alan mikro analizler yapılmıştır. Evliliğin duygusal röntgeni gibi bir sonuç çıkarıyor. Bir çiftin boşanmasına neden olabilecek olan çatlakların bu şekilde çizilen haritası ile evliliğin sürdürülmesinde duygusal zekânın önemli bir rolü olduğunu göstermektedir (Goleman, 1999, s. 173).

1.3.3. Duygusal Zekâ İle İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

İşmen (2001), 'Duygusal Zekâ ve Problem Çözme' isimli araştırmasıyla, eğitim görmekte olan 225 öğrenci ile 19 yaş altı ve 26 yaş ve üstü olan öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, duygusal zekânın cinsiyete göre farklılık gösterdiği, kızların 3 boyutta ve erkeklere oranla puanlarının daha yüksek olduğu görülmüş, duygusal zekâ ve problem çözme becerilerinin yaşa göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Duygusal zekâ düzeyi arttıkça problem çözme becerisi algısında da yükseliş olduğu tespit edilmiştir.

Acar (2002), çalışmasında yöneticilerin duygusal zekâları ile liderlik davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmasının örneklemini Ankara, İstanbul ve Kayseri illerindeki özel sermayeli ve kamusal bankalar oluşturmaktadır. Bu çalışmada insana yönelik liderlik davranışının duygusal zekânın kişiler arası uyumluluk, kişisel ve genel ruh durumu boyutları ile pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Göreve yönelik liderlik davranışının da sadece genel ruh durumu ve uyumluluk boyutları ile ilişkili olduğu görülmüştür. Stresle başa çıkma boyutu ile her iki liderlik davranışı arasında herhangi bir ilişki tespit edilmemiştir.

Çakar ve Arbak (2003), çalışmasında duygusal zekâ ile dönüşümcü liderlik arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmasında 32 öğretim üyesi ve 106 yöneticiyle çalışmıştır. Elde edilen bulgulara göre, yüksek duygusal zekâyâ sahip olan bireylerin dönüşümcü liderlik davranışları sergilemeye daha yatkın oldukları tespit edilmiştir.

Üncü (2007), çalışmasında evli bireylerin duygusal zekâ seviyeleri ile evlilik doyumları arasında ilişkiyi araştırmıştır. Çalışması İstanbul ilinde, Kağıthane ilçesinde 80 erkek, 149 kadın toplam 229 evli birey ve Yozgat ili Sarıkaya ilçesinde yaşayan 103 kadın, 134 erkek toplam 237 evli bireyden oluşmaktadır. Araştırma sonucuna göre, duygusal zekâ düzeyi ile evlilik doyumunu arasında anlamlı ve olumlu bir ilişki olduğu görülmüştür. Duygusal zekâ seviyesi arttıkça, evlilikten alınan doyumun da arttığı tespit edilmiştir.

Karduz (2009), çalışmasında çiftlerin uyum düzeyleri ile duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişki ve demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla 125 erkek, 125 bayan 250 evli çift ile çalışmıştır. Evli çiftlerin duygusal zekâ seviyeleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkinin anlamlı olduğunu saptamış ve duygusal zekâ alt boyutlarından mutluluk ile çift uyumu arasında yüksek bir ilişki tespit etmiştir.

Güllüce ve İşcan (2010), mesleki tükenmişlik ile duygusal zekâ düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla 122 yönetici ile yaptığı araştırmasında, duygusal zekâ ve mesleki tükenmişlik arasındaki ilişkinin ters yönde olduğunu tespit etmiştir.

Cingisiz ve Murat (2010), çalışmasında evlenmek için birbirlerini tercih eden çiftlerin duygusal zekâ seviyelerinin sosyo-demografik özellikleri açısından incelenmesini ve bu çiftlerin evlenecekleri kişi ile kendi duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığını araştırmıştır. Araştırmaya, evlenmek için Gaziantep ilinde, Şehit Kamil Belediyesi'ne başvuruda bulunan 46 nişanlı çift katılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, duygusal zekâ ile cinsiyet yaş, meslek ve evlenme biçimi arasında anlamlı bir farklılık görülmemiş, kişilerin duygusal zekâ seviyelerinin eğitim seviyesine göre farklılaştığı, eğitim seviyesi yükseldikçe duygusal zekâ seviyesinin de yükseldiğini bulmuştur. Araştırmaya katılan çiftlerin kendileri ile evlenecekleri kişi arasında duygusal zekâ düzeylerinde yüksek bir korelasyon tespit edilmiştir.

Arlı, Altunay ve Yalçınkaya (2011), yaptığı araştırmada Ege Üniversitesi orta öğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programlarında öğretmen adaylarının problem çözme becerileri, akademik başarıları ve duygusal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Orta Öğretim Fen, Sosyal ve Güzel Sanatlar Alanları Eğitimi Programlarında öğrenim gören 331 öğretmen adayla çalışmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının problem çözme beceri düzeyleri, öğrenim görülen tezsiz yüksek lisans programı, mezun olunan fakülte ve cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde farklılığın anlamlı olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ise, mezun olunan fakülte, öğrenim görülen tezsiz yüksek lisans programı, cinsiyet ve hayata bakış açısı değişkenlerine göre incelendiğinde farklılığın anlamlı olduğunu göstermiştir. Problem çözme becerisi ile akademik başarı arasındaki ilişkinin olumlu olduğu tespit edilmiştir. Duygusal zekâ seviyesinin, akademik başarı ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin olumsuz yönde negatif bir ilişki olduğu görülmüştür.

Durmuş ve Baba (2014), çalışmasında evli çiftlerin duygusal zekâ düzeyleri ile evlilik uyumlarını karşılaştırmalı olarak 220 evli çift çalışmıştır. Yapılan çalışmada, evli çiftlerin duygusal zekâ düzeyleri açısından kadın ve erkekler arasında farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır. Evli çiftlerde kadınların duygusal zekâ düzeylerinin evlilik uyumuyla ilişkili olmadığı bulunurken, erkeklerin genel ruh durumu boyutunun evlilik uyumunu anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir.

Evlilik yılları açısından değerlendirildiğinde ise, evlilik yılları 11-21 yıl arasında olan evli çiftlerde duygusal zekâ düzeylerinin evlilik uyumunu yordadığı tespit edilmiştir.

Tekin (2014), araştırmasında üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ, sosyal iyi olma ve psikolojik iyi olma düzeyleri arasındaki ilişkileri incelemiştir. Çalışmasını 305 kişi ile Sakarya Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerle yapmıştır. Elde edilen bulgulara göre, duygusal zekâ, psikolojik iyi olma ve sosyal iyi olma ile pozitif yönde anlamlı ilişki tespit edilmiş olup, psikolojik iyi olma; duygusal zekâ ve sosyal iyi olma tarafından anlamlı biçimde pozitif yönde yordamakta olduğu görülmüştür.

Koca (2016), evli bireylerde bağlanma stilleri (güvenli bağlanma) ile evlilikteki sorun çözme becerileri arasındaki ilişkide duygusal zekânın aracı rolünün olup olmadığını araştırmıştır. Çalışmaya, Kahramanmaraş ilinde yaşayan 179 kadın ve 126 erkek toplam 305 evli birey katılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, güvenli bağlanma stili ve evlilikte sorun çözme becerisi arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur. Duygusal zekâ ile evlilikte sorun çözme arasında ve güvenli bağlanma ile duygusal zekâ arasındaki ilişki de anlamlı bulunmuştur.

1.3.4. Duygusal Zekâ İle Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Bar-On (1997), duygusal zekâ alanında yaptığı araştırmalarının sonuçlarına göre, kadınların kişiler arası ilişkiler konusunda erkeklerden daha iyi olduklarını, fakat erkeklerin de kişisel kapasite bakımından daha iyi olduklarını belirtmiştir. Bar-On'a göre kadınlar kendi duygularının daha çok farkındadırlar, daha çok empati kurarlar ve sosyal sorumluluk duyguları erkeklere göre daha fazla gelişmiştir. Erkekler ise iyimser olma, öz saygı, stresle başa çıkma, problem çözme konularında kadınlara oranla daha iyi olduğunu belirtmiştir(Bar-On, 2006).

Mavroveli, Petrides, Rieffe ve Bakker (2007), duygusal zeka ile dört farklı sosyo-duygusal kriter arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda duygusal zekâ ile uyumlu başa çıkma stilleri arasında pozitif yönde bir ilişki bulunurken, duygusal zekâ ile somatik şikayetlerin sıklığı ve depresif düşünceler arasında olumsuz yönde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Salami (2011), Big Five kişilik özellikleri ve ergenlerin psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki ve bu ilişkide duygusal zekânın aracılık rolünü incelemiştir. Nijerya'daki ortaokullardan rastgele seçilen ergenlerle yapılan inceleme sonucunda Big Five kişilik özellikleri ve duygusal zekâ ile psikolojik iyi oluş arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ve duygusal zekânın nevrozizm, dışa dönüklük ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkide aracı rolü olduğunu tespit etmiştir.

Havighurst, Wilson, Harkey, Prior ve Kehoe (2013), yaptığı çalışma dört beş yaşındaki çocukların davranış problemlerine, çocuklar için uyarılma programı (Tuning into Kids) incelenmiştir. Eğitim programında ebeveynlere duygu farkındalığı ve duygu koçluğu eğitimi verilmiş olup, 31 çocuk deney, 23 çocukta kontrol grubunu toplam 54 çocuk çalışma grubunu oluşturmuş olup çalışmaya bu çocukların ebeveynleri de dahil edilmiştir. Bu program duygu düzenlemesi, duygu farkındalığı ve empati gibi konuları içermektedir. Eğitime alınan aileler çocuklarına duygu koçluğu yaparak, empati konusunda da rehber olmaları istenmiştir. Yapılan ön test, son test sonuçlarına göre ailelerin duygu bilinçleri ve duygu farkındalığı artmış ayrıca duyguları küçümseyen inanç ve davranışları da azalmıştır.

Sharma ve Sehrawat (2014), çalışmasında duygusal zekânın cinsiyet, yaş, çatışma yönetimi ve liderlik ile ilişkisini inceleyen bir araştırma yapmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, duygusal zekâ ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki yokken cinsiyet açısından bakıldığında duygusal zekâ alt boyutlarından öz farkındalık puanının erkeklere göre kadınlarda anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Liderlik ile olan ilişkisine bakıldığında duygusal zekânın alt boyutlarından öz farkındalık, sosyal beceriler ve kedine çeki düzen vermenin liderlik stillerini olumlu yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Ayrıca öz farkındalık ve sosyal farkındalık alt boyutlarının yönetim tarzı liderlikte önemli belirleyicileri bulunmaktadır. Yapılan araştırmada liderlik stilleri ile ilgili olarak öz farkındalık ve sosyal beceriler alt boyutlarının takım liderlik stilinde; sosyal bilinç ve sosyal beceriler alt boyutlarının doğal liderlik stilinde ve sosyal bilinç ile sosyal beceriler alt boyutlarının destekleyici liderlik tarzının önemli belirleyicileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Duygusal zekânın çatışma yönetimi ile ilişkisi incelendiğinde öz farkındalık önemli ölçüde ısrarcı ve uzlaşmacı çatışma yönetimi tarzları ile

ilişkilidir ve problem çözme, uyum sağlama, engelleme tarzı çatışma yönetimi tarzları ile hiçbir ilişkisi olmadığı saptanmıştır.

1.4. Problem Ve Problem Çözme

Problem, bireyin istenilen bir amaca varmak amacıyla topladığı mevcut güçlerinin karşısına dikilen engele denir. Kişi belli bir amaca ulaşmak için çaba gösterirken bazı engellerle karşılaşıyorsa onun için bir problem var demektir (Aksoy, 2003, s. 83).

Stevens (1998), problemi, bir durumdan ya da ortamdan daha çok tercih edilen bir başka duruma veya ortama geçiş sırasında önümüze çıkan zorluklar, engeller olarak; problem çözme ise bir takım koşulları, tercih edilen başka bir duruma dönüştürme süreci olarak belirtmiştir (Aksoy, 2003, s. 83-84). Problemler kısa süreli, uzun süreli, basit ya da karmaşık olabilmektedir. İçerik olarak ekonomik, duygusal ve bedensel olarak ayrılmaktadır. Bu farklı problem türleri birbirleri ile birleşerek daha karmaşık ve daha büyük problemler haline dönüşebilmektedir (Cüceloğlu, 2005, s. 219).

Morgan'a (1999) göre problem, kişinin hedefe ulaşmasında engelleme ile karşılaştığı bir çatışma hali olarak tanımlarken (Tetik & Açıkgoz, 2013, s. 89), John Adair (2000) ise problemlerin büyük bir kısmında çözümün tüm elemanlarının bulunduğunu, yapılması gerekenin ise orada duranları tekrardan düzenleyebilmek olduğunu belirtmiştir (Aksoy, 2003, s. 83).

Heppner (1987), problem çözme kavramının, sorunlarla başa çıkma kavramı ile eş anlamlı olduğunu belirtmiştir. Gerçek yaşamda kişilerin problem çözme becerisi, bireylerin içsel ya da dışsal isteklere uyum sağlamak amacı ile davranışsal tepkilerde bulunmak için duygusal ve bilişsel süreçleri bir hedefe yöneltme olarak ifade edilmektedir (Çavuş, 2004, s. 167). Bir sorunu çözmek için yaşanan deneyimlerle öğrenilen kuralların basit şekilde uygulanmasının ötesine giderek yeni çözüm yolları bulabilmedir (Korkut, 2002, s. 177).

Her şeyin hızla değişim gösterdiği ve gün geçtikçe daha da karmaşıklaştığı toplumumuzda, dengeli kişilik yapısına sahip bireyler yetiştirmek için öncelikli olarak bireylerin sorunlarını tanımaya ve onlara verilecek ve kazandırılacak desteğe bağlı olmaktadır. Problem çözmeye, ne yapılacağına bilinmediği olay ve durumlarda gereken ne ise onu yapabilmektir. Her insanın yaşamında bir takım sorunlarla karşı karşıya gelmemesi olanaksızdır. İnsanın hayatı, problemler ve bunların çözümleri ile bir anlam kazanmaktadır. Kişiler her zaman aynı güçlük ve zorlukta problemlerle karşı karşıya kalmazlar, karşılaştıkları problemler her zaman aynı değildir. Bunlardan bazılarının çözümü fazla gayret gerektirmezken, bir kısmının çözümü ise fazlasıyla zor ve karmaşıktır. Bazı sorunlar önceden kazanılan alışkanlıklarla çözülebileceği gibi, deneyimlerle kazanılmış beceri ve bilgilerle de çözülebilir. Bazen bilimsel yöntemin sürecinden yararlanılır bazen de deneme-yanılma yoluyla sorun çözülür (Üstün & Bozkurt, 2003, s. 13-14). Bazı sorunlar duygusal olgunluk gerektirmekte ve bazı problemler de tamamen akıl ve mantık yoluyla çözülebilmektedir. Problem çözümleri arasındaki ortak nokta ise hedefe varmaya sebep olan engeli kaldırmaktır (Cüceloğlu, 2005, s. 219).

Bingham'a (2004), göre problem çözmeye, bir amaca ulaşmak için karşılaşılan güçlük ve zorlukları yenme sürecidir ve bu süreçte organizma, engelleri azaltarak, gerginlikten kurtularak ya da şartlara uyarak bir iç dengeye kavuşmanın yollarını arar. Bingham, problem çözmeyi ise öğrenilmesi, elde edilmesi ve ilerletilmesi gereken bir yetenek olarak tanımlarken, karşılaşılan sorunlarda da, problemleri etkili bir şekilde çözmeye yarayacak tek bir yöntem olmadığını ayrıca problem çözmeye davranışının zamana ve duruma göre değişiklik gösterdiğini vurgulamaktadır (Şahin, 2015, s.9).

D'Zurilla ve Goldfried (1971), problem çözmeye sürecini 5 aşamada incelemiştir. Bunlar;

1- genel yaklaşım 2- problemin tanımı 3- alternatiflerin oluşturulması
4- karar verme 5- değerlendirme olarak sıralamışlardır (D'Zurilla & Goldfried, 1971, s. 107).

Lee (2005), problem çözmeyi hedef yönelimli bir süreç olarak sorunun tanımlanması, bilinmesi, soruna çözümler oluşturulması, oluşturulan bu çözümler içerisinde en iyi ve uygun olanın seçilmesi, uygulanması, uygulama sonrasında ise sonucun değerlendirilmesi şeklinde açıklamıştır (Totan, 2011, s. 43).

D’Zurilla, Nezu ve C.Nezu (2010), sorununu etkili ve pozitif bir şekilde çözmek isteyen bir birey; sorunlarını bir problem olarak değerlendirmeli, sorunlarının çözümlenebileceğine inanmakta iyimser olmalı, problemleriyle baş edebilme yeteneklerinde öz yeterlilik duygusuna sahip olmalı, başarılı ve etkili problem çözenin zaman ve çaba gerektirdiğini bilmeli, alternatif problem çözme becerilerinde en iyi ve etkili olanı seçmelidir (D’Zurilla, Nezu, & Nezu, 2013, s. 11).

1.4.1. Evlilikte Problem Çözme Becerisi

Tüm dünya toplumlarında olduğu gibi Şener 2002’ de yeni bir yüzyılla birlikte, Türk toplumunda da meydana gelen hızlı ekonomik, sosyo-kültürel değişimlerin bir yansıması olarak evlilikteki ilişkilerin de değişim gösterdiğini, karmaşıklaştığını, evlilikte yaşanan problemlerin geçmişe oranla daha da çoğaldığını ve evliliklerdeki çiftler arası uyum sorunlarının da arttığını belirtmiştir (Şener, 2002, s. 1).

Bir evliliğin yürütülmesinde hiçbir çatışma olmayacağı, hiçbir sorunla karşılaşmayacağı algı ve düşüncesi oldukça gerçek dışı olmakla birlikte, doğru, yerinde ve uygun sorun çözme becerilerinin kullanılması evlilik ilişkisi için pozitif ve yapıcı sonuçlar doğurmaktadır (Hünler & Gençöz, 2003, s. 101). Evlilikte mutluluk, çiftlerin ilişki kurma becerileriyle ilişkili olup, problem çözme önemli bir ilişki kurma becerisidir (Erbek, Beştepe, Akar, Eradamlar, & Alpkan, 2005, s. 42).

Problem çözme ailenin sorunlarıyla baş edebilme, karşılaştıkları sorun ve güçlüklerin üstesinden gelebilme kapasitesidir (Yıldız, 2009, s.214). Bireylerin, evlilik ilişkilerinde karşılaştıkları problemlerle baş edebilmeleri ve bu sorunlara etkili çözüm yolları bulabilme becerileri olarak tanımlamaktadır (Güven, 2005, s. 8). Etkili problem çözme becerisi sorunların net bir şekilde belirlenip tanımlanması, bu

sorunlar için gereken alternatif çözüm yollarının belirlenmesi, tartışılması ve taraflar için de uygun olan çözüm yollarının uygulanmasıdır (Akgün & Ulucak, 2010, s. 12).

Problem çözme becerisi beraberinde uyum yeteneğini de barındırır dolayısıyla ruh sağlığının da bir göstergesidir. Evlilik yaşamında karı-koca, ebeveyn-çocuk, akraba-yakın çevre ilişkilerinden meydana gelen birçok faktöre dayalı sorunlarla karşılaşmaktadır. Yaşamın bir gerçeği olarak düşünüldüğünde sorun çözme becerisi, etkin bir şekilde kullanıldığında evlilik ilişkisi açısından veya aile üyeleri açısından pozitif sonuçlar verecek hale gelebilir. Bir beceri olarak problem çözme, eğitim yoluyla öğrenilebilir, öğretilir veya daha üst düzeylerde geliştirilebilir bir beceridir (Yıldız, 2009, s. 225-226).

Özgüven (2010), çiftlerin olumlu ve olumsuz duygularını basit gibi görünse de açıkça ortaya koymalarını ve buna alışmalarında yarar olduğunu fakat duyguların paylaşılması konusunda saydam olmanın da, kazanılması kolay bir davranış olmadığını belirtmiştir. Bireyler olumsuz duygularını farkında olmadan bastırır, bastırılmış olan bu duygular baskı altında kaldıkça daha güçlenir ve beklenmedik bir zamanda bilince çıkmaktadır. Problemlerin büyümeden belirlenip, çözümlenmesi gerekir (Özgüven, 2010, s. 89).

Gottman ve Krokoff (1989), evli çiftlerin sorunlarla karşılaştıklarında başlangıçta olumsuz duygular yaşayabileceğini fakat bu sorunun çiftlerin birbirlerine karşı zıtlaşmasına, kendilerini savunmaya, sorunun çözümü için konuşmaktan kaçınmasına sebep olmadığı sürece sorunun çözüme ulaştığını ve bir sorunu çözmek için harcanan çabanın çiftler üzerinde pozitif sonuçlar oluşturabileceğini vurgulamaktadır. Ayrıca her evlilikte çiftlerin bazı sorunlarla karşılaşabileceğini, memnuniyet ve mutlu bir evlilik yaşamı olan çiftlerin sorunlarını konuşarak çözdüklerini, mutsuz olanların ise sorunlarını erteleme eğiliminde olduklarını ve olumsuz olarak tartışmakta olduğunu gözlemlemişlerdir (Gottman & Krokoff, 1989, s. 47-52).

Her evlilikte az veya çok sorunlar yaşanabilir. Önemli olan, evliliklerde hiçbir şekilde problem yaşamamak değil, problemleriyle başa çıkabilen bir aile olmayı

başarabilmektir. Canel (2012), evlilik yaşantısında genellikle karşılaşılan problem alanlarını sıralamıştır:

- Evli bireylerin çatışma ve problem çözme konusunda bilgiye sahip olmaması
- Evliliğe yönelik gerçekçi olmayan beklentiler
- Ailedeki rol dağılımının evli bireylerin istekleri doğrultusunda olmama
- Cinsiyet kaynaklı
- Ekonomik sorunlar
- Eşler arasındaki iletişim engellerinin olması
- Akrabalara ilişkin sorunlar
- Cinsel sorunlar
- Çocuk yetiştirme sürecindeki fikir ayrılıkları
- Din, mezhep ve kültür farklılıklarından kaynaklanan sorunlar
- Çiftlerin birbirlerine yeterli vakit ayıramaması
- Eşlerden birinin alkol, kumar vb. bir bağımlılık bulunması
- Çiftlerden birinin psikolojik problemlerinin olması
- Özel konular (çocuğun olmaması, çocuk sayısı konusunda anlaşamama, çok çalışma, aldatma, kıskançlık vb.) (Canel, 2012, s. 31).

Gottman ve Krokoff (1989), sorunları görmezlikten gelmemelerini, eşlerin evlilikte yaşadıkları problemlerini samimi olarak açık ve net bir şekilde konuşabilmelerini, evlilikte çözüme ulaşmayan, irdelenmeyen sorunların eşler arasındaki gerginlik ve çatışmaları arttırdığını bununla birlikte sorunlarını görmezlikten gelen çiftlerin ileride karşılaşılabilecekleri sorunları çözümlenmede zorluk yaşayabileceklerini, problem çözme becerilerinin gelişmediğini ve sorunlarını çözmede eşlerin güven duygusundan yoksun olduklarını belirtmektedir (Gottman & Krokoff, 1989, s. 47-52).

Yıldız (2009, s. 215) 'a göre ailelerin etkili problem çözme aşamaları:

- 1- Problemin ne olduğunu belirlemek,
- 2- Problem kiminle ilgili ise onunla iletişim kurmak,
- 3- Farklı çözüm üretebilmek için uygun bir yapı meydana getirmek,
- 4- Alternatif çözüm yollarından birinde karar kılmak,

- 5- Seçilen alternatif çözüm yolu ile eyleme geçmek,
- 6- Olumlu bir sonuca ulaşırsa sonucu izlemek,
- 7- Problem çözüm süreci üzerinde değerlendirmede bulunmak.

Çiftler arasında karşılaşılan problem ve çatışmalarla başarılı bir şekilde yönetilmesinde, çözümlenmesinde, çiftlerin problemlerinden kaçmayarak problemlerin olduğunu kabul edip, birbirlerine karşı uygun olan iletişim dillerini kullanarak duygularını, isteklerini, duygu ve isteklerinin sebeplerini belirtmeleri, karşılıklı menfaat ve çıkarlar için çözümler bulmaları, eşlerin hem bireysel olarak hem de evlilik ilişkisinin bu durumdan daha da güçlenerek kazançlı çıkmasına neden olacaktır (Yıldız, 2009, s.227).

1.4.2. Evlilikte Problem Çözme Becerisi İle İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Balcı ve Yılmaz (2000), çalışmasında anaokuluna devam eden çocukların annelerine verilen iletişim becerileri eğitiminin annelerin aile işlevleri düzeyine etkisini incelemiştir. Çalışma grubu, çocukları anaokuluna devam eden 20 gönüllü anneden oluşturulmuştur. Araştırmada 10 anne deney grubuna, 10 anne de kontrol grubuna alınmıştır. Araştırma sonucunda, genel olarak iletişim becerileri eğitiminin, annelerin aile işlevleri düzeyini olumlu yönde etkilediği şeklindedir. İletişim becerileri eğitiminin, aile işlevlerinin alt boyutlarından olan roller, problem çözme, iletişim, duygusal tepki verme düzeyi üzerinde etkili olduğu saptanmıştır.

Hünler ve Gençöz (2003), çalışmasında boyun eğici davranışların evlilik doyumu üzerindeki etkilerini, aynı zamanda boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu arasındaki ilişkide algılanan evlilik problemleri çözümleme becerisini incelemiştir. Araştırmasını çocuklarından en az bir tanesi üniversite öğrencisi olan 92 evli çiftle yapmıştır. Elde edilen verilere göre, evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik doyumunun önemli bir yordayıcısı olduğu, evli bireylerin boyun eğici davranışlarında artışlar olmasının algılanan problem çözme becerilerinin düşmesine ve evlilik doyumunun da azalmasına neden olduğu tespit edilmiştir.

Yıldız (2003), çalışmasında ebeveynlerin problem çözme becerilerini geliştirecek bir eğitim programı hazırlamış ve bu programı sınamıştır. Araştırmaya 20 kontrol ve 20 deney grubu için çocuğu olan toplam 40 evli birey katılmıştır. Programın öncesinde ve sonrasında bireylere; problem çözme durumlarını, aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumlarını ölçen envanterler uygulanmıştır. Araştırma sonucunda programın, ebeveynlerin sorun çözme becerilerinin geliştirilmesi ve ilerletilmesinde etkili olduğu, bu etkinin anne-babalığa yönelik yaşantıya ve ebeveynliğin farklı boyutlarında pozitif yönde değişikliklere neden olduğu tespit edilmiştir.

İlkketenci (2004), araştırmasında 133 erkek, 128 bayan olmak üzere toplam 261 denek ile evli bireylerin problem çözme beceri düzeyleri ve evlilik uyumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre; problem çözmenin kaçınan, aceleci düşünen, planlı yaklaşım ve kendine güvenli alt boyutlarıyla evlilik uyumu arasında anlamlı ilişkiler saptanmış, yaş ve tanışma süresi ile problem çözme becerileri arasında herhangi bir ilişki bulunmamıştır. Evlilik süresi ile problem çözme yaklaşımlarının kaçınan ve planlı yaklaşım boyutları arasında anlamlı ilişkiler olmakla birlikte evlilik uyumuyla ilgili bir ilişki görülmemiştir. Araştırma sonuçları evlilik uyumlarının erkeklerin bayanlara göre daha yüksek olduğunu göstermiştir. Gelir seviyesi, öğrenim durumu değişkenleri ve problem çözmenin bazı alt boyutlarıyla da anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir.

Güven ve Sevim (2007), çalışmasında çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan evli, 154'ü erkek, 151'i kadın toplam 305 kişinin katılımıyla, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik doyumuyla olan ilişkisine bakmıştır. Araştırmanın sonunda, evlilik doyumunu, evlilikte problem çözme becerilerinin birinci sırada etkilediği, ikinci sırada ise gerçekçi olmayan ilişki beklentilerine ilişkin bilişsel çarpıtmaların etkilediği tespit edilmiştir. Ayrıca demografik değişkenler (cinsiyet ve yaş), zihin okuma ve yakınlıktan kaçınmanın evlilik doyumunu yordamadığı tespit edilmiştir.

Canel (2007), çalışmasına katılan bireylerin hepsi yaşam döngüsünün üçüncü ve dördüncü basamaklarında yer alan, ilk evliliğinde olan, çocuk sahibi olan ve en az

5 yıllık evli olan 10 evli bireyden oluşmuştur. Ön test-son test kontrol gruplu deneme modeline uygun olan araştırmada, deney grubuna iki saat, haftada bir gün, toplam 8 hafta süren oturumlarla, evlilik doyumlarını arttırmaya yönelik, evlilik iletişimlerini destekleyici ve ilişki içerisindeki problemlerinin çözümünü geliştirici uygulamalar yapılmıştır. Kontrol grubunda her hangi bir çalışma yapılmamıştır. Çalışma sonunda grup çalışmasına katılan evli bireylerin evlilik uyumlarını, evlilik doyumlarını, eşlerine duydukları yakınlığı, evlilik ilişkilerinden duydukları mutluluğu arttırmakta, eşlerine karşı öfkelerini ve eşle yaşanan çatışmalarının azaltmasında etkili olduğu bulunmuş, stresle başa çıkma tarzları açısından kendilerine olan güvenlerini çoğaltmakta da etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Fakat uygulanan çalışmada evli bireylerin evlilik ilişkilerine yansıyan maddi kaynaklı problemler, ebeveynlik anlayışlarıyla ilgili problemler ve eşlerinin ailelerinden kaynaklanan problemler konusunda etkili olmadığı saptanmıştır.

Akgün ve Ulucak (2010), çalışmasında etkili iletişim ve problem çözme adı altında, bir toplum merkezinde 12 kişinin katılımı ile toplam 12 hafta süren bir grup la çalışmasını yapmıştır. Çalışmaya katılan üyeler toplum merkezinden hizmet alan, 23 - 49 yaşları arasında olan ev hanımlarından oluşmaktadır. Bu çalışmanın amacı, problem çözme ve evlilik yaşam doyumu açısından faydalı bir etkisinin olup olmadığını göstermektir. Bu çalışmada, evlilikte iletişim, karşılaşılan sorunları çözme, çatışma çözme, gibi konulara yer verilmiştir. Uygulama sonrasında yapılan analizlerde anlamlı bir gelişmenin olduğu gözlenmiştir. Üyelerin bir kısmı ise grup içindeki konuşmalarında daha kontrollü olmaya başlamış, bir kısmı kendilerini daha rahat ifade etmeye başlarken, bir kısım üyeler de eşleri ile iletişim kurmaya başlamıştır.

Şentürk (2013), çalışmasında evli bireylerde evlilik uyumu ile ilişkili değişkenlerin incelenmesini amaçlamıştır. Çalışmasını 100 evli erkek ve 100 evli kadın toplam 200 evli bireyle İstanbul ilinde yapmıştır. Elde edilen bulgulara göre, meslek, cinsiyet, evlilik süresi, eğitim durumu, birlikte yaşanan kişiler, evlilik şekli, çocuk sayısı değişkenleri ile evli bireylerin evlilik uyumu arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı görülmüştür. Evlilikte problem çözme becerileri, eş ile ilgili benzerlik düşüncesi, ekonomik durum, yaş, yaşam doyumu ile evli bireylerin evlilik uyumu

arasındaki ilişkinin ise anlamlı olduğu görülmüştür. Evli bireylerin evlilikte problem çözme becerileri arttıkça evlilik uyumunun da arttığı, yaşam doyumu arttıkça evlilik uyumunun da arttığı görülmüştür.

Taşköprü (2013), evlilik doyumu ile stresle başa çıkma, problem çözme becerileri ve evlilik süresi arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmasında 183'ü kadın, 140'ı erkek 323 birey katılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda, yaş, gelir düzeyi, çocuk sahibi olma, stresle başa çıkma, evlilikte yaşanan travmatik olaylar, problem çözme becerileri, evlilik süresi ile evlilik doyumu arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Erus (2013), çalışmasında evli bireylerin evlilikte problem çözme becerilerinin ve ilişkilerine yönelik akılcı olmayan inançlarının, evliliğe yönelik öz yeterlik inançlarını ne derece yordadığını incelemiştir. Araştırmayı, İstanbul ili Bahçelievler ilçesinde yaşayan 393 evli bireyle yapmıştır. Elde edilen bulgulara göre, evli bireylerin evlilikte öz yeterlik inançları, sosyo-demografik değişkenlere göre farklılık göstermiştir. Yapılan analiz sonucunda algılanan problem çözme becerilerinin, evlilikte öz yeterlik inançlarını anlamlı biçimde yordadığı fakat evli bireylerin ilişkilerine yönelik akılcı olmayan inançları ile evlilikte öz yeterlik inançları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmediği görülmüştür.

Sancaktar (2016), çalışmasında evli bireylerin, problem çözme beceri düzeyleri ile evlilik doyumu ve öznel iyi oluş ilişkisini ve evlilik doyumu, problem çözme becerisi ve öznel iyi oluş kavramlarını sosyo-demografik değişkenler açısından incelemiştir. Araştırma, İstanbul ilinde yaşayan, gönüllülük esasına göre 100 evli bireyden oluşmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre, yeni evli çiftlerin evlilik doyumunun uzun süreli evli olan çiftlere göre daha yüksek olduğu, evlilik doyumu ile gelir seviyesi arasında da anlamlı bir bağlantı olduğu ve evlilikte problem çözme ile yaş ve öğrenim durumu arasında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Öznel iyi oluş ile çeşitli değişkenler incelendiğinde anlamlı bir ilişkisi olduğu tespit edilmiştir.

1.4.3. Evlilikte Problem Çözme Becerisi İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Heppner ve Petersen (1982), erkek ve kadınlardan meydana gelen bir grup üzerinde çalışma yürütmüşlerdir. Yapılan bu araştırmada problem çözme becerileri üzerine verilen eğitimin problem çözme üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda, problem çözme üzerine verilen eğitimin problem çözme becerisini arttırdığına yönelik bir gözlemde bulunulmuştur.

Kersten (1990), araştırmasında evlilik problemlerinde yaşanan aşamaları incelemiştir. İlişkilerinde sorun tespiti yapılan 49 bireyle yapılan görüşmeler sonunda, çiftlerin evlilik problemlerinin üç aşamadan geçtiklerini belirtmiştir.

1.Aşamada, çiftler istek ve beklentilerinin karşılanmaması sebebi ile hayal kırıklığı yaşamakta ve birbirlerini negatif bir şekilde algılamaya başlamaktadırlar fakat eşini hoşnut etme ve sorunları çözme gayretleri de sürmektedir.

2.Aşamada, çiftler evliliğin getirdiği kayıp ve kazançları değerlendirmekte, ayrılma ve kalma düşünceleri arasında gelgitler yaşamaktadırlar. Evliliğe olan umutların devam etmesiyle birlikte şüpheler de başlamaktadır.

3.Aşamada, evliliğin bitebileceği, sona erebileceği düşüncesi hakim olmakla birlikte fiziksel olarak eşinden uzaklaşma, problemlerden kaçınma, gibi davranışlar başlamaktadır. Bu durumda olan eşlere problem çözme becerileri, çatışma çözümü ve iletişim becerileri gibi konularda yapılan yardım ve destek büyük önem kazanmaktadır (akt. Canel, 2007, s. 91-93).

Braukhaus, Hahlweg, Kroeger, Groth, & Fehm-Wolfsdorf (2003), çiftlere uygulanan bilişsel davranışçı eğitim programının etkililiğini sınamak için hafta sonları 62 çiftin katıldığı program düzenlemiştir. Program; iletişim ve problem çözme eğitimi, çiftlerin ilişkilerindeki beklentilerini belirlemek için tartışma imkanı ve duygusal-cinsel ilişkilerini geliştirmeye yönelik alıştırılardan oluşmaktadır. Programın sonunda çiftlerin daha fazla olumlu ve daha az negatif sözlü ve sözsüz iletişim davranışlarını gösterdikleri ve evliliklerinde daha yüksek memnuniyet derecesi belirlenmiştir.

Sullivan, Pasch, Johnson, & Bradbury (2010), çalışmasında evli çiftlerin problem çözme ve sosyal destek davranışlarını evliliğin ilk yılında değerlendirmeyi ayrıca on yıllık bir zaman diliminde evlilikte doyum ve istikrar ile olan ilişkisini incelemek istemişlerdir. Çalışmasını yeni evli olan 172 çift ile yapmıştır. Bu çiftler evliliklerinin birinci yılında sosyal destek ve problem çözme davranışlarının yer aldığı seanslarda gözlenmişlerdir. Yapılan araştırma sonucunda yeni evli çiftler tarafından olumsuz sosyal destek davranışlarının evlilik doyumunu, boşanma olasılığını ve problem çözme davranışlarını yordadığı tespit edilmiştir. Bir yıl yapılan ölçümlerde ise sorun çözme davranışlarının eşlerin doyum düzeyini yordadığı tespit edilmiştir.

1.5. Evlilik ve Evlilik Uyumu

Evlilik, uzmanlar tarafından türlü şekillerde tanımlanmıştır. Bazı uzmanlara göre, evlilik bir “sözleşme”, kurumlaşmış bir yol, başlangıcı bir sözleşme ile başlayan bir ilişkiler sistemi, bazı uzmanlara göre ise, evlilik hukuki olarak bir erkek ve bir kadını, karı-koca olarak birbirine bağlayan, bir ilişki biçimi, iki karşı cinsin birlikte yaşamak, çocuk yapmak, yetiştirmek ve yaşantıları paylaşmak gibi amaçlarla yaptıkları bir "sözleşme"dir (Özgüven, 2010, s. 60-61). Karı-koca olarak bir araya gelerek, birlikte olma davranışına “evlenme”, kurulan bu özel iletişime de “evlilik” denilmektedir (Özüğurlu, 2006, s. 201).

Tarihsel süre içerisinde 4000 yıllık toplumsal bir kurum olan evlilik, doğada olmayan, insanın kurduğu bir kültür kurumudur. Bir kültür olayı olması nedeniyle, zamanla değişebilen, yeni biçimler alabilen, en küçük toplum birimidir (Özüğurlu, 2006, s. 201). Kültürler arasında farklılıklar gösterse de bütün toplumlarda resmi olarak kabul edilmiş, geleneksel olarak oturmuş, toplumu ayakta tutan en önemli güçlerden biridir (Tarhan, 2006, s. 13).

Türk Medeni Kanunu'nun 185. Maddesine göre, evlenme ile çiftler arasında evlilik birliği kurulmuş olur. Çiftler, bu birliğe ait mutluluğu elbirliğiyle gerçekleştirir, çocuğun bakımı, gözetim ve eğitimine beraberce özen göstermekle mükelleftirler. Eşler birbirlerine sadık kalmak, birlikte yaşamak ve yardımda bulunmak zorundadırlar, biçiminde tanımlanmaktadır (www.tbmm.gov.tr, 2001).

Özüğurlu'ya göre, evleninceye kadar ayrı ayrı ilgi ve ilişkileri olan bireylerin evlendikten sonra ilgi ve ilişkileri yeni bir şekil almaktadır. Evlilik, toplumsal onaylanmayla gerçekleşen bir sözleşme, karşılıklı bir dayanışma ve bütün toplumsal yasaklamaların dışında olan cinsel gereksinimlerin karşılıklı olma şartı ile doyuma ulaştırıldığı bir kurumdur (Özüğurlu, 1985, s. 67).

Çağdaş yaşamda evlilik, eş seçimi ile ilişkinin içerisinde özgür olma, cinsellik açısından eşit olma ve yakın ilişki içinde olma gibi özellikler çerçevesinde tanımlanmaktadır (Tutarel-Kışlak, 1999, s. 50-57). Evlilik, geçmiş birikimleri, içlerinden yetiştirdikleri aileler, eğitim, öğrenim, kültür ve gelenekleri birbirlerinden farklı olan iki bireyin yaşamlarının geri kalan kısımlarını birlikte geçirmek için adım atmasıdır (Baltaş & Baltaş, 2013, s. 101). Evlenip yeni bir aile kuran çiftler, Özgüven'e (2010) göre, bu yeni yaşamlarını bilinçli ve duygusal olarak kavramakta zorluk çekerler. Geçmişten kopup ayrılamazlar. Ayrı bir birey olarak, farklı sosyal ortamlarda yetişmiş çiftler bütün geçmişlerini ve halen sahip oldukları davranış kalıplarını, alışkanlıklarını, yeni aile yaşamlarında, birbirlerine uyum sağlayarak, birbirlerine ve kendilerine sevgi ve saygı duyarak yaşamak durumundadırlar (Özgüven, 2010, s. 91)

Evlilik kurumu, insanoğlunun soyunu devam ettirmesini sağlayan toplumsal bir kurumdur. Kişi bu kurum aracılığıyla kendi soyunun devamını garanti altına almaya çalışmaktadır. Bununla birlikte evlilik bireylerin düzenli yaşamasını ve bunun sonucunda da kişinin toplumsal kurallara uymasını zorlayıcı bir sistemdir (Bacanlı, 2001, s. 8).

Evlilik bir etkileşim ve iletişim sistemidir. Bu iletişim ve etkileşim sisteminin canlılığı karı-koca arasında sözlü-sözsüz mesajların ve uygun bildirimlerin alınıp verilmesiyle ölçülür. Eşlerin birbirlerine toplumsal, cinsel ve ruhsal mesaj, beklentilerini ve isteklerini dile getirebilmeleri, ortaya koymaları için karşılıklı bir etkileşim halinde bulunmaları gerekir (Özgüven, 2010, s. 89). Evlilik ilişkisinde, karı-koca ve koca-karı olan çiftler aynı zamanda kadın-erkek, kişi-kişi, baba-anne rollerini de oynarlar (Ersevim, 2008, s. 374).

Evliliğin temel işlevleri arasında, “biyolojik” bir gereksinim ve ihtiyaç olan “cinsel güdüyü doyurma”, eşler cinsel ilişkinin kendilerine verdiği bir olanak olarak da, çocuk yapma, yetiştirme ve kendi nesillerini üretmek gereksinimini de karşılayabilmektedirler; “sosyal” gereksinim olarak destek, korunma, güven, geleceğe güvenle bakabilme, yaşam gereksinimlerini doyurma ve toplumsal statü sağlama; “psikolojik” gereksinim olarak da sevgi gereksinimini doyurma, acı ve tatlı yaşantılarını paylaşma evliliğin temel işlevleri arasında bulunmaktadır (Özgüven, 2010, s. 61).

Evlilik, karı-koca olarak bir araya gelen kadınla erkeğin, iki ayrı kişiliğe sahip, iki farklı cinsiyeti olan insanın birlikteliği ile kurulan, “biz” olarak var olunan yeni bir yaşam biçimi, yeni bir dünyadır (Özügür, 2006, s. 64). Hayatı en iyi şekilde yürütmek, en doğru kararları verebilmek, mutlu ve başarılı olmak için “ben yerine biz” olabilmesine adım atmaktır (Tarhan, 2017). Evlilik kurumunun bu önemli adımda başarılı ve sağlıklı bir biçimde sürdürülmesinde, eşlerin yönetsel, ekonomik, psiko-sosyal olarak evliliklerinin tüm alanında uyumlu ve başarılı olmaları büyük önem taşımaktadır. (Şener & Terzioğlu, 2002, s. 2).

İki yetişkin insanın evlilikle bir araya gelerek, birbirlerinin fiziksel, ruhsal ihtiyaçlarını karşılayarak, ekonomik bir denge ve düzen kurmaları beklenir. Bir evliliğin getireceği uyum problemleri sadece bu anlatılanlarla kalmayacak, çiftler birbirlerinin aile ve çevrelerini paylaşacak, dost edinecek, çocuk yetiştirecek ve bunlar gibi birçok konularda uzlaşmak ve fikir birliğinde olmak zorunda kalacaklardır (Baltaş & Baltaş, 2013, s. 102).

Yeni bir yüzyılla birlikte, hızla gelişen dünyada sosyal, kültürel ve ekonomik değişimler de olduğu gibi evlilik ilişkileri de değişiklik göstermekte, evlilikte yaşanan problemler geçmişe oranla daha da çeşitlenmekte, karmaşıklaşmakta ve eşler arası uyum problemleri de çoğalmaktadır. Dolayısıyla evlilik uyumu, son yıllarda en çok incelenen konulardan biri olmuştur (Şener & Terzioğlu, 2002, s. 1). Yalnızca psikiyatrist ve psikologlar değil, farklı bilim dallarından da pek çok bilim adamı bu konuya ilgi duymakta ve çok sayıda araştırma yapılmaktadır. Evlilik doyumu, evlilik mutluluğu, evlilik uyumu, evlilik bütünlüğü gibi kavramlar evlilik

ilişkinin kalitesini anlatmak için kullanılan kavramlardır (Erbek, Beştepe, Akar, Eradamlar, & Alpkan, 2005, s. 39).

Evlilik uyumu, eşlerin birbirleriyle ilgili olumlu duygu ve düşüncelere sahip olması, sağlıklı iletişim kurabilme, oluşan çatışmayı çözebilme becerisi ve eşlerin zevk alarak etkinliklerini birlikte yapabilmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Öztürk & Arkar, 2014, s. 17). Başka bir tanımlamada birbirleriyle etkileşen, problemlerini pozitif bir biçimde çözen, evlilik ve aileyi ilgilendiren durumlarda fikir birliği yapabilen çiftlerin evliliğini uyumlu bir evlilik olarak tanımlanmakta, bunun sonucu olarak da uyumlu birliktelikleri, evlilik hayatındaki mutluluğu ve evlilik yaşamındaki memnuniyeti da kapsamaktadır (Erbek, Beştepe, Akar, Eradamlar, & Alpkan, 2005, s. 39).

Eşler arasındaki uyumu etkileyen birçok faktörler bulunmaktadır. Anne-baba, nişanlılık ve tanışma süresinin uzunluğu, evliliğinin mutluluk derecesi, evliliğin arkadaşlar ve aile tarafından onaylanma derecesinin yüksekliği, cinsiyete bağlı rollerde yetinme derecesi, dinî geçmişin ortaklığı, nişanlılık ve evliliğin ilk dönemlerinde birbirine uyum sağlanabilmesi, evlenme yaşı, toplumsal statü, eğitim düzeyinin yüksekliği, çocukluk döneminde anne-baba ile iyi ilişkiler içinde olma gibi durumlar ailede uyumu etkileyen faktörler olarak belirtilmiştir (Özgüven, 2010, s. 85).

Uyumlu bir evlilikte, evlilikte alınan doyum ve evlilik alınan mutluluk, insan hayatında önemli ve büyük bir rol üstlenmekte, evli çiftlerin ruhsal ve psikolojik sağlığını da yakından ilgilendirmektedir. Evlilik uyumu sarsılmaya, bozulmaya başladığında bu durum, çocuklar ve eşler açısından bir travmaya ya da yaşam krizine dönüşebilmektedir. Uyumlu bir evlilik, evlilik mutluluğunu ve çiftlerin evlilikten aldığı doyumunu etkilerken, diğer değişkenlerle birlikte gittikçe zorlaşan sosyo-ekonomik koşullar karşısında eşlerin ruh sağlığını da korumaktadır (Sardoğan & Karahan, 2005, s. 92).

Lewis ve Spanier'in çalışmaları (Lewis ve Spanier, 1979; Spanier, 1976) uyum, bağlılık ve sevgi olmak üzere üç evlilik etkileşim sürecine odaklanmıştır. Uyum; maddi boyut, dini konular, arkadaşlık, boş zamanı geçirme, uygun

davranışlar, yaşam felsefesi, aileyi ele alma şekilleri, amaç ve hedefler konusunda anlaşma, karar alma, birlikte geçirilen zaman konusunda anlaşma, ev işlerinin paylaşılması ve kariyer kararları anlamına gelmektedir. Bağlılık; kişinin evlilik ilişki sistemi ile kendisini bağlı ya da ayrı olarak hissetmesidir. Sevgi gösterme; duygu ve cinsel ilişkinin göstergesi ile ilişkilidir (akt.Öztürk, 2014, s. 53-54).

Fiziksel, ruhsal, duygusal ve sosyal ilişkileri kapsayan evlilikte, uyumun sağlanmış olması, eşlerin ve ailedeki diğer bireylerin fiziksel ve ruhsal sağlıklarının temelini oluşturan önemli bir etmendir (Kalkan, 2002, s. 28-29). Evlilik ilişkisinde çiftler arasında uyumun sağlanarak mutluluğun elde edilebilmesi için eşlerin, gelir idaresi, iletişim, evle ilgili faaliyetlerin yürütülmesi, karar verme, çocuklara yönelik sorunlar, serbest zamanların değerlendirilmesi akrabalarla ilişkiler, değer ve amaçlar gibi konularda fikirlerini, çabalarını ve görüşlerini birleştirmeleri gerekir (Şener & Terzioğlu, 2002, s. 3).

1.5.1. Evlilik Uyumu İle İlgili Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Yıldırım (1992), çalışmasında evli bireylerin uyum düzeylerini etkileyen etmenleri, Ankara merkez ilçelerindeki farklı sosyo-ekonomik düzeydeki 541 erkek ve 559 kadın toplam 1100 evli birey üzerinde incelemiştir. Elde edilen bulgulara göre evli bireylerin farklı sosyo-ekonomik düzeydeki uyum düzeylerini anlamlı düzeyde etkilemekte olduğu görülmüştür.

Tutarel-Kışlak (1997), çalışmasında evlilik uyumu ile sorumluluk yüklemeleri ve nedensellik arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmasına 112 erkek ve 112 kadın toplam 224 evli birey katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre eşleri ile uyumsuzluk yaşayan bireylerin, eşlerinin olumsuz davranışları karşısında, olumsuz nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri yaptıkları anlaşılmaktadır. Olumsuz olayların ardından, eşleri ile uyumsuz olanların zaten az olan doyumları daha da azalmakta ve kendileri de eşlerine olumsuz tepki göstermektedirler.

Tutarel-Kışlak (1999), Locke ve Wallace tarafından geliştirilen Evlilikte Uyum Ölçeği'nin ülkemizdeki bilimsel araştırmalarda kullanılabilmesi için geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yürütmüştür. Çalışmasında evli 149 kadın ve evli 162 erkek

toplam 311 evli bireye Evlilik Uyum Ölçeği, Kişiler Arası İlişkiler Ölçeği ve İlişkilerde Yükleme Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarında Evlilik Uyum Ölçeği sonuçları orijinalinin iç tutarlık katsayısı ile uyumlu bulunmuş yapılan tüm değerlendirmeler neticesinde Türkiye'deki bilimsel evlilikle ilgili araştırmalarda kullanılmaya başlanmıştır.

Kalkan (2002), evli çiftlerin uyum düzeylerine etkisini incelediği çalışmasında evlilik ilişkisini geliştirme programını deney grubu ve kontrol grubu olarak 28 evli kişi ile yapmıştır. Toplam 10 hafta sürmüş olan oturumların sonunda, kontrol ve deney gruplarına uygulanan test puanları ortalamaları evlilik ilişkisini geliştirme grubuna katılan evli bireylerin evlilik uyum düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Kontrol ve deney grubundaki çiftlerin evlilik uyumlarının cinsiyete göre değişme göstermediği tespit edilmiştir.

Erbek ve arkadaşları (2005), cinsellik ve çift uyumuna etkisini araştırmışlardır. Evlilik Danışma Merkezi'ne evlilik sorunları nedeniyle başvuran ve mahkeme tarafından Evlilik Danışma Merkezine yönlendirilen iki grup evli çift ile daha önce bir psikolojik yardım almamış olan evli çiftleri karşılaştırmışlardır. Araştırma sonucunda cinsel sorunu olmayan çiftler ile cinsel sorunu olan çiftlerin uyum düzeyleri karşılaştırılmış, kontrol grubunda cinsel problemi olmayanların çift uyumu anlamlı derecede yüksek bulunurken, mahkeme grubunda ve Evlilik Danışma Merkezi grubunda farklılık saptanmamıştır. Elde edilen bulgulara göre, mahkeme grubunda ve Evlilik Danışma Merkezi grubunda cinsel problem ile çift uyumu arasında doğrudan bir bağlantının olmadığını, kontrol grubunda ise cinsel problem ile çift uyumu arasında anlamlı bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir.

Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu (2006), çalışmasında saplantılı, kayıtsız, güvenli ve korkulu bağlanma biçimleri olan evli erkek ve kadınların benlik saygısı puanları, nedensel ve sorumluluk yükleme puanları, evlilik uyum puanları ile arasındaki olası farkları incelediği araştırmasını toplam 100 evli çift ile yapmıştır. Yapılan analizler sonucunda 4 bağlanma biçimlerine göre evlilikte uyum puanları ile arasında farklılığın anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Vaizoğlu (2008), çalışmasında dört-beş yaş grubundaki anaokuluna giden çocukların sosyal davranışları ile bu çocukların ebeveynlerinin evlilik uyumlarını incelemiştir. Çocukla ilgili sosyo-demografik değişkenlerin, çocukların sosyal davranışlarında farklılık yaratıp yaratmadığını belirlemek, ebeveynlerin sosyo-demografik değişkenlerinin ebeveynlerin evlilik uyumlarında farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemeyi amaçlamıştır. Bununla birlikte çocukların ebeveynlerin evlilik uyumları ile sosyal davranışları arasında bir ilişkinin olup olmadığını da araştırmıştır. Araştırmaya 240 çocuk ve bu çocukların anneleri katılmıştır. Elde edilen bulgularda; çocuğun sosyal davranışlarında anaokuluna devam süresi, cinsiyet, yaş, annenin öğrenim düzeyi, annenin çalışma durumunun anlamlı bir fark oluşturmadığı tespit edilmiştir. Ebeveynlerin evlilik uyumlarında ise, erkeğin öğrenim düzeyinde anlamlı bir fark görülmüş ve çocuğun işbirliği davranışı ile ebeveynlerin evlilik uyumu arasında da anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Kalkan ve Eranlı (2008), araştırmasında evli bireylerin bilişsel-davranışçı yaklaşıma göre olan evlilik ilişkisini geliştirme programının evlilik uyum düzeyine olan etkisini incelemiştir. Evlilik ilişkisini geliştirme programına 9 hafta boyunca kontrol ve deney grubunda bulunan 15 birey katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre evlilik uyumu son-test puanlarının, programa katılan evli bireylerin, evlilik ilişkisini geliştirme programına katılmayanlara oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Evlilik ilişkisini geliştirme programına katılan evli bireylerin evlilik uyum seviyelerini arttırdığı görülmüştür.

Özbey (2012), okul öncesi dönemde olan çocukların problem davranışları ile ebeveynlerinin evlilik uyumları ve sosyal destek sistemleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya Ankara ilinden 89 ebeveyn ve altı yaş 89 çocuk toplam 178 kişi katılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, çocukların dışa yönelim problem davranışlarıyla ebeveynlerin evlilik uyumları arasında anlamlı yönde olumsuz bir ilişki olduğu görülmüştür. Çocukların problem davranışları ebeveynlerin evlilik süresine, aile biçimi ve evlenme biçimine göre değişiklik göstermediği tespit edilmiştir. Çocukların problem davranışlarıyla ebeveynlerin sosyal destek sistemleri arasında anlamlı ve olumsuz bir ilişki olduğu görülmüştür.

Çelik ve Tümkaya (2012), çalışmasında ğretim elemanlarının evlilik uyumu, yaşam doyumlarının iş değişkenleri ile ilişkisini incelemiştir. Araştırma, ğretim elemanlarının akademik unvan, cinsiyet, girdiği ders saati ve çalışma yılı değişkenine göre yaşam doyumlarının ve evlilik uyumunun karşılaştırıldığı betimsel bir çalışmadır. Araştırma, değişik fakültelerde çalışan 79 erkek ve 40 kadın toplam 119 evli ğretim elemanı ile yapılmıştır. Araştırma sonunda, ğretim elemanlarının yaşam doyumları ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Taycan ve Kuruoğlu (2013), araştırmasında evlilik uyumu, mizaç ve karakter özellikleri, bağlanma stilleri, arasındaki ilişkileri incelemiştir. Herhangi bir evlilik problemi bulunmayan, psikiyatrik bozukluğu da olmayan 25 çift kontrol grubunu, evlilik problemleri sebebiyle psikiyatri polikliniğine başvuran 25 çift ise araştırma grubunu oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, evlilikte problemler yaşayan çiftlerde erkek ve kadının birbirlerini kontrollere göre daha az güvenilir buldukları, erkeklerin kadınları bağımlı olarak, kadınların ise erkekleri ilişki içinde kontrolcü ve kopuk olarak niteledikleri tespit edilmiştir. Bu iftlerde kadınların bağlanma stillerinde kaygı ve kaçınma boyutlarının ne çıktığı, erkeklerin ise kaçınma boyutundan yüksek puanlar aldığı, evlilik problemi olan çiftlerde eşlerin birbirini değerlendirme özelliklerinin problemi olmayan çiftlerden farklı olduğu, bu farklılıkların bağlanma, karakter ve mizaç özellikleriyle ilgili olduğu saptanmıştır.

Kublay ve Oktan (2015), evlilik uyumları ile değer tercihleri ve öznel mutlulukları açısından incelediği araştırmasında örneklem grubunu 452 evli birey oluşturmaktadır. Araştırmada evlilik uyumu ile değer tercihleri arasındaki ilişki incelendiğinde; özgürlük, romantik değerler, fütüvvet, maneviyat, insan onuru, kariyer değerleri, toplumsal değerler, entellektüel değerler ile evlilik uyumu arasında anlamlı ve olumlu bir ilişki olduğu saptanmıştır. Materyalistik değerler ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı görülmüştür. Araştırmada evlilik uyumunun bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi de amaçlanmıştır.

Soylu ve Kağnıcı (2015), araştırmasında aile içi iletişim, çatışma çözme stilleri ve empatik eğilimin evlilik uyumunu yordama düzeyini incelemiştir. alışmasını İzmire ili merkez ilçelerinden 360 evli bireyle yapmıştır. Yapılan

analizlere göre, olumsuz ve itaat çatışma çözümlerinin, aile içi iletişimin evli bireylerin evlilik uyumunun anlamlı yordadığı tespit edilmiştir.

Macit (2016), çalışmasında 20-45 yaş arası görücü usulü ve flört ederek evlenen kadınların, evlilik uyumları ile cinsel doyumlarının incelenerek karşılaştırılması ve sosyo-demografik etkenler açısından farklılıkları incelemiştir. Araştırma bulgularına göre, görücü usulü ile evlenen kadınların evlilik uyum düzeylerine bakıldığında görücü usulü evlenen kadınların evliliklerinin uyumlu olmadığı görülmüş, flört ederek evlenen kadınların evlilik uyum düzeylerine bakıldığında flört ederek evlenen kadınların evliliklerinin uyumlu olduğu tespit edilmiştir.

Bidirici (2016), araştırmasında evlilik süresinin cinsel yaşam ve evlilik uyumuna etkisinin saptanmasını amaçlanmış, ek olarak, sonuçların demografik özelliklere göre incelenmesi de sınıma çalışmıştır. İstanbul ili sınırları içerisinde rastgele seçim yöntemi ile belirlenen 120 katılımcıya, Kişisel Bilgi Formu, Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği ve Evlilik Uyum Ölçeği uygulanmış, evlilik süresi ile evlilik uyumu ve cinsel yaşam arasındaki ilişki tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların Cinsel Yaşantı Ölçeği toplam puanı ile Evlilik Uyum Ölçeği toplam puanı arasındaki ilişkinin olumsuz yönde ve anlamlı olduğu görülmüştür. Katılımcıların Evlilik Uyum Ölçeği toplam puan ortalamaları evlilik süresine göre incelendiğinde grup ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Katılımcıların Cinsel Yaşantı Ölçeği toplam puan ortalamalarının evlilik süresine göre grup ortalamaları arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların Evlilik Uyum Ölçeği toplam puan ortalamalarının yaş ve evlenme şekli değişkenlerine göre, grup ortalamaları arasında anlamlı fark bulunurken, cinsiyet, çalışma durumu, çocuk sayısı, eğitim düzeyi, ekonomik durum ve kaçınıcı çocuk olduğu değişkenlerine göre grup ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Öte yandan Cinsel Yaşantı Ölçeği toplam puan ortalamalarının yaş, cinsiyet, çalışma durumu, çocuk sayısı ve evlenme şekli ile arasında anlamlı farklar görülürken; eğitim düzeyi, ekonomik durum ve kaçınıcı çocuk olduğu değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklar tespit edilmiştir.

Gül (2016), çalışmasında görücü usulü zorla, görücü usulü isteyerek ve flört ederek şeklindeki evlilik biçimlerine sahip çiftlerin evlilik uyumu, ilişkilerde yüklenme tarzları ve psikolojik dayanıklılıklarını incelemeyi amaçlamıştır. Yaptığı bu araştırmasında Hakkari ve Van ili sınırları içerisinde rastgele seçim yöntemi ile belirlenen 370 birey katılmıştır. Elde edilen bulgulara göre Evlilik Uyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları evlilik biçimi değişkenine göre incelendiğinde grup ortalamaları arasındaki anlamlı farklılık bulunmuştur. Uyum, yüklenme ve dayanıklılık konularında, flört ederek evlenen grupların en avantajlı grup olduğunu fakat görücü usulü zorla şeklinde evlenenlerin ise en dezavantajlı grup olduğunu, bunun yanı sıra görücü usulü isteyerek evlenenlerin avantaj konusunda orta düzeyde oldukları tespit edilmiştir.

Kahveci (2016), evlilikte çatışmanın ve uyumun bireylerin depresyon düzeyine olan etkisini araştırmıştır. Çalışmasında basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle İstanbul İli'nden 40 evli çift seçilmiş ve bu 80 kişiye Evlilik Uyumu Ölçeği, Evlilikte Çatışma Ölçeği ve Beck Depresyon Ölçeği kullanılarak veriler toplanmıştır. Evlilikte çatışma ile depresyon arasındaki ilişki arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. Evlilik uyumu ile çatışma biçimi arasındaki ilişki incelendiğinde, bu iki değişken arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiş, evli çiftlerin çatışma biçimi, bireylerin depresyon düzeyini anlamlı bir biçimde yordamakta olduğu görülmüş, çocuklu çiftlerin evlilik uyumunun hiç çocuğu olmayan çiftlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

1.5.2. Evlilik Uyumu İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Fıfıloğlu (1992), State University of New York at Buffalo'da 24 erkek ve 46 kadından oluşan 70 evli lisans üstü öğrencilerinin oluşturduğu çalışmada demografik değişkenler açısından lisansüstü öğrencilerin evlilik uyumunu incelemiştir. Elde edilen bulgulara göre eşlerin eğitim düzeyi, öğrenci statüsü ve evlilik uyumu arasındaki farkların anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Eşin eğitim seviyesi ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu, tam zamanlı öğrencilerin evlilik uyumlarının yarım zamanlı olanlardan daha yüksek olduğu, eşlerin eğitim düzeyleri arasındaki yakınlığın evlilik uyumunu pozitif yönde etkilediği, cinsiyet, çocuk sahibi olup olmama, din, lisansüstü derecesi, meslek, yaş

değişkeni, çocuk sayısı ve evlilik süresi ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

Nathawat ve Mathur (1993) çalışmasında, çalışan kadın ile ev hanımların evlilik uyumunu araştırmışlardır. Hindistan'da 200 kişi ile yaptığı çalışmasının sonuçlarına göre, çalışan kadınların evlilik uyumunun ve öznel mutluluğunun, ev hanımlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Özellikle, çalışan kadınların ev hanımları ile karşılaştırıldığında genel sağlık, yaşam memnuniyeti ve benlik saygısı ölçütlerine göre daha yüksek puanlar olduğu tespit edilmiştir.

Debord, Romans ve Krieshok (1996), evli bireyler için ilişkilere yönelik bilişsel çarpıtmalar ölçeğini geliştirmişlerdir. Araştırmasını 370 evli birey ile yapmıştır. Veri toplamak amacıyla Çift Uyum Ölçeği, Akıldışı İnançlar Ölçeği ve İlişki İnançları Anketi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, yüksek düzeyde ilişki odaklı akıldışı inançlar ile evlilik uyumu arasında pozitif yönde, yüksek düzeyde genel anlamda sahip olunan akıldışı inançlar ile evlilik uyumu arasında ise negatif yönde fakat anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (akt Tolan, 2015, s.58).

Fowers, Montel ve Olson (1996), çalışmasını 393 çift ile toplam 786 kişiyle yapmıştır. Uyumlu, uyumsuz, canlı, geleneksel başlıkları altında evlilik öncesi dört grup tanımlamışlardır. Elde edilen bulgulara göre, canlı olarak tanımlanan çiftlerin, ekonomik, duygusal, iletişim, cinsel ve ortak zaman paylaşımı gibi konularda evlilik doyumları en yüksek grup oldukları bulunmuştur. Uyumlu çiftler orta derecede doyumlu bulunmuş olup, ayrılmayı en az düşünen grup geleneksel çiftler olmalarına rağmen oldukça memnuniyetsiz ve doyumsuz, uyumsuz çiftler ise boşanma eğiliminde ve gerilimli oldukları tespit edilmiştir.

Crawford ve arkadaşları (2002), evlilikte uyumluluk, boş zamanları değerlendirme ve doyum arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda, evlilikte arkadaşlık ve evlilik doyumları arasında kuvvetli bir ilişki görülmemiştir. Daha çok eşlerin, gerçekleştirmeyi arzu ettikleri boş zaman aktivitelerine ne sıklıkta yer verebildikleri ile evlilik doyumları arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür. Ayrıca aktivitelerin çoğu zaman erkeğin ilgi ve isteği sonucunda seçildiğini ve bundan

bayanların zevk almadığını, üstelik bu aktiviteyi çiftler beraber gerçekleştirmiş olsa bile, kadının doyumsuzluğuyla sonuçlandığı görülmüştür (akt.Canel, 2007, s. 212).

Akram ve Malik (2011), çalışmasını kişilik özellikleri ile öğretmenlik mesleğine katılan çiftlerin evlilik uyumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Farklı kolejlerden ve Sargodha Üniversitesi'nden seçilen 30 evli çift öğretmenlerinden oluşuyordu. Elde edilen bulgulara göre, evlilik uyumu ile dışa dönüklük ve öz disiplin boyutları arasındaki ilişkinin anlamlı ve olumlu yönde olduğu görülmüş fakat gelişime açıklık ve evlilik uyumu arasında ise, anlamlı olmayan fakat pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma korelasyonel bir çalışmadır ve modeli tarama modelidir. İstanbul ili Bağcılar ilçesinde okul öncesi dönemde çocuğu olan çiftlerin duygusal zekâ düzeyleri ve evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik uyumu ile ilişkisi incelenmiştir. Araştırmanın niteliği betimseldir.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklemini İstanbul ili, Bağcılar ilçesinde anaokuluna devam eden çocukların ebeveynlerinden 91'i erkek ve 205'i kadın toplam 296 evli birey oluşturmaktadır. Katılımcıların evli ve birlikte yaşıyor olmaları dikkate alınmıştır. Tablo 1'de örneklemini oluşturan katılımcılarla ilgili demografik bilgiler verilmiştir. Buna göre;

Cinsiyet değişkenine göre bireyler, 91'i (%30,7) erkek, 205'i (%69,3) kadın olarak dağılmaktadır.

Yaş değişkenine göre bireyler 71'i (%24,0) 30 yaş ve altı, 102'si (%34,5) 31-35 yaş, 80'i (%27,0) 36-40 yaş, 43'ü (%14,5) 40 yaş üzeri olarak dağılmaktadır.

Bireyler kaç yıllık evli olduğu değişkenine göre 25'i (%8,4) 5 yıl ve altı, 165'i (%55,7) 6-10 yıl, 69'u (%23,3) 11-15 yıl, 37'si (%12,5) 15 yıl üzeri olarak dağılmaktadır.

Eğitim düzeyi değişkenine göre bireyler 41'i (%13,9) ilköğretim, 35'i (%11,8) orta, 93'ü (%31,4) lise, 108'i (%36,5) üniversite, 19'u (%6,4) lisansüstü olarak dağılım göstermektedir.

Bireyler eğitim düzeyi değişkenine göre 41'i (%13,9) ilköğretim, 35'i (%11,8) orta, 93'ü (%31,4) lise, 127'si (%42,9) üniversite ve üzeri olarak dağılmaktadır.

Bireyler çocuk sayısı değişkenine göre 87'si (%29,4) 1, 157'si (%53,0) 2, 52'si (%17,6) 3 ve üzeri olarak dağılmaktadır.

Bireyler gelir düzeyi değişkenine göre 27'si (%9,1) ortanın altı, 208'i (%70,3) orta, 61'i (%20,6) ortanın üstü olarak dağılmaktadır.

Bireyler mesleği değişkenine göre 39'u (%13,2) memur, 54'ü (%18,2) işçi, 27'si (%9,1) esnaf, 3'ü (%1,0) emekli, 64'ü (%21,6) diğer, 109'u (%36,8) ev hanımı olarak dağılmaktadır.

Tablo 1. Tanımlayıcı Özelliklerin Dağılımı

Tablolar	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	205	69,3
	Erkek	91	30,7
	Toplam	296	100,0
Yaş	30 Yaş ve Altı	71	24,0
	31-35 Yaş	102	34,5
	36-40 Yaş	80	27,0
	40 Yaş üzeri	43	14,5
	Toplam	296	100,0
Kaç Yıllık Evli Olduğu	5 Yıl ve Altı	25	8,4
	6-10 Yıl	165	55,7
	11-15 Yıl	69	23,3
	15 Yıl üzeri	37	12,5
	Toplam	296	100,0
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	41	13,9
	Orta	35	11,8
	Lise	93	31,4
	Üniversite ve üzeri	127	42,9
	Toplam	296	100,0
Çocuk Sayısı	1	87	29,4
	2	157	53,0
	3 ve üzeri	52	17,6
	Toplam	296	100,0
Gelir Düzeyi	Ortanın Altı	27	9,1
	Orta	208	70,3
	Ortanın üstü	61	20,6
	Toplam	296	100,0
Mesleği	Memur	39	13,2
	İşçi	54	18,2
	Esnaf	27	9,1
	Emekli	3	1,0
	Diğer	64	21,6
	Ev Hanımı	109	36,8
	Toplam	296	100,0

2.3. Veri Toplama Araçları

Anaokulunda çocuğu olan evli bireylere gerek düzenlenen seminerler aracılığıyla gerekse kapalı zarf içerisinde kendilerine ulaştırılan ölçeklerin uygulanması sağlanarak veriler toplanmıştır. Çalışmada, araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, Bar-On Duygusal Zekâ Yeteneği Ölçeği, Evlilikte Problem Çözme Ölçeği ve Evlilik Uyum Ölçeği kullanılmıştır.

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Çalışmada sosyo-demografik bilgi toplamak amacıyla hazırlanan ve 7 sorudan oluşan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda bireylerin cinsiyet, yaş, evlilik yılı, çocuk sayısı, eğitim düzeyi, gelir düzeyi ve mesleği ile ilgili sorular bulunmaktadır (Ek 1.).

2.3.2. Bar-On Duygusal Zekâ Yeteneği Ölçeği

Geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarını Dr. Reuven Bar-On'un yaptığı Bar-On Duygusal Zekâ Anketinin Türkçe'ye uyarlanması Acar (2001), tarafından yapılmıştır (Acar, 2001).

Bar-On (1997) tarafından geliştirilen ve duygusal zekâyı ölçmek amacıyla, "Tamamen katılıyorum" ile "Kesinlikle katılmıyorum" arasında derecelendirilmiş olan 5'li Likert tipli bir ölçektir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışmaları, Acar (2001), tarafından kısaltılmış, okutmanlar tarafından ayrı ayrı Türkçe'ye çevrilmiş ve sonra tekrar İngilizce'ye çevrilmiştir. Bar-On Duygusal Zekâ Yeteneği Ölçeği; 87 maddeden oluşmaktadır ve duygusal zekânın 5 alt boyutunu değerlendirmektedir. Ölçek kişiler arası beceri, kişisel beceri, stresle başa çıkma, genel ruh hali, uyumluluk alt boyutlarını ölçmektedir. Anketin güvenilirlik çalışmalarında, 87 ifadenin bulunduğu anketin toplam boyutları itibari ile Alpha katsayısı 92,12 olup, kabul edilebilir düzeydedir. Temel alt boyutlardan olan, kişiler arası yetenekler boyutunun 77,87; kişisel yetenekler boyutunun Alpha katsayısı 83,73; stresle başa çıkma boyutunun 73,14; genel ruh hali boyutunun 75,06; uyumluluk boyutunun 65,42 olup kabul edilebilir düzeydedirler (Acar, 2001).

Bu araştırmada Duygusal Zekâ ölçeğinin güvenilirliği Cronbach's Alpha=0,927 olarak yüksek bulunmuştur.

2.3.3. Evlilikte Problem Çözme Ölçeği

Baugh, Avery ve Sheets-Hawoth (1982) tarafından geliştirilmiş, evli bireylerin evlilikte yaşadıkları problemleri çözme becerilerine ilişkin algılarını belirlemek üzere (Marital Problem Solving Scale- MPSS), 9 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğın Türk kültürüne uyarlanmasını Hünler (2002) yapmıştır. Ölçek, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, sosyal bilimlerden mezun iki dili de iyi bilen 3 uzman tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Orijinal formda 7 dereceli olarak değerlendirilen ölçek, 5'li likert tipi derecelendirme ölçeğine dönüştürülmüştür. Yazarlar ölçeğın iç tutarlılığını .95, test-tekrar test korelasyonunu .86, $p<.001$ ve Çift Uyum Ölçeği ile korelasyonunu da .61, $p<.001$ olarak belirtmişlerdir. Pilot çalışmada ölçeğın iç tutarlılığı .88 olarak bulunmuştur. Ölçeğın Alfa sayısı .91, madde-toplam korelasyonu ise .63 ve .73 arasında bulunmuştur. Ölçeğın güvenilirliği ile ilgili bulgular pilot çalışmada elde edilen verilerle tutarlıdır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 9, en yüksek puan 45'dir. Alınan yüksek puanlar, bireyin evlilikte problem çözme becerilerinde kendini başarılı olarak algıladığını göstermektedir (Hünler, 2002).

Bu araştırmada Evlilikte Problem Çözme ölçeğinin güvenilirliği Cronbach's Alpha=0,902 olarak yüksek bulunmuştur.

2.3.4. Evlilik Uyum Ölçeği

15 maddelik bir ölçek olan Evlilik Uyum Ölçeği Locke ve Wallace (1959), tarafından geliştirilmiştir. Genel uyum sorusu, olası anlaşma alanlarını ölçen sekiz soru ile bağlılık, iletişim ve çatışma çözmeyi ölçen altı soruyu içermektedir. Ölçeğın Türkçe'ye çevirisi iki kişi ile birlikte gözden geçirilerek, Tutarel-Kışlak yapmıştır. Çeviri daha sonra, bir yabancı dil uzmanı ve beş uzman psikologdan oluşan grup tarafından orijinaliyle karşılaştırılarak düzeltilmiştir. Çeviri bu haliyle tekrar İngilizce'ye çevrilerek diğer bir yabancı dil uzmanınca kontrol edilmiştir. Çeviriye son şeklini uzmanların da uzlaştığı şekilde düzenlemeler yapılmıştır. Evlilik Uyum

Ölçeğinin güvenilirliğini belirlemek amacıyla, test-tekrar test güvenilirliği, iki yarım test güvenilirliği, iç tutarlılık katsayısı ve tüm denekler için madde test korelasyonları hesaplanmıştır. Bu değerlendirmenin sonucunda, ölçeğin iç tutarlılık (Cronbach Alpha) katsayısı .84 olarak bulunmuş olup, söz konusu değer erkekler için .83, kadınlar için ise .85'dir. Ölçeğin orijinal iç tutarlılık güvenilirliği ise .90'dır. Yapılan incelemeler sonunda yeni puanlama sistemine göre, uyumsuz ve uyumlu evli kişileri ayırt etmesini sağlayan puan değerinin 43,5 olduğu tespit edilmiştir(Tutarel-Kışlak, 1999).

Bu araştırmada Evlilik Uyumu ölçeğinin güvenilirliği Cronbach's Alpha=0,840 olarak yüksek bulunmuştur.

2.3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır.

İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında t-testi kullanılmış, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında ise tek yönlü (one way) ANOVA testi kullanılmıştır. Anova testi sonrasındaki farklılıkları belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi olarak scheffe testi kullanılmıştır.

Araştırmanın sürekli değişkenleri arasında pearson korelasyon ve regresyon analizi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %05 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmaya katılan bireylerin ölçekler yoluyla toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

3.1. Duygusal Zekâ, Evlilikte Problem Çözme, Evlilik Uyumu Puan Ortalaması

Tablo 2. Duygusal Zekâ, Evlilikte Problem Çözme, Evlilik Uyumu Puan Ortalaması

	N	Ort	Ss	Min.	Max.
Kişisel Beceriler	296	3,753	0,466	2,410	4,790
Kişilerarası İlişkiler	296	4,112	0,467	2,440	5,000
Uyumluluk	296	3,670	0,457	2,000	4,870
Stres Yönetimi	296	3,230	0,617	1,690	4,690
Genel Ruh Hali	296	3,986	0,506	2,500	5,000
Genel Duygusal Zekâ	296	3,767	0,399	2,680	4,720
Evlilikte Problem Çözme	296	36,625	6,812	10,000	45,000
Evlilik Uyumu	296	43,601	8,188	7,000	58,000

Araştırmaya katılan bireyler “kişisel beceriler” puan ortalaması(3,753 ± 0,466); “kişiler arası ilişkiler” puan ortalaması (4,112 ± 0,467); “uyumluluk” puan ortalaması (3,670 ± 0,457); “stres yönetimi” puan ortalaması (3,230 ± 0,617); “genel ruh hali” puan ortalaması (3,986 ± 0,506); “genel duygusal zekâ” puan ortalaması (3,767 ± 0,399); olarak saptanmıştır.

Araştırmaya katılan bireyler “evlilikte problem çözme” puan ortalaması (36,625 ± 6,812); olarak saptanmıştır.

Araştırmaya katılan bireyler “evlilik uyumu” puan ortalaması (43,601 ± 8,188) olarak saptanmıştır.

3.2. Duygusal Zekâ, Evlilikte Problem Çözme ve Evlilik Uyumu Arasında Korelasyon Analizi

Tablo 3. Duygusal Zekâ, Evlilikte Problem Çözme ve Evlilik Uyumu Arasında Korelasyon Analizi

		Evlilik Uyumu	Kişisel Beceriler	Kişilerarası İlişkiler	Uyumluluk	Stres Yönetimi	Genel Ruh Hali	Genel Duygusal Zeka	Evlilikte Problem Çözme
Evlilik Uyumu	r	1,000							
	p	0,000							
Kişisel Beceriler	r	0,340**	1,000						
	p	0,000	0,000						
Kişilerarası İlişkiler	r	0,168**	0,612**	1,000					
	p	0,004	0,000	0,000					
Uyumluluk	r	0,294**	0,703**	0,610**	1,000				
	p	0,000	0,000	0,000	0,000				
Stres Yönetimi	r	0,266**	0,450**	0,331**	0,536**	1,000			
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000			
Genel Ruh Hali	r	0,387**	0,672**	0,531**	0,606**	0,462**	1,000		
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000		
Genel Duygusal Zekâ	r	0,361**	0,899**	0,771**	0,849**	0,674**	0,792**	1,000	
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	
Evlilikte Problem Çözme	r	0,665**	0,431**	0,210**	0,346**	0,246**	0,468**	0,426**	1,000
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

*<0,05; **<0,01

Kişisel Beceriler ve evlilik uyumu arasında zayıf yönde, anlamlı ve olumlu bir ilişki görülmektedir ($r=0.34$; $p=0,000<0.05$). Kişiler Arası İlişkiler ve evlilik uyumu arasında çok zayıf yönde, anlamlı ve olumlu yönde bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0.168$; $p=0,004<0.05$). Kişiler Arası İlişkiler ve kişisel beceriler arasında orta, anlamlı ve olumlu yönde ilişki olduğu belirlenmiştir ($r=0.612$; $p=0,000<0.05$). Uyumluluk ve evlilik uyumu arasında zayıf, anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür ($r=0.294$; $p=0,000<0.05$). Uyumluluk ve kişisel beceriler arasında yüksek, anlamlı ve olumlu yönde ilişki olduğu belirlenmiştir ($r=0.703$; $p=0,000<0.05$). Uyumluluk ve kişiler arası ilişkiler arasında

orta, anlamlı ve olumlu yönde ilişki olduğu tespit edilmiştir($r=0.61$; $p=0,000<0.05$). Stres Yönetimi ve evlilik uyumu arasında zayıf, pozitif yönde ve anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir($r=0.266$; $p=0,000<0.05$). Stres Yönetimi ve kişisel beceriler arasında zayıf yönde olumlu ve anlamlı bir ilişki vardır ($r=0.45$; $p=0,000<0.05$). Stres Yönetimi ve kişiler arası ilişkiler arasında zayıf, olumlu yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür($r=0.331$; $p=0,000<0.05$). Stres Yönetimi ve uyumluluk arasında orta, anlamlı ve olumlu yönde bir ilişki vardır($r=0.536$; $p=0,000<0.05$). Genel Ruh Hali ve evlilik uyumu arasında zayıf yönde, olumlu ve anlamlı bir ilişki görülmüştür($r=0.387$; $p=0,000<0.05$). Genel Ruh Hali ve kişisel beceriler arasında orta yönde olumlu ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir($r=0.672$; $p=0,000<0.05$). Genel Ruh Hali ve kişiler arası ilişkiler arasında orta, olumlu yönde ve anlamlı bir ilişki vardır($r=0.531$; $p=0,000<0.05$). Genel Ruh Hali ve uyumluluk arasında orta, anlamlı ve olumlu yönde bir ilişki olduğu görülmüştür($r=0.606$; $p=0,000<0.05$). Genel Ruh Hali ve stres yönetimi arasında zayıf yönde, olumlu ve anlamlı ilişki vardır($r=0.462$; $p=0,000<0.05$). Genel Duygusal Zekâ ve evlilik uyumu arasında zayıf yönde, anlamlı ve olumlu ilişki görülmüştür($r=0.361$; $p=0,000<0.05$). Genel Duygusal Zekâ ve kişisel beceriler arasında anlamlı ve olumlu yönde bir ilişki görülmüştür($r=0.899$; $p=0,000<0.05$). Genel Duygusal Zekâ ve kişiler arası ilişkiler arasında yüksek yönde anlamlı ve olumlu ilişki olduğu belirlenmiştir($r=0.771$; $p=0,000<0.05$). Genel Duygusal Zekâ ve uyumluluk arasında yüksek ve olumlu yönde anlamlı ilişki görülmüştür($r=0.849$; $p=0,000<0.05$). Genel Duygusal Zekâ ve stres yönetimi arasında orta, olumlu yönde anlamlı ve bir ilişki vardır($r=0.674$; $p=0,000<0.05$). Genel Duygusal Zekâ ve genel ruh hali arasında olumlu yönde anlamlı ve yüksek bir ilişki görülmüştür($r=0.792$; $p=0,000<0.05$). Evlilikte Problem Çözme ve evlilik uyumu arasında anlamlı, orta ve pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir($r=0.665$; $p=0,000<0.05$). Evlilikte Problem Çözme ve kişisel beceriler arasında zayıf yönde pozitif ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır($r=0.431$; $p=0,000<0.05$). Evlilikte Problem Çözme ve kişiler arası ilişkiler arasında çok zayıf yönde olumlu ve anlamlı ilişki vardır($r=0.21$; $p=0,000<0.05$). Evlilikte Problem Çözme ve uyumluluk arasında anlamlı yönde pozitif ve zayıf bir ilişki olduğu görülmüştür ($r=0.346$; $p=0,000<0.05$). Evlilikte Problem Çözme ve stres yönetimi arasında çok zayıf, anlamlı ve olumlu yönde anlamlı bir ilişki görülmüştür($r=0.246$;

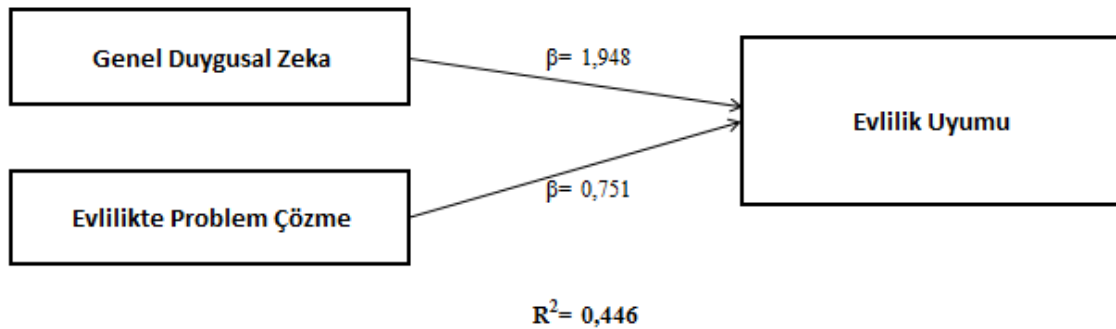
$p=0,000<0.05$). Evlilikte Problem Çözme ve genel ruh hali arasında zayıf yönde, olumlu ve anlamlı bir ilişki vardır($r=0.468$; $p=0,000<0.05$). Evlilikte Problem Çözme ve genel duygusal zekâ arasında zayıf yönde, anlamlı ve olumlu bir ilişki olduğu görülmüştür($r=0.426$; $p=0,000<0.05$).

3.3. Duygusal Zekâ ve Evlilikte Problem Çözmenin Evlilik Uyumu Üzerine Etkisi

Tablo 4. Duygusal Zekâ ve Evlilikte Problem Çözmenin Evlilik Uyumu Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	p	F	Model (p)	R ²
Evlilik Uyumu	Sabit	8,747	2,563	0,011	119,903	0,000	0,446
	Genel Duygusal Zekâ	1,948	1,981	0,049			
	Evlilikte Problem Çözme	0,751	13,053	0,000			

Duygusal zekâ, evlilikte problem çözme ile evlilik uyumu arasındaki neden sonuç ilişkisini belirlemek amacıyla yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir($F=119,903$; $p=0,000<0.05$). Evlilik uyumu düzeyinin belirleyicisi olarak genel duygusal zekâ, evlilikte problem çözme değişkenleri ile olan ilişkisinin(açıklayıcılık gücünün) çok güçlü olduğu bulunmuştur($R^2=0,446$). Duygusal zekâ düzeyi evlilik uyumu düzeyini arttırmaktadır ($\beta=1,948$). Evlilikte problem çözme düzeyi evlilik uyumu düzeyini arttırmaktadır ($\beta=0,751$).

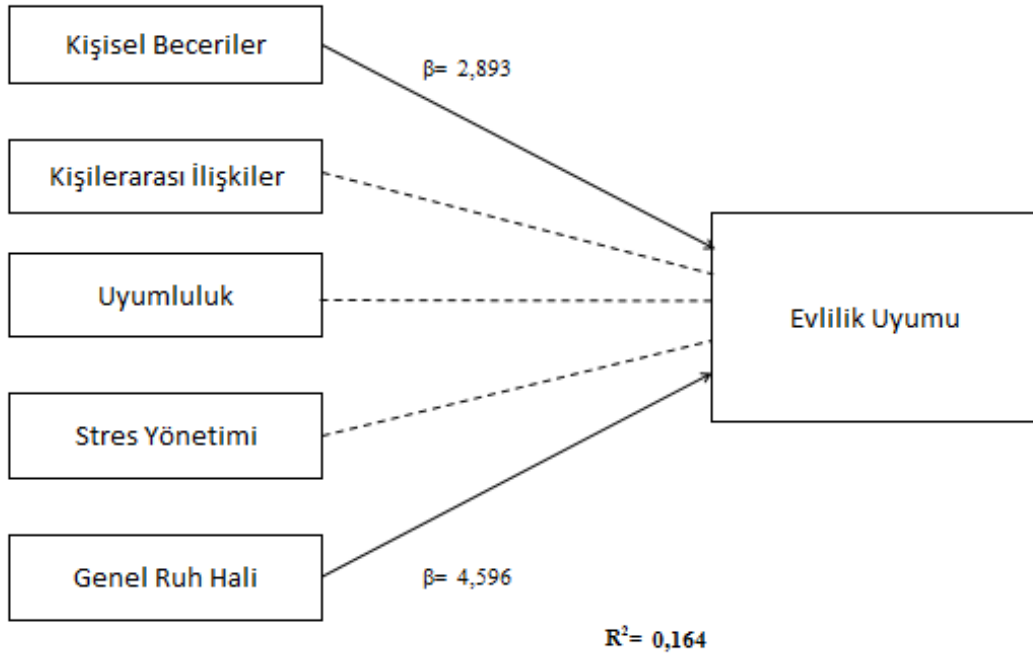
Şekil 1. Duygusal Zekâ ve Evlilikte Problem Çözmenin Evlilik Uyumu Üzerine Etkisine Yönelik Sonuç Modeli

3.4. Duygusal Zekâ Alt Boyutlarının Evlilik Uyumu Üzerine Etkisi

Tablo 5. Duygusal Zekâ Alt Boyutlarının Evlilik Uyumu Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	T	p	F	Model (p)	R ²
Evlilik Uyumu	Sabit	17,846	4,144	0,000	12,593	0,000	0,164
	Kişisel Beceriler	2,893	1,919	0,006			
	Kişiler Arası İlişkiler	-2,459	-	0,518			
	Uyumluluk	0,877	0,578	0,564			
	Stres Yönetimi	1,075	1,254	0,211			
	Genel Ruh Hali	4,596	3,731	0,000			

Kişisel beceriler, kişiler arası ilişkiler, uyumluluk, genel ruh hali, stres yönetimi ile evlilik uyumu arasındaki neden sonuç ilişkisini incelemek üzere yapılan regresyon analizi istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmüştür (F=12,593; p=0,000<0.05). Evlilik uyumu düzeyinin belirleyicisi olarak kişiler arası ilişkiler, kişisel beceriler, uyumluluk, stres yönetimi, genel ruh hali değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) zayıf olduğu tespit edilmiştir (R²=0,164). Kişisel beceriler düzeyi evlilik uyumu düzeyini arttırmaktadır ($\beta=2,893$). Kişiler arası ilişkiler düzeyi evlilik uyumu düzeyini etkilemediği bulunmuştur (p=0.518>0.05). Uyumluluk düzeyi evlilik uyumu düzeyini etkilemediği bulunmuştur (p=0.564>0.05). Stres yönetimi düzeyi evlilik uyumu düzeyini etkilemediği bulunmuştur (p=0.211>0.05). Genel ruh hali düzeyi evlilik uyumu düzeyini arttırmaktadır ($\beta=4,596$).

Şekil 2. Duygusal Zekâ Alt Boyutlarının Evlilik Uyumu Üzerine Etkisine Yönelik Sonuç Modeli

Tablo 6. Duygusal Zekâ Düzeylerinin Tanımlayıcı Özelliklere Göre Karşılaştırılması

Demografik Özellikler	N	Kişisel Beceriler	Kişilerarası İlişkiler	Uyumluluk	Stres Yönetimi	Genel Ruh Hali	Genel Duygusal Zeka
Cinsiyet		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Kadın	205	3,734±0,469	4,149±0,453	3,647±0,460	3,155±0,626	3,944±0,514	3,747±0,400
Erkek	91	3,798±0,459	4,026±0,490	3,721±0,449	3,399±0,565	4,081±0,478	3,811±0,394
t=		-1,089	2,102	-1,288	-3,192	-2,164	-1,277
p=		0,277	0,036	0,199	0,002	0,031	0,203
Yaş		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
30 yaş ve altı	71	3,819±0,448	4,199±0,467	3,672±0,420	3,140±0,604	4,054±0,476	3,803±0,381
31-35 yaş	102	3,787±0,460	4,145±0,493	3,686±0,432	3,260±0,605	3,998±0,502	3,794±0,404
36-40 yaş	80	3,673±0,477	4,084±0,380	3,608±0,474	3,217±0,664	3,905±0,547	3,711±0,382
40 yaş üzeri	43	3,713±0,479	3,939±0,516	3,741±0,537	3,329±0,576	3,992±0,480	3,746±0,444
F=		1,560	3,101	0,871	0,968	1,130	0,921
p=		0,199	0,027	0,456	0,408	0,337	0,431
PostHoc=			1>4, 2>4 (p<0.05)				
Kaç Yıllık Evli Olduğu		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
5 yıl ve altı	25	3,808±0,445	4,196±0,502	3,664±0,475	3,139±0,514	4,127±0,497	3,807±0,413
6-10 yıl	165	3,809±0,442	4,156±0,446	3,708±0,403	3,214±0,612	4,020±0,493	3,804±0,373
11-15 yıl	69	3,661±0,497	4,085±0,449	3,603±0,495	3,318±0,689	3,972±0,488	3,730±0,412
15 yıl üzeri	37	3,643±0,497	3,905±0,526	3,625±0,584	3,198±0,564	3,761±0,554	3,644±0,457
F=		2,527	3,312	1,001	0,717	3,426	1,934
p=		0,058	0,020	0,393	0,542	0,018	0,124
PostHoc=			1>4, 2>4 (p<0.05)			1>4, 2>4, 3>4 (p<0.05)	
Eğitim Düzeyi		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
İlköğretim	41	3,535±0,429	4,077±0,544	3,498±0,487	3,143±0,689	3,831±0,595	3,623±0,392
Orta	35	3,557±0,467	3,933±0,454	3,562±0,495	3,051±0,631	3,824±0,543	3,597±0,422
Lise	93	3,802±0,430	4,139±0,446	3,689±0,417	3,198±0,623	4,025±0,505	3,793±0,374
Üniversite ve üzeri	127	3,843±0,469	4,152±0,453	3,741±0,450	3,331±0,573	4,051±0,449	3,841±0,390
F=		7,426	2,214	3,767	2,511	3,445	5,778
p=		0,000	0,087	0,011	0,059	0,017	0,001
PostHoc=		3>1, 4>1, 3>2, 4>2 (p<0.05)		3>1, 4>1, 4>2 (p<0.05)		3>1, 4>1, 3>2, 4>2 (p<0.05)	3>1, 4>1, 3>2, 4>2 (p<0.05)
Çocuk Sayısı		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
1	87	3,806±0,444	4,161±0,423	3,723±0,394	3,276±0,643	4,074±0,458	3,823±0,368
2	157	3,742±0,462	4,125±0,445	3,668±0,433	3,209±0,582	3,961±0,507	3,759±0,379
3 ve üzeri	52	3,699±0,512	3,989±0,579	3,585±0,600	3,216±0,681	3,912±0,568	3,697±0,491
F=		0,959	2,346	1,507	0,345	2,068	1,710
p=		0,385	0,098	0,223	0,708	0,128	0,183
Gelir Düzeyi		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Ortanın altı	27	3,544±0,379	4,062±0,392	3,489±0,352	3,054±0,587	3,784±0,414	3,602±0,291
Orta	208	3,747±0,463	4,108±0,489	3,667±0,457	3,223±0,636	3,990±0,530	3,763±0,405
Ortanın üstü	61	3,869±0,482	4,144±0,426	3,760±0,480	3,332±0,551	4,059±0,440	3,853±0,400
F=		4,735	0,303	3,349	1,951	2,824	3,822
p=		0,009	0,739	0,036	0,144	0,061	0,023
PostHoc=		2>1, 3>1 (p<0.05)		3>1 (p<0.05)			2>1, 3>1 (p<0.05)

3.5. Evli Bireylerin Cinsiyetlerine Göre Duygusal Zekâ Düzeylerine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan evli bireylerin kişiler arası ilişkiler puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre farklılığın anlamlı olup olmadığını incelemek amacıyla yapılan T-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır($t=2,102$; $p=0.036<0.05$). Kadınların kişiler arası ilişkiler puanları ($x=4,149$), erkeklerin kişiler arası ilişkiler puanlarından ($x=4,026$) yüksek olduğu görülmüştür.

Araştırmadaki evli bireylerin stres yönetimi puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığını incelemek üzere yapılan analiz sonucunda, grup ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir($t=-3,192$; $p=0.002<0.05$). Erkeklerin stres yönetimi puanları($x=3,399$), kadınların stres yönetimi puanlarından ($x=3,155$) yüksek olduğu görülmüştür.

Evli bireylerin genel ruh hali puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre farklılığın anlamlı olup olmadığını incelemek üzere yapılan T-Testi sonucunda, grup ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmüştür($t=-2,164$; $p=0.031<0.05$). Kadınların genel ruh hali puanları ($x=3,944$), erkeklerin genel ruh hali puanlarından ($x=4,081$) düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Evli bireylerin kişisel beceriler, uyumluluk, genel duygusal zekâ puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek üzere yapılan test sonuçlarına göre grup ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır($p>0.05$).

3.6. Evli Bireylerin Yaşlarına Göre Duygusal Zekâ Düzeylerine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan bireylerin kişiler arası ilişkiler puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığını incelemek üzere yapılan Tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır($F=3,101$; $p=0.027<0.05$). Gözlenen farklılığı belirlemek amacıyla PostHoc testi yapılmıştır. Buna göre; Yaş 30 yaş ve

altı olanların kişiler arası ilişkiler puanları (4,199±0,467), yaş 40 yaş üzeri olanların kişiler arası ilişkiler puanlarından (3,939±0,516) yüksek olduğu görülmüştür. Yaş 31-35 yaş olanların kişiler arası ilişkiler puanları (4,145±0,493), yaş 40 yaş üzeri olanların kişiler arası ilişkiler puanlarından (3,939±0,516) yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan evli bireylerin kişisel beceriler, uyumluluk, stres yönetimi, genel ruh hali, genel duygusal zekâ puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre farklılığın anlamlı olup olmadığını incelemek üzere yapılan analiz sonuçlarına göre grup ortalamaları arasında farkın anlamlı olmadığı görülmüştür($p>0.05$).

3.7. Evli Bireylerin Evlilik Yıllarına Göre Duygusal Zekâ Düzeyine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan bireylerin kişiler arası ilişkiler puanları ortalamalarının kaç yıllık evli olduğu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek amacıyla yapılan Tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür($F=3,312$; $p=0.02<0.05$). Gözlenen farklılığın hangi gruptan olduğunu incelemek amacıyla PostHoc testi uygulanmıştır. Buna göre; Kaç yıllık evli olduğu 5 yıl ve altı olanların kişiler arası ilişkiler puanları (4,196±0,502), kaç yıllık evli olduğu 15 yıl üzeri olanların kişiler arası ilişkiler puanlarından (3,905±0,526) yüksek olduğu görülmüştür. Kaç yıllık evli olduğu 6-10 yıl olanların kişiler arası ilişkiler puanları (4,156±0,446), kaç yıllık evli olduğu 15 yıl üzeri olanların kişiler arası ilişkiler puanlarından (3,905±0,526) yüksek olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan çocuğu olan evli bireylerin genel ruh hali puanları ortalamalarının kaç yıllık evli olduğu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek üzere yapılan Tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmüştür($F=3,426$; $p=0.018<0.05$). Gözlenen farklılığı incelemek amacıyla PostHoc testi yapılmıştır. Buna göre; kaç yıllık evli olduğu 5 yıl ve altı olanların genel ruh hali puanları (4,127±0,497), kaç yıllık evli olduğu 15 yıl üzeri olanların genel ruh hali

puanlarından (3,761±0,554) yüksek olduğu görülmüştür. Kaç yıllık evli olduğu 6-10 yıl olanların genel ruh hali puanları (4,020±0,493), kaç yıllık evli olduğu 15 yıl üzeri olanların genel ruh hali puanlarından (3,761±0,554) yüksek olduğu görülmüştür. Kaç yıllık evli olduğu 11-15 yıl olanların genel ruh hali puanları (3,972±0,488), kaç yıllık evli olduğu 15 yıl üzeri olanların genel ruh hali puanlarından (3,761±0,554) yüksek olduğu bulunmuştur.

Araştırmaya katılan bireylerin kişisel beceriler, uyumluluk, stres yönetimi, genel duygusal zekâ puanları ortalamalarının kaç yıllık evli olduğu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek üzere yapılan analiz sonuçlarına göre grup ortalamaları arasındaki farklılığın anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır($p>0.05$).

3.8. Evli Bireylerin Eğitim Seviyelerine Göre Duygusal Zekâ Düzeylerine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan bireylerin kişisel beceriler puanları ortalamalarının eğitimi düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek üzere yapılan Tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür ($F=7,426$; $p=0<0.05$). Gözlenen farklılığı incelemek üzere PostHoc testi yapılmıştır. Buna göre; Eğitim seviyesi lise olan evli bireylerin, kişisel beceriler puanları (3,802±0,430), eğitim seviyesi ilköğretim olanların kişisel beceri puanlarından (3,535±0,429) yüksek olduğu görülmüştür. Eğitim seviyesi üniversite ve üzeri olan evli bireylerin kişisel beceri puanları (3,843±0,469), eğitim düzeyi ilköğretim olan bireylerin kişisel beceriler puanlarından (3,535±0,429) yüksek olduğu görülmüştür. Eğitim seviyesi lise olan bireylerin kişisel beceriler puanları (3,802±0,430), eğitim seviyesi orta olan bireylerin kişisel beceriler puanlarından (3,557±0,467) yüksek olduğu belirlenmiştir. Eğitim seviyesi üniversite ve üzeri olan bireylerin kişisel beceri puanları (3,843±0,469), eğitim seviyesi orta olan bireylerin kişisel beceriler puanlarından (3,557±0,467) yüksek olarak tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan evli bireylerin uyumluluk puanları ortalamalarının eğitim seviyesi değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek üzere yapılan Tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucuna göre; grup ortalamaları arasındaki anlamlı fark görülmüştür ($F=3,767$; $p=0.011<0.05$). Bu farklılıkları belirlemek üzere PostHoc testi yapılmıştır. Buna göre; Eğitim seviyesi lise olan bireylerin uyumluluk puanları ($3,689\pm0,417$), eğitim düzeyi ilköğretim olan bireylerin uyumluluk puanlarından ($3,498\pm0,487$) yüksek olduğu görülmüştür. Eğitim seviyesi üniversite ve üzeri olan bireylerin uyumluluk puanları ($3,741\pm0,450$), eğitim seviyesi ilköğretim olan bireylerin uyumluluk puanlarından ($3,498\pm0,487$) yüksek olduğu tespit edilmiştir. Eğitim seviyesi üniversite ve üzeri olan bireylerin uyumluluk puanları ($3,741\pm0,450$), eğitim seviyesi orta olan bireylerin uyumluluk puanlarından ($3,562\pm0,495$) yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan evli bireylerin genel ruh hali puanları ortalamalarının eğitim seviyesi değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek üzere yapılan Tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasında anlamlı fark tespit edilmiştir ($F=3,445$; $p=0.017<0.05$). Gözlenen farklılığı tespit etmek amacıyla PostHoc testi yapılmıştır. Buna göre; Eğitim seviyesi lise olan bireylerin genel ruh hali puanları ($4,025\pm0,505$), eğitim seviyesi ilköğretim olan bireylerin genel ruh hali puanlarından ($3,831\pm0,595$) yüksek olduğu belirlenmiştir. Eğitim seviyesi üniversite ve üzeri olan bireylerin genel ruh hali puanları ($4,051\pm0,449$), eğitim seviyesi ilköğretim olan bireylerin genel ruh hali puanlarından ($3,831\pm0,595$) yüksek olduğu görülmüştür. Eğitim seviyesi lise olan bireylerin genel ruh hali puanları ($4,025\pm0,505$), eğitim seviyesi orta olan bireylerin genel ruh hali puanlarından ($3,824\pm0,543$) yüksek olduğu saptanmıştır. Eğitim seviyesi üniversite ve üzeri olan bireylerin genel ruh hali puanları ($4,051\pm0,449$), eğitim seviyesi orta olan bireylerin genel ruh hali puanlarından ($3,824\pm0,543$) yüksek olduğu görülmüştür.

Evli bireylerin genel duygusal zekâ puanları ortalamalarının eğitim seviyesi değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek üzere yapılan Tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($F=5,778$; $p=0.001<0.05$). Gözlenen farklılığı incelemek

üzere PostHoc testi yapılmıştır. Buna göre; Eğitim seviyesi lise olan bireylerin genel duygusal zekâ puanları (3,793±0,374), eğitim seviyesi ilköğretim olan bireylerin genel duygusal zekâ puanlarından (3,623±0,392) yüksek olarak görülmüştür.

Eğitim seviyesi üniversite ve üzeri olan bireylerin genel duygusal zekâ puanları (3,841±0,390), eğitim seviyesi ilköğretim olan bireylerin genel duygusal zekâ puanlarından (3,623±0,392) yüksek olarak tespit edilmiştir. Eğitim seviyesi lise olan bireylerin genel duygusal zekâ puanları (3,793±0,374), eğitim seviyesi orta olan bireylerin genel duygusal zekâ puanlarından (3,597±0,422) yüksek olarak tespit edilmiştir. Eğitim seviyesi üniversite ve üzeri olan bireylerin genel duygusal zekâ puanları (3,841±0,390), eğitim seviyesi orta olan bireylerin genel duygusal zekâ puanlarından (3,597±0,422) yüksek olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan evli bireylerin kişiler arası ilişkiler, stres yönetimi puanları ortalamalarının eğitim seviyesi değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek üzere yapılan analiz sonuçlarına göre grup ortalamaları arasında anlamlı fark görülmemiştir($p>0.05$).

3.9. Evli Bireylerin Çocuk Sayısına Göre Duygusal Zekâ Düzeylerine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan evli bireylerin kişisel beceriler, kişilerarası ilişkiler, uyumluluk, stres yönetimi, genel ruh hali, genel duygusal zekâ puanları ortalamalarının çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek üzere yapılan test sonuçlarına göre grup ortalamaları arasında anlamlı fark görülmemiştir($p>0.05$).

3.10. Evli Bireylerin Gelir Seviyelerine Göre Duygusal Zekâ Düzeylerine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan evli bireylerin kişisel beceriler puanları ortalamalarının gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek üzere yapılan Tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür($F=4,735$; $p=0.009<0.05$). Gözlenen farklılığı incelemek amacıyla PostHoc testi uygulanmıştır. Buna göre; Gelir düzeyi

orta olan bireylerin kişisel beceriler puanları (3,747±0,463), gelir düzeyi ortanın altı olan bireylerin kişisel beceriler puanlarından (3,544±0,379) yüksek olduğu görülmüştür. Gelir düzeyi ortanın üstü olan bireylerin, kişisel beceriler puanları (3,869±0,482), gelir düzeyi ortanın altı olan bireylerin, kişisel beceriler puanlarından (3,544±0,379) yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan evli bireylerin uyumluluk puanları ortalamalarının gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek üzere yapılan Tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir (F=3,349; p=0.036<0.05). Gözlenen farklılığı incelemek üzere PostHoc testi yapılmıştır. Buna göre; Gelir düzeyi ortanın üstü olan bireylerin, uyumluluk puanları (3,760±0,480), gelir düzeyi ortanın altı olan bireylerin uyumluluk puanlarından (3,489±0,352) yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Evli bireylerin genel duygusal zekâ puanları ortalamalarının gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek üzere yapılan Tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasında anlamlı fark görülmüştür (F=3,822; p=0.023<0.05). Farklılığın kaynaklandığı grubu belirlemek amacıyla PostHoc testi yapılmıştır. Buna göre; Gelir düzeyi orta olanların genel duygusal zekâ puanları (3,763±0,405), gelir düzeyi ortanın altı olan bireylerin genel duygusal zekâ puanlarından (3,602±0,291) yüksek olduğu belirlenmiştir. Gelir düzeyi ortanın üstü olan bireylerin genel duygusal zekâ puanları (3,853±0,400), gelir düzeyi ortanın altı olan bireylerin genel duygusal zekâ puanlarından (3,602±0,291) yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan evli bireylerin kişiler arası ilişkiler, stres yönetimi, genel ruh hali puanları ortalamalarının gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek üzere yapılan test sonuçlarına göre grup ortalamaları arasında anlamlı fark görülmemiştir (p>0.05).

Tablo 7. Evlilikte Problem Çözme Düzeylerinin Tanımlayıcı Özelliklere Göre Karşılaştırılması

Demografik Özellikler	N	Evlilikte Problem Çözme
Cinsiyet		Ort±SS
Kadın	205	36,073±7,138
Erkek	91	37,868±5,860
t=		-2,104
p=		0,024
Yaş		Ort±SS
30 yaş ve altı	71	36,225±6,839
31-35 yaş	102	35,578±7,236
36-40 yaş	80	37,338±6,506
40 yaş üzeri	43	38,442±5,925
F=		2,223
p=		0,086
Kaç Yıllık Evli Olduğu		Ort±SS
5 yıl ve altı	25	36,640±7,745
6-10 yıl	165	36,430±6,135
11-15 yıl	69	36,377±8,008
15 yıl üzeri	37	37,946±6,749
F=		0,537
p=		0,657
Eğitim Düzeyi		Ort±SS
İlköğretim	41	34,927±8,350
Orta	35	36,343±7,083
Lise	93	37,591±6,378
üniversite ve üzeri	127	36,543±6,450
F=		1,507
p=		0,213
Çocuk Sayısı		Ort±SS
1	87	36,494±6,961
2	157	36,554±6,865
3 ve üzeri	52	37,058±6,500
F=		0,129
p=		0,879
Gelir Düzeyi		Ort±SS
ortanın altı	27	35,667±7,898
Orta	208	36,976±6,829
ortanın üstü	61	35,853±6,223
F=		0,935
p=		0,394

3.11. Evli Bireylerin Cinsiyetlerine Göre Evlilikte Problem Çözme Becerilerine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilikte problem çözme beceri puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek üzere yapılan T-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür ($t=-2,104$; $p=0.024 < 0.05$). Kadınların evlilikte problem çözme puanları ($x=36,073$), erkeklerin evlilikte problem çözme puanlarından ($x=37,868$) düşük bulunmuştur.

3.12. Evli Bireylerin Yaşlarına Göre Evlilikte Problem Çözme Becerilerine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilikte problem çözme beceri puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek üzere yapılan test sonuçlarına göre grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0.05$).

3.13. Evli Bireylerin Evlilik Yıllarına Göre Evlilikte Problem Çözme Becerilerine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilikte problem çözme beceri puanları ortalamalarının kaç yıllık evli olduğu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek üzere yapılan test sonuçlarına göre grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0.05$).

3.14. Evli Bireylerin Eğitim Düzeylerine Göre Evlilikte Problem Çözme Becerilerine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilikte problem çözme beceri puanları ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek için yapılan analiz sonuçlarına göre grup ortalamaları arasında anlamlı fark görülmemiştir ($p>0.05$).

3.15. Evli Bireylerin Çocuk Sayılarına Göre Evlilikte Problem Çözme Becerilerine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilikte problem çözme beceri puanları ortalamalarının çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek üzere yapılan analiz sonuçlarına göre grup ortalamaları arasında anlamlı fark görülmemiştir ($p>0.05$).

3.16. Evli Bireylerin Gelir Düzeylerine Göre Evlilikte Problem Çözme Becerilerine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilikte problem çözme beceri puanları ortalamalarının gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek üzere yapılan test sonuçlarına göre grup ortalamaları arasında anlamlı fark görülmemiştir ($p > 0.05$).

Tablo 8. Evlilik Uyumunun Tanımlayıcı Özelliklere Göre Karşılaştırılması

Demografik Özellikler	n	Evlilik Uyumu
Cinsiyet		Ort±SS
Kadın	205	42,849±8,380
Erkek	91	45,297±7,509
t=		-2,392
p=		0,017
Yaş		Ort±SS
30 yaş ve altı	71	43,747±8,143
31-35 yaş	102	43,980±8,087
36-40 yaş	80	43,575±8,621
40 yaş üzeri	43	42,512±7,857
F=		0,332
p=		0,802
Kaç Yıllık Evli Olduğu		Ort±SS
5 yıl ve altı	25	44,880±5,925
6-10 yıl	165	43,830±8,525
11-15 yıl	69	42,493±8,651
15 yıl üzeri	37	43,784±7,056
F=		0,672
p=		0,570
Eğitim Düzeyi		Ort±SS
İlköğretim	41	42,902±9,107
Orta	35	42,057±8,619
Lise	93	43,774±9,161
üniversite ve üzeri	127	44,126±6,943
F=		0,700
p=		0,553
Çocuk Sayısı		Ort±SS
1	87	43,931±7,678
2	157	43,478±8,627
3 ve üzeri	52	43,423±7,780
F=		0,100
p=		0,905
Gelir Düzeyi		Ort±SS
ortanın altı	27	40,778±7,541
Orta	208	44,183±8,298
ortanın üstü	61	42,869±7,881
F=		2,396
p=		0,093

3.17. Evli Bireylerin Cinsiyetlerine Göre Evlilik Uyum Düzeylerine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilik uyumu puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre, anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek üzere yapılan T-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür($t=-2,392$; $p=0.017<0.05$). Kadınların evlilik uyumu puanları ($x=42,849$), erkeklerin evlilik uyumu puanlarından ($x=45,297$) düşük olduğu görülmüştür.

3.18. Evli Bireylerin Yaşlarına Göre Evlilik Uyum Düzeylerine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilik uyumu puanları ortalamalarının yaş değişkenine göre farklılığın anlamlı olup olmadığını incelemek üzere yapılan test sonuçlarına göre grup ortalamaları arasında anlamlı fark görülmemiştir ($p>0.05$).

3.19. Evli Bireylerin Evlilik Yıllarına Göre Evlilik Uyum Düzeylerine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilik uyumu puanları ortalamalarının kaç yıllık evli olduğu değişkenine göre aralarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek üzere yapılan analiz sonuçlarında grup ortalamaları arasında anlamlı fark görülmemiştir($p>0.05$).

3.20. Evli Bireylerin Eğitim Seviyelerine Göre Evlilik Uyum Düzeylerine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilik uyumu puanları ortalamalarının eğitim düzeyi değişkenine göre arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek üzere yapılan analiz sonuçlarına göre grup ortalamaları arasında anlamlı fark görülmemiştir($p>0.05$).

3.21. Evli Bireylerin Çocuk Sayılarına Göre Evlilik Uyum Düzeylerine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilik uyumu puanları ortalamalarının çocuk sayısına göre, anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek amacıyla yapılan test sonuçlarına göre grup ortalamaları arasında anlamlı fark görülmemiştir($p>0.05$).

3.22. Evli Bireylerin Gelir Seviyelerine Göre Evlilik Uyum Düzeylerine Ait Bulgular

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilik uyumu puanları ortalamalarının gelir seviyesi değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek amacıyla yapılan test sonuçlarına göre grup ortalamaları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir($p>0.05$).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu araştırmada okul öncesi dönemde çocuğu olan evli bireylerin duygusal zekâ düzeylerinin ve evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik uyumu ile ilişkisi ve sosyo-demografik özelliklere göre farklılıkları incelenmiştir. Araştırma sonuçları ve ilgili literatür ışığında bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Evli Bireylerin Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Evlilik Uyumları Arasındaki İlişki

Evli bireylerin duygusal zekâ düzeyleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişki incelendiğinde anlamlı yönde pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Duygusal zekâ düzeyi evlilik uyumunu arttırmaktadır. Evli bireylerin duygusal zekâ düzeyleri yükseldikçe evlilik uyumları artmaktadır denilebilir. Duygusal zekâ alt boyutlarının evlilik uyumuna etkisi incelendiğinde kişiler arası ilişkiler, uyumluluk ve stres yönetimi boyutlarının evlilik uyumunu etkilemediği, kişisel beceri ve genel ruh halinin evlilik uyumunu artırdığı görülmüştür. Araştırmaya katılan evli bireylerin, eşler arasında kendini doğru biçimde algılayabilme, kendini kabul edebilme, duyguların farkında olma, duygu, düşünce ve inançlarını ifade edebilme, öz-kontrol, kendini gerçekleştirme, duygusal bağımsızlık, yaşama karşı pozitif bakma, kendini motive edebilme, iyimserlik olarak adlandırılan kişisel beceri ve genel ruh hali düzeyleri evlilik uyumunu arttırmaktadır. Goleman (1999), “Duygusal Zekâ Neden IQ’dan Daha Önemlidir?” adlı kitabında, evliliğin devamını sağlayan temel bir stratejinin de, evli bireylerin tartışma konusu olan – ev işleri, cinsellik, maddiyat, çocuk yetiştirme gibi- belirli sorunlar üzerine yoğunlaşmaktan ziyade, ortak duygusal zekâ düzeylerini geliştirmeye yönelmelerini, bu durumun da sorunları halledebilme olasılığını artırdığını belirtmektedir.

İlgili literatür incelendiğinde duygusal zekâ ve evlilik uyumu ile ilgili araştırmaların sınırlı olduğu görülmüştür. (Karduz, 2009; Baba, 2010), araştırmalarında bulgularımızı destekler niteliktedir. Üncü (2007) ise evlilik doyumu ile duygusal zekâ arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında anlamlı ve olumlu

yönde bir ilişki bulmuştur. Akdur ve Aslan (2017), araştırmasında duygusal zekâ ile ilişki doyumu arasında anlamlı yönde pozitif bir ilişki bulmuştur.

Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Evli Bireylerin Problem Çözme Becerileri İle Evlilik Uyumları Arasındaki İlişki

Evli bireylerin problem çözme becerileri ile evlilik uyumu düzeyi arasındaki ilişki incelendiğinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır. Evlilikte problem çözme becerileri evlilik uyumu düzeyini arttırmaktadır. Evlilikte problem çözme becerileri puanları yüksek olan evli bireylerin evlilik uyumu puanları da yüksektir. Evlilikte problem çözme becerileri arttıkça evlilik uyumu artmakta, evlilikte problem çözme becerileri azaldıkça evlilik uyumu azalmaktadır. Hünler ve Gençöz (2003), çalışmasında daha önce de belirtildiği gibi bir evliliğin yürütülmesinde hiçbir çatışma olmayacağı düşüncesinin oldukça gerçek dışı olduğunu ve doğru problem çözme becerilerinin kullanılmasının ilişki için yapıcı ve olumlu sonuçlandığını belirtmişti. Dolayısıyla araştırmaya katılan evli bireylerin evlilikte yaşanan sorunlara karşı daha yapıcı, alternatif problem çözme becerilerine sahip bireyler olduğu ayrıca etkin problem çözme becerilerinin devam ettiği sürece evlilik uyum düzeyine olan olumlu etkisinin devam edeceği söylenebilir.

İlgili literatür incelendiğinde (İlkketenci, 2004; Şentürk, 2013; Demir, 2016), problem çözme becerileri ile evlilik uyumu arasında pozitif bir ilişki bulmuştur. Yapılan araştırma sonuçları hipotezimizi desteklemektedir. Güven ve Sevim (2007), araştırmasında evlilikte problem çözme becerilerinin, evlilik doyumunun güçlü bir yordayıcısı olduğunu tespit etmiştir. Yavuz (2015), evli bireylerin problem çözme becerileri ve evlilik doyumu arasında pozitif yönde yüksek bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Altuntaş ve Durmuş (2017), evlilikte problem çözme becerilerinin eş desteği ve ev içi sorumluluk değişkenleri tarafından istatistiksel olarak yordandığı sonucuna ulaşmıştır.

Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Evli Bireylerin Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Evlilikte Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki

Evli bireylerin duygusal zekâ düzeyi ile evlilikte problem çözme becerileri arasındaki ilişki incelendiğinde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır. Evli bireylerin duygusal zekâ düzeyleri ile evlilikte problem çözme becerileri arasında pozitif bir ilişki vardır. Araştırmaya katılan evli bireylerin karşılaştıkları sorunları çözmeye karşıdakini anlama, anlaşıldığını hissetme olarak adlandırılan empati yapma becerisine sahip, esnek, stres yönetiminde başarılı, iyimser, hayatın genelinden memnun, özgüvenli, kişisel beceri ve kişiler arası ilişkiler de başarılı olduğu, bu durumun evlilikte problem çözme becerilerini arttırdığını ve duygusal zekâ ile evlilikte problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi kuvvetlendirdiği düşünülmektedir. Duygusal zekâ düzeyi yükseldikçe evlilikte problem çözme becerileri de artmaktadır.

İlgili literatüre bakıldığında çalışmaların sınırlı olduğu tespit görülmüştür. Koca (2016), evlilikte sorun çözme becerisi ile duygusal zekâ alt boyutları arasında olumlu yönde bir ilişki bulmuş, duygusal zekâ seviyesi arttıkça evlilikte sorun çözme becerisinin de arttığını tespit etmiştir. İşmen (2001), üniversite öğrencileriyle yaptığı araştırmasında duygusal zekâ düzeyi arttıkça problem çözme becerisi algısında da artış olduğunu tespit etmiştir.

Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Evli Bireylerin Duygusal Zekâ Düzeylerinin Ve Evlilikte Problem Çözme Becerilerinin Evlilik Uyumuna Etkisi

Virginia Satir'in "Eşler, ailenin mimarlarıdır" (Satir, 2016, s. 2) sözleri ele alındığında, sağlıklı toplumların, sağlıklı evliliklerin ve sağlıklı çocukların varlığı düşünüldüğünde evliliklerin öneminin çok büyük olduğu görülmektedir. Aile, etkisini çocuğun doğum öncesinden başlayarak, tüm hayat boyunca devam ettiren bir kurumdur. Anne-baba-çocuk üçgenindeki etkileşimin, bilgi ve birikimin çocuğun yetişkinlik yaşlarındaki önemi günümüzde daha iyi anlaşılmıştır. Toplumun kendiyile barışık, özgüvenli, yaratıcı, paylaşımcı, empatik, olumlu ilişkiler kurabilen, duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilen bireylere ihtiyacı vardır. Dolayısıyla bu da

anne-babaların kuracakları sağlıklı iletişime, etkileşime, duygu ve düşüncelerinin özgürce paylaşımına, problem çözme becerilerine ve evlilik uyumlarının kalitesine bağlıdır.

Duygusal zekâ, evlilikte problem çözme ile evlilik uyumu arasındaki neden sonuç ilişkisini incelemek amacıyla yapılan regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı saptanmıştır. Evlilik uyumu düzeyinin belirleyicisi olarak genel duygusal zekâ, evlilikte problem çözme değişkenleri ile ilişkisinin (açıklayıcılık gücünün) çok güçlü olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan evli bireylerin, duygusal zekâ düzeyleri ve problem çözme becerileri yükseldikçe evlilik uyum düzeyleri de yüksek olmakta ve bu değişkenlerin evlilik uyum düzeyini arttırmakta olduğu görülmüştür. Yüksek duygusal zekâyâ ve problem çözme becerisine sahip evli bireyler, evlilikte yaşanan sorunlarda empati yapabilir, olumlu ve olumsuz duyguları yönetebilir, yeni durumlara uyum sağlama, stres yönetimi, pozitif bakabilme ve etkili bir şekilde problem çözebilirler. Evlilik hayatında eşlerin sorun yaşamaması mümkün değildir. Önemli olan bu problemleri nasıl çözebildikleridir. Duygusal zekâyâ sahip çiftlerin, kendi duygularının farkında olması, eşinin duygularını bilmesi, birbirlerini anlama, problem çözme becerileri evlilik uyumunu olumlu etkilemektedir. Bu durum da duygusal zekâ düzeyi evlilik uyumu düzeyini arttırmaktadır. Evlilikte problem çözme düzeyi evlilik uyumu düzeyini arttırmaktadır. Evlilikte uyum evliliğin devamını sağlarken, duygusal zekâ düzeyinin ve evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik uyumuna olan etkisinin ne denli önemli olduğu görülmüştür.

Literatürde duygusal zekâ düzeylerinin ve evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik uyumuna etkisini inceleyen bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Karduz (2009), evli çiftlerin duygusal zekâ düzeylerini ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi, Durmuş ve Baba (2014), evli çiftlerin duygusal zekâ düzeyleri ile evlilik uyumlarını karşılaştırmış ve anlamlı bir ilişki bulmuştur. (İlkketenci, 2004; Şentürk, 2013; Demir, 2016), problem çözme becerileri ve evlilik uyumu ile yaptığı araştırmalarında bulgularımızı destekler niteliktedir.

Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Evli Bireylerin Cinsiyetlerine Göre Duygusal Zekâ Düzeylerinin İncelenmesi

Evli bireylerin duygusal zekâ düzeylerinin cinsiyetlere göre farklılık gösterip göstermediğı incelendiğinde, duygusal zekâ düzeyleri açısından herhangi bir cinsiyete özel bir üstünlük olmamakta, duygusal zekâ alt boyutlarında farklılık görülmektedir. Kadınların kişilerarası ilişki puanları erkeklere oranla daha yüksek bulunmuş olup, erkeklerin stres yönetim düzeyleri ve genel ruh hali düzeyleri ise kadınlardan yüksek bulunmuştur. Kadınların daha empatik, başkaları ile sağlıklı ilişki kurmada daha becerikli olduğu, erkeklerin stresle başa çıkmada daha başarılı, olumsuz durumlar karşısında daha iyimser, hayatın genelinden daha memnun olduğu görülmektedir. Kişisel beceriler, uyumluluk ve genel duygusal zekâ düzeyleri erkek ve kadınlar arasında bir farklılık bulunmamakta, birbirlerine yakın düzeyde olduğu söylenebilir.

İlgili literatür incelendiğinde farklı bulguların olduğu görülmektedir. Duygusal zekânın kadınların lehine yüksek olduğunu gösteren araştırmalar (Goleman, 1996; İşmen, 2001; Üncü, 2007; Houser, 2009; Tekin, 2014) olmasına rağmen İşmen (2004), yaptığı diğer çalışmasında erkek ve kadınlar arasında fark olmadığını belirtmiştir. (Acar, 2002; Karduz, 2009; Güllüce, 2010; Babaoğlan, 2010; Durmuş ve Baba, 2014; Cingisiz ve Murat, 2010; Soylu, 2015), araştırmalarında duygusal zekânın kadın ve erkekler arasında fark olmadığını tespit etmişlerdir. Baba (2010), evli çiftlerle yaptığı araştırmasında kadın ve erkekler arasında fark olmamasını bireylerin kendilerine yakın duygusal zekâ düzeylerine sahip bireylerle evlilik yapmalarından kaynaklandığı söylemektedir. Koca (2016), çalışmasında cinsiyete göre duygusal zekâ toplam puanları arasında farklılık bulamamış, duygusal zekâ alt boyutlarında farklılıklar belirlemiştir. Arlı, Altunay ve Yalçınkaya (2011), araştırmasında duygusal zekânın alt boyutlarında farklılıklar olduğunu tespit etmiş, Bar-on (1997) ise bulgularımızı destekler nitelikteki araştırmasında kişilerarası ilişkilerde, duyguları anlama ve sağlıklı iletişim kurma becerilerinde kadınların erkeklerden daha güçlü olduklarını, fakat erkeklerin ise daha kolay uyum sağladığını, kişisel kapasitelerinin daha yüksek olduğunu, daha iyimser olduklarını ve stres yönetiminde kadınlardan daha iyi olduklarını belirtmiştir (Bar-On, The Bar-On

Model Of Emotional-Social İntelligence (ESI)., 2006). Son yıllarda yapılan araştırmalarda ve bu araştırmadaki örneklem grubu da dikkate alındığında erkeklerin duygulara önem verdikleri, duyguları bastırmak yerine ifade ettikleri dolayısıyla geçmiş yıllardaki çalışmalara göre kadınlar lehine olan farklılığın olmadığı söylenebilir.

Okul Öncesi Dönemde ocuğu Olan Evli Bireylerin Yaşlarına Göre Duygusal Zekâ Düzeylerinin İncelenmesi

Araştırmaya katılan evli bireylerin duygusal zekâ düzeylerinin yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek üzere yapılan analiz sonuçlarına göre duygusal zekâ alt boyutlarından kişiler arası ilişkiler düzeyi farklılık göstermekte, 30 yaş ve altı olan evli bireylerin kişiler arası ilişkiler düzeyi 40 yaş ve üzeri olan evli bireylerden yüksek bulunmuştur. 30 yaş ve altı olan evli bireylerin başkalarının nasıl hissettiğinin farkında olma, başkaları ile sağlıklı ilişkiler kurabilme becerilerinde daha iyi oldukları söylenebilir. Kişisel beceriler, uyumluluk, stres yönetimi, genel ruh hali, genel duygusal zekâ düzeyleri yaş değişkenine göre grup ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamış, duygusal zekâ düzeyi yaş değişkenine göre değişiklik göstermemektedir. Araştırmaya katılan evli bireylerin genel duygusal zekâ düzeyleri yaş seviyelerine göre etkilenmemekte ve yaş seviyeleri farklı olsa da duygusal zekâ düzeyleri birbirine yakındır denilebilir.

İlgili literatür incelendiğinde (Acar, 2001; İşmen, 2004; Öztürk, 2006; Yüksel, 2006; Cingisiz ve Murat, 2010; Babaoğlan, 2010; Nazlı, 2013; Soylu, 2015), araştırmalarında yaş değişkenine göre farklılık bulamamışlardır. Canbulat (2007), duygusal zekânın çalışanların iş doyumlarına etkisini araştırdığı çalışmasında, duygusal zekâ düzeylerinin yaş değişkenine göre farklılaştığını, “20 yaş ve altı” grubun duygusal zekâ düzeyinin diğer yaş gruplarına göre düşük olduğunu tespit etmiştir. Farklılığın bu yaş grubunun, iş hayatına katılmak için eğitimlerini erken yaşta bırakmaları ve sorunları teşhis, giderme yöntemleri ile sosyal ilişkiler konusunda yeterli gelişimi gösterememiş olmasından kaynaklandığını öngörmüştür. Yaş değişkenine göre farklılığın olmaması, örneklem grubu ile birlikte duygusal

zekânın gelişiminde yaş değişkeninin tek başına etkilemediği, tecrübe, eğitim durumu gibi diğer değişkenlerin de etkisinin olduğu düşünülebilir

Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Evli Bireylerin Evlilik Yıllarına Göre Duygusal Zekâ Düzeylerinin İncelenmesi

Araştırmaya katılan evli bireylerin duygusal zekâ puanları ortalamalarının kaç yıllık evli olduğu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek amacıyla yapılan analiz sonuçlarına göre, evliliklerinin 5 yıl ve altı olan evli bireylerin genel ruh hali ve kişiler arası ilişkiler düzeyleri evliliklerinin 15 yıl ve üzeri olan evli bireylerin genel ruh hali ve kişiler arası ilişkiler düzeylerine oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Evliliklerinin ilk yıllarında iyimserlik, mutluluk, empati düzeylerinin evliliğin 15 yıl ve üzeri olan evli bireylere göre daha yüksek olduğu, yaşama karşı daha olumlu bir ruh hali içerisinde oldukları, daha olumlu duygular sergiledikleri, olumsuz durumlarla karşılaştıklarında olumlu tavrı muhafaza etme düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Evliliğin ilk yıllarında mutlu, iyimser olma, empati ve ilişkilerdeki memnuniyet duygusunun, evli bireylerin duygusal zekânın alt boyutunda daha yüksek puanlar almasına neden olduğu düşünülmektedir. Kişisel beceriler, uyumluluk, stres yönetimi, genel duygusal zekâ düzeyleri kaç yıllık evli olduğu değişkeni grup ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiş, evlilik yıllarına göre ilişkili olmadığı söylenebilir. Evlilik süresinin uzun ya da kısa oluşu evli bireylerin genel duygusal zekâ seviyesini etkilememektedir.

İlgili literatür araştırmamızla paralel olup (Üncü,2007; Karduz, 2009; Baba, 2010; Koca, 2016), duygusal zekânın evlilik yıllarına göre farklılık göstermediğini tespit etmişlerdir.

Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Evli Bireylerin Eğitim Düzeylerine Göre Duygusal Zekâ Düzeylerinin İncelenmesi

Araştırmaya katılan evli bireylerin duygusal zekâ düzeylerinin eğitim değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek üzere yapılan

analiz sonuçlarına göre, eğitim düzeyi lise olan evli bireylerin kişisel beceri düzeyleri, uyumluluk düzeyleri, genel ruh hali düzeyleri ve genel duygusal zekâ düzeyleri eğitim düzeyleri ilköğretim olan evli bireylere oranla yüksek bulunmuştur. Eğitim düzeyi lise olan evli bireylerin kişisel farkındalık, kendine güven, kendini gerçekleştirme, esneklik, problem çözme, iyimserlik ve mutluluk düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Kişiler arası ilişkiler, stres yönetimi düzeyleri eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Araştırmaya katılan evli bireylerin duygusal zekâ düzeyleri eğitim düzeylerine göre farklılık göstermektedir.

Cingisiz ve Murat (2010), duygusal zekâ düzeylerini bazı değişkenlere göre incelediği araştırma bulgularında duygusal zekâ seviyelerinin eğitim seviyesine göre farklılık gösterdiğini, eğitim seviyesi arttıkça duygusal zekâ düzeyinin de arttığını, (İşmen, 2004; Öztürk, 2006; Yüksel, 2006; Soylu, 2015; Canbulat, 2017), duygusal zekâ düzeyi ve alt boyutlarında eğitim düzeylerine göre farklılık gösterdiklerini tespit etmişlerdir. Farklı olarak (Üncü, 2007; Karduz, 2009; Güllüce, 2010; Nazlı, 2013; Baba, 2010; Koca, 2016), duygusal zekâ düzeyinde eğitim düzeylerinin farklılık göstermediğini tespit etmişlerdir. Babaoğlu (2010), okul yöneticileriyle yaptığı çalışmada duygusal zekâ düzeyinin eğitim düzeyine göre değişiklik göstermediğini tespit etmiştir.

Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Evli Bireylerin Çocuk Sayısına Göre Duygusal Zekâ Düzeylerinin İncelenmesi

Araştırmaya katılan bireylerin duygusal zekâ düzeylerinin çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere yapılan analiz sonuçlarına göre grup ortalamaları arasında anlamlı fark görülmemiştir. Çocuk sayısı duygusal zekâ düzeyini etkilememekte, çocuk sayısının az ya da çok oluşu duygusal zekâ düzeyine göre değişiklik göstermemektedir.

Literatür incelendiğinde (İşmen, 2004; Karduz, 2009; Babaoğlu, 2010), araştırmalarında duygusal zekâ düzeyinin çocuk sayısına göre değişiklik göstermediğini bulmuşlardır ve araştırmamızı destekler niteliktedir. Yüksel (2006),

Gürbüz (2105), araştırmasında katılımcıların çocuk sahibi olup olmasının, duygusal zekâ ölçeği toplam puanının farklılık oluşturmadığını belirtmiştir.

Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Evli Bireylerin Gelir Seviyelerine Göre Duygusal Zekâ Düzeylerinin İncelenmesi

Evli bireylerin gelir seviyesine göre duygusal zekâ düzeyi incelendiğinde, anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Kişisel beceriler, uyumluluk, genel duygusal zekâ düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar bulunurken, kişiler arası ilişkiler, stres yönetimi, genel ruh hali düzeyleri, gelir düzeyi değişkeni açısından farklılık göstermemiştir. Gelir seviyesi orta olan evli bireylerin kişisel beceri düzeylerinin gelir seviyesi ortanın altı olan evli bireylere oranla yüksek bulunmuştur. Gelir seviyesi ortanın üstü olan evli bireylerin uyumluluk düzeyleri, gelir seviyesi ortanın altı olan evli bireylere oranla yüksek bulunmuştur. Gelir seviyesi orta olan evli bireylerin genel duygusal zekâ düzeyleri, gelir düzeyi ortanın altı olan evli bireylere oranla yüksek olduğu görülmüştür. Gelir seviyesinin düşüklüğünün evli bireyleri tek başına ekonomik olarak etkilemediği, kendine güven, özsaygı, kendini gerçekleştirme, esneklik ve öz-kontrol gibi duygusal alanlarda da etkilediği söylenebilir. Gelir seviyesinin üst düzeyde olması evli bireylerin duygusal zekâ düzeylerinin yüksek olduğunu göstermemekle birlikte gelir seviyesinin alt düzeyde oluşu evli bireylerin duygusal zekâ düzeylerinin düşük olduğunu gösterdiği düşünülebilir.

Koca (2016), araştırmasında gelir durumuna göre duygusal zekâ toplam puanı, stresle başa çıkma boyutunun stres yönetimi alt boyutunda gelir durumuna göre anlamlı derecede fark bulmuştur. Baba (2010), bulgularında evli bireylerin duygusal zekâ düzeylerinin, gelir durumuna göre değişiklik gösterdiğini, evli çiftlerin gelir seviyelerine göre duygusal zekâ alanlarından stresle başa çıkma, kişiler arası beceriler, genel ruh durumu ve genel duygusal zekâ düzeyinde anlamlı farklılıkların olduğunu tespit etmiştir.

Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Evli Bireylerin Cinsiyetlerine Göre Evlilikte Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilikte problem çözme becerileri cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere yapılan analizler sonucunda grup ortalamaları arasında anlamlı fark görülmemiştir. Erkeklerin evlilikte problem çözme becerileri kadınların evlilikte problem çözme becerilerinden yüksek bulunmuştur. Araştırmaya katılan evli erkeklerin duygusal zekâ alanlarından kadınlara göre stresle başa çıkma, hayatın genelinden memnun olma, olumsuz durumlar karşısında daha iyimser olma boyutları ile aldıkları yüksek puanlar varsayıldığında, evlilikte problem çözme becerilerinin erkeklerin kadınlara olan farklılığın nedeni olduğu düşünülebilir.

İlgili literatür incelendiğinde bulgularımızı destekler niteliktedir. (Kılıçaslan, 2007; Gümüş, 2015), erkeklerin problem çözme becerilerini kadınların problem çözme becerisine göre yüksek bulmuştur. İlketenci (2004), problem çözme becerileri alt boyutlarında cinsiyete göre farklılıklar bulurken, Maçkan (2013), yaşlı olan evli bireyler üzerinde yürüttüğü çalışmasında, cinsiyet değişkenine göre problem çözme becerisinin erkeklerin kadınlara göre problem çözme becerilerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.(Yavuz, 2015; Sancaktar, 2016; Yılmaz, 2016) araştırmalarında cinsiyet değişkenine göre fark bulamamışlardır.

Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Evli Bireylerin Yaşlarına Göre Evlilikte Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilikte problem çözme becerileri yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Evlilikte problem çözme becerileri yaş seviyelerine göre değişiklik göstermemektedir. Araştırmaya katılan evli bireylerin yaş seviyeleri farklı olsa da evlilikte problem çözme becerilerinin birbirine yakın düzeyde olduğu söylenebilir.

İlgili literatür incelendiğinde, (İlkketenci, 2004; Gümüş, 2015; Yılmaz, 2016), çalışmalarında bulguları desteklemekte ve yaş değişkeni açısından anlamlı bir

farklılık bulunmadığını tespit etmişlerdir. Atam (2009), serebral palsili çocuğu olan annelerin, yaşlarına göre, evliliklerinde problem çözme becerilerinin anlamlı farklılık göstermediğini bulmuştur. Sancaktar (2016), ise çalışmasında evli bireylerin problem çözme becerileri arasında yaş değişkenine göre farklılıklar olduğunu tespit etmiştir.

Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Evli Bireylerin Evlilik Yıllarına Göre Evlilikte Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi

Araştırmaya katılan bireylerin evlilikte problem çözme becerileri, kaç yıllık evli olduğu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Analiz sonuçları problem çözme becerileri ile evlilik yılları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermekte, evli bireylerin evlilikte problem çözme becerileri, evlilik yıllarına bağlı olarak değişmemektedir. Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilik süresinin uzun ya da kısa oluşu evlilikte problem çözme düzeyini etkilememekte, birbirine yakın düzeyde olduğu söylenebilir.

İlgili literatür incelendiğinde (Bilici, 2009; Koca, 2016; Altuntaş ve Durmuş, 2017), bulguları destekler niteliktedir. Yılmaz(2016), çalışmasında evli bireylerin evlilik yılları değişkenine göre evlilikte problem çözme becerileri açısından farklılıklar bulmuştur. Gümüş (2015), bulguları sonucunda 5-10 yıl arasında evli bulunanların problem çözme becerilerini, 0-1 yıl arasında evli bulunanların problem çözme becerilerinden daha fazla olduğunu bulmuştur. 1-5 yıl arasında evli bulunanların problem çözme becerileri tüm gruptan daha fazla bulmuştur. İlketenci (2004), evlilik süresi ve problem çözme yaklaşımlarından planlı yaklaşım ve kaçınan yaklaşım arasında anlamlı ilişkiler olduğunu tespit etmiştir.

Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Evli Bireylerin Eğitim Düzeylerine Göre Evlilikte Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi

Evlilikte problem çözme becerileri, eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Bireylerin evlilikte problem çözme becerileri, eğitim durumuna bağlı olarak değişmemektedir. Farklılığın örneklem grubu ve kullanılan ölçeklerin değişkenliğinden kaynaklandığı söylenebilir.

İlgili literatür incelendiğinde (Bilici, 2009; Gümüş, 2015; Yılmaz, 2016), çalışmalarında evlilikte problem çözme becerileri ile eğitim düzeyi arasında farklılık bulmamıştır. Atam (2009), serebral palsili çocuğu olan annelerin, eğitim seviyelerine göre, evliliklerinde problem çözme becerilerinin anlamlı farklılık olmadığını tespit etmiş ve bulgularımızı destekler niteliktedir. Sancaktar (2016), anlamlı farklılıklar bulmuş ve Yavuz (2015), eğitim düzeyi arttıkça problem çözme becerilerinin arttığını tespit etmiştir.

Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Evli Bireylerin Çocuk Sayılarına Göre Evlilikte Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi

Evlilikte problem çözme becerilerinin, çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek üzere yapılan analiz sonuçlarına göre grup ortalamaları arasında anlamlı fark olmadığı görülmüştür. Evlilikte problem çözme becerileri çocuk sayısına göre değişmemekte, çocuk sayısının az ya da çok oluşu evlilikte problem çözme becerilerini etkilememektedir.

Balcı ve Yılmaz (2000), aile fonksiyonlarının yerine getirilmesinin çocuk sayısı ile ilişkili olmadığını belirtmiştir. (Akt; Bilici, 2009). (Bilici, 2009; Altuntaş ve Durmuş 2017), çocuk sahibi olup olmamanın evlilikte problem çözme becerileri ile ilişki bulamamıştır. Atam (2009), serebral palsili çocuğu olan annelerin, toplam çocuk sayı değişkenine göre, evliliklerinde problem çözme becerilerinin anlamlı bir farklılık oluşturmadığını tespit etmiştir. İlketenci (2004), çocuk sahibi olanlar ve olmayanların problem çözme becerilerinde anlamlı bir farklılık olmadığını belirtmiş ve çalışmamızı destekler niteliktedir. (Yavuz, 2015; Sancaktar, 2016), çalışmalarında evlilikte problem çözme ile çocuk sayıları arasında farklılıkların olduğunu bulmuşlardır.

Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Evli Bireylerin Gelir Seviyelerine Göre Evlilikte Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi

Evlilikte problem çözme becerileri, gelir düzeyi değişkenine göre incelendiğinde anlamlı bir farklılık görülmemiş, gelir seviyesine göre değişiklik

göstermemektedir. Araştırmaya katılan evli bireylerin gelir seviyelerine göre problem çözme becerileri değişmemekte ve birbirine yakın olduğu söylenebilir.

İlgili literatür incelendiğinde (Sancaktar, 2016; Koca, 2016) bulgularımızı desteklerken, (İlkketenci 2004; Gümüş, 2015), farklılıklar olduğunu tespit etmiş, Yavuz (2015), çalışmasında gelir düzeyi yükseldikçe problem çözme becerilerinin yükseldiğini belirtmiştir. Atam (2009), üst sosyoekonomik düzeyde olan serebral palsili çocuk annelerinin evliliklerinde problem çözme becerilerinin daha yüksek olduğunu yapılan analizler sonucu tespit etmiştir.

Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Evli Bireylerin Cinsiyetlerine Göre Evlilik Uyum Düzeylerinin İncelenmesi

Araştırmaya katılan bireylerin evlilik uyum düzeyleri, cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kadınların evlilik uyumu puanları erkeklerin evlilik uyumu puanlarından düşük bulunmuştur. Araştırmaya katılan evli erkeklerin duygusal zekâ alt boyutlarından memnuniyet, iyimserlik ve problem çözme becerilerinin kadınlara göre daha yüksek oluşu, evliliklerde çıkabilecek çatışmalarda erkeklerin sorun çözme becerilerinin evlilik uyumlarını da etkilediği dolayısıyla evlilik uyum düzeyini arttırdığı, kadınların ise evlilikten beklentilerinin erkeklerden daha fazla oluşu farklılığın nedeni olabilir.

İlgili literatür incelendiğinde (İlkketenci, 2004; Çakır, 2008; Şener ve Terzioğlu, 2008; Zehir, 2016), bulgularımızı desteklerken, Durmuş ve Baba (2014) ve Tolan (2015), kadınların lehine evlilik uyum puanlarını erkeklerden yüksek bulmuştur. (Fışıloğlu, 1992; Tutarel-Kışlak ve Göztepe, 2012; Şentürk, 2013; Bildirici, 2016), ise çalışmalarında cinsiyetin evlilik uyumuna göre değişiklik göstermediğini bulmuştur.

Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Evli Bireylerin Yaşlarına Göre Evlilik Uyum Düzeylerinin İncelenmesi

Araştırmaya katılan bireylerin evlilik uyum düzeyleri, yaş değişkeni açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Evli bireylerin evlilik

uyumları bireylerin yaşlarına göre değişmemektedir. Araştırmaya katılanların yaşları farklı olsalar da evlilik uyumlarının benzer düzeyde olduğu söylenebilir.

İlgili literatürde, (Fışiloğlu, 1992; Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002; İlkketenci, 2004; Vaizoğlu, 2008; Tutarel-Kışlak ve Göztepe, 2012; Yeşiltepe ve Çelik, 2014; Demir, 2016), bulgularımızı desteklemektedir. Fakat (Çakır, 2008; Bildirici, 2016), yaş değişkenine göre evlilik uyumu arasında farklılıklar bulmuşlardır. Şentürk (2013), çalışmasında 20-35 yaşlarındaki evli bireylerin, 46-65 yaş aralığındaki evli bireylere oranla evlilik ilişkilerinde daha uyumlu olduklarını belirtmiştir. Tolan, (2015), 21-30 yaş arası bireylerin evlilik uyum düzeylerini, 31-40 yaş arası ve 41 yaş üstü bireylere göre daha yüksek bulmuştur.

Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Evli Bireylerin Evlilik Yıllarına Göre Evlilik Uyum Düzeylerinin İncelenmesi

Araştırmaya katılan bireylerin evlilik uyumu puanları ortalamalarının kaç yıllık evli olduğu değişkeni açısından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Evli bireylerin evlilik uyum düzeyleri evlilik yıllarına göre etkilenmemektedir.

İlgili literatür incelendiğinde (Fışiloğlu, 1992; Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002; Vaizoğlu, 2008; Karduz, 2008; Baba, 2010; Tutarel-Kışlak ve Göztepe, 2012; Şentürk, 2013; Kahveci, 2016), benzer sonuçları bulmuşlardır. (Çakır, 2008; Demir, 2016; Bildirici, 2016), araştırmalarında evlilik uyumunun evlilik yıllarına göre farklılık gösterdiğini tespit etmişlerdir. Şener ve Terzioğlu (2008), kadın ve erkeklerde “21 ve daha uzun süre evli olan gruba kadar evlilik süresi arttıkça, evlilik uyum puan ortalamalarının azaldığını, “21 ve daha uzun süre” evli olanlarda tekrar artmakta olduğunu bulmuştur. Kadın ve erkeklerde evlilik süresi “0-5” yıl olanların evlilik uyum puan ortalamaları “6-20” yıl arasında olanlardan, ayrıca kadınlarda evlilik süresi, “21 ve daha fazla” olanların evlilik uyum puan ortalamaları da evlilik süresi “11-20” yıl olanlardan önemli oranda yüksek bulmuştur. Farklılığın “6-10 yıllık” olan gruptan itibaren azalmaya başlamasını ailelerin, genişleme dönemine girmesi ile psiko-sosyal ve ekonomik sorumlulukların artmasına, “Yirmi bir ve daha uzun” süredir evli olanlarda uyum puanlarının yükselmesini ise çocuklara ilişkin görev ve sorumlulukların azalması, paylaşım ve iletişim deneyimleri ile hatalara olan

hoşgörülerinin artması, düzenli bir aileye kavuşmuş olma gibi deneyimlerinin artmasından kaynaklandığını belirtmiştir.

Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Evli Bireylerin Eğitim Seviyelerine Göre Evlilik Uyum Düzeylerinin İncelenmesi

Araştırmaya katılan bireylerin evlilik uyumu düzeyleri, eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Evli bireylerin evlilik uyum düzeyleri eğitim seviyesine göre değişmemektedir.

İlgili literatür incelendiğinde (Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002; Baba, 2010; Tutarel-Kışlak ve Göztepe, 2012; Şentürk, 2013; Kublay, 2013; Tolan, 2015; Kahveci, 2016), bulgularımızı desteklemektedir. Araştırmalarda farklı bulgulara da rastlanılmış, (Fışıloğlu, 1992; Çakır, 2008; Karduz, 2009; Bildirici, 2016), eğitim düzeyi değişkeninin evlilik uyumu düzeyinde farklılıklar olduğunu tespit etmişlerdir. Şener ve Terzioğlu (2008), eğitim seviyesi arttıkça, çiftlerin de evlilik uyum puan ortalamalarının artmakta olduğunu tespit etmiştir.

Okul Öncesinde Çocuğu Olan Evli Bireylerin Çocuk Sayılarına Göre Evlilik Uyum Düzeylerinin İncelenmesi

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilik uyum düzeylerini, çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Evli bireylerin çocuk sayıları evlilik uyum düzeyini etkilememektedir.

İlgili literatür incelendiğinde (Fışıloğlu, 1992; Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002; İlkketenci, 2004; Çakır, 2008; Tutarel-Kışlak ve Göztepe, 2012; Şentürk, 2013; Demir, 2016), bulgularımızı desteklerken, Kahveci (2016), 1 yada 2 çocuğu olanların hiç çocuğu olmayanlara göre evlilik uyum puanlarını yüksek bulmuştur. Şener (2002), “bir ve iki çocuk” sahibi olan bireylerin, evlilik uyum puanlarının “üç ve daha fazla” olan bireylerden yüksek bulmuştur. Tolan (2015), çocuğu olmayan veya 1 çocuğu olan evli bireylerin, 2 çocuklu evli bireylere göre daha fazla evlilik uyumlarının olduğunu tespit etmiştir.

Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Evli Bireylerin Gelir Seviyelerine Göre Evlilik Uyum Düzeylerinin İncelenmesi

Araştırmaya katılan bireylerin evlilik uyum düzeyleri gelir düzeyi değişkenine göre incelendiğinde anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür. Evli bireylerin evlilik uyumları gelir seviyelerine göre değişiklik göstermemektedir. Araştırmaya katılan 296 evli bireyden, 27 bireyin ortanın altı, 61 bireyin orta üstü ve 208 bireyin orta seviye gelir düzeyine sahip olduğu göz önünde bulundurularak gelir seviyesinin birbirine yakın olması ile farklılık göstermemesinin nedeni olabilir.

İlgili literatür incelendiğinde (Çakır, 2008; Tutarel-Kışlak ve Göztepe, 2012; Tolan, 2015; Demir, 2016; Bildirici, 2016; Kahveci, 2016), evlilik uyumunun gelir seviyesine göre değişiklik göstermediğini bulmuş ve bulgularımızı destekler niteliktedir. Baba (2010), evlilik uyumunu gelir seviyesine göre farklılaştığını, Şener ve Terzioğlu (2008), ise aylık gelir arttıkça evlilik uyum puanlarının artmakta olduğunu, Şentürk (2013), ekonomik düzeyi iyi olan evli bireylerin, ekonomik düzeyi orta olan bireylere oranla evlilik ilişkilerinde daha uyumlu olduklarını tespit etmiştir.

SONUÇ

Duygusal zekâ ve evlilikte problem çözüme becerilerinin evlilik uyumuyla ilişkisinin incelendiği araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın sonuçları ve sonuçlar çerçevesinde önerilerde bulunulmuştur.

Sonuç:

- Araştırmanın genel amacı doğrultusunda duygusal zekâ düzeyi ile evlilik uyumu arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki olduğu, duygusal zekâ düzeyi arttıkça evlilik uyumunun arttığı sonucuna varılmıştır. Duygusal zekâ alt boyutlarının evlilik uyumuna etkisi incelendiğinde kişiler arası ilişkiler, uyumluluk ve stres yönetimi boyutlarının evlilik uyumunu etkilemediği, kişisel beceri ve genel ruh halinin evlilik uyumunu artırdığı görülmüştür.
- Evlilikte problem çözüme becerileri ile evlilik uyumu arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki olduğu, evlilikte problem çözüme beceri puanları yükseldikçe evlilik uyum puanlarının arttığı sonucuna varılmıştır.
- Duygusal zekâ düzeyleri ile evlilikte problem çözüme becerileri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.
- Evlilik uyumunun belirleyicisi olarak genel duygusal zekâ, evlilikte problem çözüme değişkenleri ile ilişkisinin çok güçlü olduğu görülmüştür. Duygusal zekâ düzeyi evlilik uyumunu arttırmaktadır. Evlilikte problem çözüme düzeyi evlilik uyumunu arttırmaktadır.
- Araştırmaya katılanların cinsiyetlerine göre duygusal zekâ alanlarının alt boyutlarından kişiler arası ilişkiler puanı kadınların erkeklere göre yüksek olduğu, erkeklerin de stres yönetimi ve ruh hali puanlarının kadınlardan yüksek olduğunu göstermiştir. Kişisel beceriler, uyumluluk ve genel duygusal zekâ cinsiyetlere göre farklılık göstermemektedir.
- Araştırmaya katılanların yaşlarına göre duygusal zekâ alt boyutlarından olan kişiler arası ilişkiler puanı arasında fark bulunmuş, kişisel beceriler, uyumluluk, genel ruh hali, stres yönetimi, genel duygusal zekâ puanları yaş değişkenine göre farklılık göstermemiştir.

- Araştırmaya katılanların evlilik yıllarına göre duygusal zekâ alanlarının alt boyutlarından olan kişiler arası ilişkiler ve genel ruh hali arasında farklılıklar olup, kişisel beceriler, uyumluluk, stres yönetimi, genel duygusal zekâ arasında anlamlı fark bulunmamıştır.
- Araştırmaya katılanların eğitim düzeylerine göre duygusal zekâ alanlarının alt boyutlarından olan genel ruh hali, kişisel beceriler, uyumluluk ve genel duygusal zekâ arasında farklılıklar olup, kişilerarası ilişkiler ve stres yönetimi eğitim düzeyi açısından farklılıklar olamadığını göstermiştir.
- Araştırmaya katılanların çocuk sayısına göre duygusal zekâ düzeyi çocuk sayısına göre değişiklik göstermemektedir.
- Araştırmaya katılanların gelir seviyesine göre duygusal zekâ alanlarının alt boyutlarından kişisel beceriler, uyumluluk ve genel duygusal zekâ arasında farklılıklar bulunurken, kişiler arası ilişkiler, stres yönetimi, genel ruh hali boyutlarında farklılıklar bulunamamıştır.
- Araştırmaya katılanların cinsiyetlerine göre evlilikte problem çözme becerileri farklılık göstermektedir. Erkeklerin evlilikte problem çözme becerileri kadınların problem çözme becerilerinden daha yüksek bulunmuştur.
- Araştırmaya katılanların yaşlarına, evlilik yıllarına, eğitim düzeylerine, çocuk sayılarına ve gelir seviyesi düzeylerine göre evlilikte problem çözme becerilerinin farklılık göstermediği bulunmuştur.
- Araştırmaya katılanların cinsiyetlerine göre evlilik uyumu farklılık göstermektedir. Erkeklerin evlilik uyumu kadınların evlilik uyumundan yüksek bulunmuştur.
- Araştırmaya katılanların yaşlarına, evlilik yıllarına, eğitim düzeylerine, çocuk sayısına ve gelir seviyesi düzeylerine göre evlilik uyumunun farklılık göstermediği bulunmuştur.

Öneriler:

Sağlıklı bir aile için aileyi oluşturan bireyler arasındaki ilişkilerin de sağlıklı olması önemlidir. Evlilikte eşlerin karı-koca olarak rolleriyle birlikte anne-baba rolleri de vardır. Çift olarak kendi aralarındaki evlilik bağı, iletişim becerileri, kendi

duygularını anlama, ifade etme, eşinin duygularını fark etme, problem çözme becerileri ne kadar kuvvetliyse evliktan aldıkları doyum ve evlilik uyumları da o kadar yüksek olur. Ebeveyn olarak kurdukları bu sağlıklı etkileşim şüphesiz çocukları da etkileyecektir. Yüksek duygusal zekâyâ ve problem çözme becerisine sahip kişiler, kişilerarası ilişkilerde ve evlilikte yaşanan problemlerde empati yapabilir, uyum sağlama, stres yönetimi ve etkili bir şekilde problem çözebilirler.

Toplumun temel taşı olan aileyi oluşturan bireylerin duygusal zekâ düzeyleri, evlilikte problem çözme, evlilik uyumu ile ilişkili değişkenleri inceleyen bu çalışmanın, ileride yapılacak çalışmalara aile danışmanlığı ve çift terapilerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tüm bulgular ışığında duygusal zekânın da geliştirilebilir olmasıyla beraber duygusal zekâyı geliştirecek eğitimlere yer verilmesi önemli olacaktır. Okullarda duygusal zekâyı geliştirmeye yönelik çalışmalara yer verilebilir.

Evli çiftlere duygusal zekâ düzeylerini güçlendirme ve problem çözme becerileri kazandırmaya yönelik eğitimler düzenlenebilir.

Evlilik öncesi çiftlere problem çözme ve duygusal zekâ düzeylerini geliştirmeye yönelik eğitim ve danışmanlıklar verilebilir.

Evlilik sorunlarıyla boşanmak üzere olan bireylere evlilikte problem çözme becerileri ve uyumsuzluk nedenlerine yönelik eğitim ve danışmanlık verilebilir.

Bu eğitim ve seminerler Sivil Toplum Kuruluşları, Danışma Merkezleri, Halk Eğitim Merkezleri, Üniversite ve Belediye'ye bağlı diğer kurumlar aracılığıyla da yaygınlaştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, F. T. (2001). *Duygusal Zeka Yeteneklerinin Göreve Yönelik ve İnsana Yönelik Liderlik Davranışları İle İlişkisi: Banka Şube Müdürleri Üzerine Bir Alan Araştırması. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.*
- Acar, F. T. (2002). Duygusal Zeka ve Liderlik. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı : 12, 53-68.*
- Akdur, S., & Aslan, B. (2017). Duygusal Zeka ile İlişki Doyumu Arasında Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Romantik Kıskançlığın Aracı Rolü. *Nesne Psikoloji Dergisi (NPD), Cilt 5, Sayı 9, 71-88.*
- Akgün, R., & Ulucak, G. P. (2010). Evlilikte Etkili İletişim ve Problem Çözme: Bir Toplum Merkezindeki Kadınlarla Gerçekleştirilen Grup Çalışması. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür Araştırma Dergisi Cilt: 6 Sayı: 23, 9-22.*
- Akram, H., & Malik, N. (2011). Relationship Between Personality Traits and Marital Adjustment of Teachers. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business, 3 (4), 718 .*
- Aksoy, B. (2003). Problem Çözme Yönteminin Çevre Eğitiminde Uygulanması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, sayı: 14, 83-98.*
- Aktaş, S. (2009). *Eşlerden Birinin Kaygı Düzeyi İle Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.*
- Altuntaş, S., & Durmuş, E. (2017). Evlilikte Problem Çözmeyi Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:30, 321-331.*

- Aşan, Ö., & Özyer, K. (2003). Duygusal Zekaya Etki Eden Demografik Faktörlerin Saptanmasına Yönelik Ampirik Bir Çalışma. *H.Ü İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 21(1), 151-167.
- Atam, A. (2009). *Serabral Palsili Çocuğu Olan Ve Olmayan Annelerin Evlilik Yaşantılarında Algılandıkları Doyum Ve Evliliklerinde Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi*. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baba, E. (2010). *Evli Çiftlerin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Evlilik Uyumlarının Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi*. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Malatya.
- Babaoğlan, E. (2010). Okul Yöneticilerinde Duygusal Zekâ. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 11, ,Sayı: 1*.
- Bacanlı, H. (1999). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Bacanlı, H. (2001). Eş Tercihleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi. Cilt: 2, Sayı: 15, 7-16*.
- Balcı, S., & Yılmaz, M. (2000). Çocukları Anaokuluna Devam Eden Annelere Verilen İletişim Becerileri Eğitiminin Aile Fonksiyonlarına Etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi. C iit: II Sayı: 14, 17-24*.
- Baltaş, Z. (2006). *İnsanın Dünyasını Aydınlatan ve İşine Yansıyan Işık Duygusal Zeka*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Baltaş, Z., & Baltas, A. (2013). *Stres ve Başaçıkma Yolları*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Bar-On, R. (2006). The Bar-On Model Of Emotional-Social İntelligence (ESI). *Psicothema , 18, supl*.

- Bildirici, A. (2016). *Evlilik Süresinin, Cinsel Yaşama Ve Evlilik Uyumuna Etkisi Ve Sonuçların Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi*. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bilici, Z. (2009). *Çocuğu Olan Ve Olmayan Ailelerin Problem Çözme Becerilerinin Ve Yaşam Doyumlarının Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi*. On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Braukhaus, C., Hahlweg, K., Kroeger, C., Groth, T., & Fehm-Wolfsdorf, G. (2003). The Effects Of Adding Booster Sessions To A Prevention Training Program For Committed Couples. *Behavioural and Cognitive Psychotherapy*, 31 (3), 325-336.
- Canbulat, S. (2007). *Duygusal Zeka'nın Çalışanların İş Doyumları Üzerindeki Etkisinin Araştırılması, Yüksek Lisans Tezi*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Canel, A. N. (2007). *Ailede Problem Çözme, Evlilik Doyumu ve Örnek Grup Çalışmasının Sınanması. Doktora Tezi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Canel, A. N. (2012). *Evlilik Ve Aile Hayatı*. İstanbul: Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Cingisiz, N., & Murat, M. (2010). Evlenmek İçin Birbirlerini Tercih Eden Çiftlerin Duygusal Zeka Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 9(1), 99-114.
- Cooper, R. K. (1997). Applying Emotional Intelligence in the Workplace. *Training and Development*, 51, December, 12, 31-38.
- Cüceloğlu, D. (2005). *İnsan Ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

- Çakar, U., & Arbak, Y. (2003). Dönüşümcü Liderlik Duygusal Zeka Gerektirir mi? *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi Sayı:2*, 83-89. www.tdk.gov.tr. adresinden alındı
- Çakar, U., & Arbak, Y. (2004). Modern Yaklaşımlar Işığında Değişen Duygu-Zeka İlişkisi ve Duygusal Zeka. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:6(3), İzmir*.
- Çakır, S. (2008). *Evli Bireylerin Evlilik Uyumlarının Ana-Baba Bağlanma Düzeyleri Ve Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Çavuş, Ş. (2004). Problem Çözme Becerisinin Temel Felsefesi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı: 110*.
- Çelik, M., & Tümkaya, S. (2012). Öğretim Elemanlarının Evlilik Uyumu ve Yaşam Doyumlarının İş Değişkenleri ile İlişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt 13, Sayı 1*.
- D’Zurilla, T. J., Nezu, A. M., & Nezu, C. M. (2013). *Problem-Solving Therapy: A Treatment Manual*. Newyork: Springer Publishing Company, LLC.
- Demir, D. (2016). *Evlilik Uyumu İle Bağlanma Stilleri Ve Kişilerarası Problem Çözme Davranışı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi*. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Doğan, S., & Şahin, F. (2007). Duygusal Zeka: Tarihsel Gelişimi ve Örgütler İçin Kavramsal Bakış. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 16, Sayı 1*.
- Durmuş, E., & Baba, E. (2014). Evli Çiftlerin Duygusal Zekâ Düzeyleri İle Evlilik Uyumlarının Karşılaştırılması. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 23, Sayı 1*, 352-369.

- D'Zurilla, T. J., & Goldfried, M. R. (1971). Problem Solving And Behavior Modification. *Journal of Abnormal Psychology*, 78(1).
- Emmerling, R. J., & Goleman, D. (2003). Emotional intelligence: Issues and Common Misunderstandings. *The Consortium for Research on Emotional Intelligence in Organizations Issues in EI (www.eiconsortium.org)*, 8-13.
- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Alpkan, L., & Eradamlar, N. (2005). Cinsellik Ve Çift Uyumu Arasındaki İlişki: Üç Grup Evli Çiftte Karşılaştırmalı Bir Çalışma. *Düşünen Adam*, 18(2), 72-81.
- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N., & Alpkan, R. L. (2005). Evlilik Uyumu. *Düşünen Adam*, 18(1), 39-47.
- Ersevım, İ. (2008). *Aile Tedavisi -Örnekleriyle Türleri, Felsefesi ve Terapisi-*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Erus, S. M. (2013). *Evli Bireylerin Problem Çözme Becerilerinin ve İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançların Evlilikte Öz Yeterliliklerini Yordaması. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.*
- Fışılıoğlu, H. (1992). Lisansüstü Öğrencilerin Evlilik Uyumu. *Psikoloji Dergisi, Cilt 7, Sayı 28*, 16-23.
- Fowers, B. J., Montel, K. H., & Olson, D. H. (1996). Predicting Success for Premarital Couple Types Based on Prepare. *Journal of Marital and Family Therapy, Vol:22*, 103-119.
- Gazioğlu, E. İ. (2004). Duygusal Zeka Ve Aile İşlevleri Arasındaki İlişki. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, cilt.7*, 55-75.
- Goleman, D. (1999). *Duygusal Zekâ Neden IQ'dan Önemlidir?* İstanbul: Varlık Yayınları, Çeviren: Banu Seçkin Yüksel.

- Goleman, D. (2000). *İş Başında Duygusal Zeka*. İstanbul: Varlık Yayınları, ISBN 975-434-224-5.
- Gottman, J. M., & Krokoff, L. J. (1989). Marital Interaction and Satisfaction: A Longitudinal View. *Journal of Consulting and Clinical*. C.57, 47-52. .
- Gottman, J., & Silver, N. (2017). *Evliliği Sürdürmenin Yedi İlkesi*. İstanbul: Varlık Yayınları, Çeviren: Ezgi Deniz.
- Gül, G. (2016). *Evlilik Biçimleri Açısından Evlilik Uyumu, İlişkilerde Yükleme Tarzları Ve Psikolojik Dayanıklılık Değişkenliklerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi*. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Güllüce, A. Ç. (2010). *Duygusal Zekanın İşyerindeki Psikolojik Taciz Algısındaki Rolünün Bireyin Tolerans Gücü Açısından İncelenmesi. Doktora Tezi*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Güllüce, A. Ç., & Işcan, Ö. F. (2010). Mesleki Tükenmişlik ve Duygusal Zeka Arasındaki İlişki. *Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(2).
- Gümüş, H. (2015). *Evli Bireylerin Algılanan Sosyal Destek Düzeyi ve Yaşam Doyumları İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi*. Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova.
- Gürbüz, T. İ. (2015). *Duygusal Zeka yeteneklerinin Problem Çözme Üzerine Etkisi: Sivil Havacılık Alanında Kabin Ekipleri Örneği. Yüksek Lisans Tezi*. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Güven, N. (2005). *İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar ve Evlilikte Problem Çözme Becerilerinin Evlilik Doyumu İle İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.

- Güven, N., & Sevim, S. A. (2007). İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ve Algılanan Problem Çözme Becerilerinin Evlilik Doyumunu Yordama Gücü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, Cilt:III Sayı:28*, 49-59.
- Havighurst, S. S., Wilson, K. R., Harley, A. E., Kehoe, C., Efron, D., & Prior, M. R. (2013). Tuning in to Kids: Reducing young children's behavior problems using an emotion coaching parenting program. *Child-Psychiatry-and-Human-Development.pdf*.
- Heppner, P. P., & Petersen, C. H. (1982). Marital Interaction and Satisfaction: A Longitudinal View. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, Vol. 29, No. 1*, 66-75.
- Houser, A. G. (2009). *Evli Bireylerin Sahip Oldukları İletişim Çatışması Türü, Romantik Kıskançlık ve Duygusal Zeka Düzeylerinin Evlilik Doyumları Üzerine Etkisi, Doktora Tezi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Hünler, O. S. (2002). *The Effects Religiousness on Marital Satisfaction And The Mediator Role Of Perceived Marital Problem Solving Abilities Between Religiousness And Marital Satisfaction Relationship, Yüksek Lisans Tezi*. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hünler, O. S., & Gençöz, T. (2003). Boyun Eğici Davranışlar ve Evlilik Doyumu İlişkisi: Algılanan Evlilik Problemleri Çözümünün Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi 18.*, 99-108.
- İlkketenci, R. (2004). *Evli Bireylerin Problem Çözme Becerileri Ve Evlilik Uyumları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- İşmen, E. (2001). Duygusal Zeka ve Problem Çözme. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi Sayı: 13*, 111-124.

- Kahveci, G. A. (2016). *Evli Çiftlerde Evlilik Uyumu, Evlilik Çatışma Biçimi Ve Depresyon Düzeylerinin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi*. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kalkan, M. (2002). *Evlilik İlişisini Geliştirme Programının, Evlilerin Evlilik Uyum Düzeyine Etkisi*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Samsun.
- Kalkan, M., & Ersanlı, E. (2008). Bilişsel-Davranışçı Yaklaşım Dayalı Evlilik İlişisini Geliştirme Programının Evli Bireylerin Evlilik Uyumuna Etkisi. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 8 (3), 963-986.
- Karduz, F. A. (2009). *Evli Çiftlerin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Çift Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Kılıçaslan, A. (2007). *Ebeveynliğe Geçiş Döneminin Çeşitli Doğum Öncesi ve Doğum Sonrası Etkiler Açısından İncelenmesi, Doktora Tezi*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Koca, B. (2016). *Evlilikte Bağlanma Stili İle Evlilikte Sorun Çözme Becerisi Arasındaki İlişkiye Duygusal Zekanın Aracı Değişken Rolü, Yüksek Lisans Tezi*. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Korkmaz, B. (2008). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Anne-Babalarının Duygusal Zeka Düzeyleri İle Eğitim Beklentileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Korkut, F. (2002). Lise Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:22, 177-184.

- Köksal, A. (2007). *Üstün Zekalı Çocuklarda Duygusal Zekayı Geliştirmeye Dönük Program Geliştirme Çabası. Doktora Tezi.* İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Kublay, D. (2013). *Evlilik Uyumu: Değer Tercihleri Ve Öznel Mutluluk Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi.* Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Kublay, D., & Oktan, V. (2015). Evlilik Uyumu: Değer Tercihleri ve Öznel Mutluluk Açısından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5 (44), 25-35.
- Kurt, M. (2012). *Çoklu Zeka Kuramına Göre Öğrenme Yöntemi Ve Motivasyon Stilleri Etkileşiminin Öğrencilerin Tutum, Akademik Başarı Ve Bilgilerinin Kalıcılığına Etkisi, Doktora Tezi.* Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Macit, M. (2016). *20-45 Yaş Arası Görücü Usulü Ve Flört Ederek Evlenen Kadınların Evlilik Uyumları İle Cinsel Doyumlarının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi.* Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Maçkan, A. Ç. (2013). *Yaşlılık Döneminde Problem Çözme Becerileri Ve Esnekliğin Evlilik Uyumuna Etkisi, Yüksek Lisans Tezi.* Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Mavroveli, S., Petrides, K. V., Rieffe, C., & Bakker, F. (2007). Trait Emotional Intelligence, Psychological Well-being and Peer-rated Social Competence in Adolescence. *British Journal of Developmental Psychology*, 25, 263-275.
- Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2008). Emotional Intelligence: New Ability or Eclectic Traits? *American Psychologist*, 63, 503-517.

- Nathawat, S., & Mathur, A. (1993). Marital Adjustment And Subjective Well-being in Indian-Educated Housewives And Working Women. *Journal of Psychology*. 127(3), 353-358. .
- Nazlı, S. (2013). *Hemşirelerde Duygusal Zeka Ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Konya İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi*. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Nazlı, S. (2016). *Aile Danışmanlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ozan, C., Taşkın, A., Bay, E., & Kaya, H. İ. (2013). Sınıf Öğretmenlerinin Çoklu Zeka Kuramına İlişkin Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Arasından İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(3), 301-322.
- Özbey, S. (2012). Ebeveynlerin Evlilik Uyumu Ve Algıladıkları Sosyal Destek İle Altı Yaş Çocuklarının Problem Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt: 20, No:1*, 43-62.
- Özgüven, İ. E. (2007). *Psikolojik Testler*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özgüven, İ. E. (2010). *Ailede İletişim ve Yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Öztürk, A. (2006). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Duygusal Zekâ Yetenekleri İş Doyumları Ve Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Öztürk, C. Ş. (2014). *Cinsel İşlev Bozukluğu Olan Çiftlerde Mizaç ve Karakter Boyutları, Evlilik Uyumu Ve Cinsel Doyum Arasındaki İlişkiler*. Doktora Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Öztürk, C. Ş., & Arkar, H. (2014). Evli Çiftlerde Evlilik Uyumu Ve Cinsel Doyum Arasındaki İlişkiler. *Literatür Sempozyum*, 1(3), 16-24.

- Özüğurlu, K. (1985). *Evlilik Raporu*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Özüğurlu, K. (2006). Karı-Koca İlişkilerinden Doğan Sorunlar. K. Özüğurlu içinde, *Ana-Baba Okulu*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Salami, S. O. (2011). Personality and Psychological Well-being of Adolescents: The Moderating Role of Emotional Intelligence. . *Social Behavior and Personality*, 39(6), 785-794. .
- Sancaktar, N. (2016). *Yeni Evlenen Ve Uzun Süredir Evli Olan Çiftlerin Evlilikte Problem Çözme Becerisi Düzeylerinin Öznel İyi Oluş Ve Evlilik Doyumu Düzeyleri İle İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sardoğan, M. E., & Karahan, T. F. (2005). Evli Bireylere Yönelik Bir İnsan İlişkileri Beceri Eğitimi Programı'nın Evli Bireylerin Evlilik Uyum Düzeylerine Etkisi. *Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences*, 38 (2), 89-102.
- Satir, V. (2016). *Temel Aile Terapisi*. İstanbul: Beyaz Yayınları, Çeviren: Selim Yeniçeri.
- Shapiro, L. E. (1999). *Yüksek EQ'lu Bir Çocuk Yetiştirmek*. İstanbul: Varlık Yayınları, Çeviren: Ümran Kartal.
- Sharma, T., & Sehwat, A. (2014). Emotional Intelligence, Leadership and Conflict Management. *Saarbrücken: LAP LAMBERT Academic Publishing*,.
- Soylu, P. (2015). *Psikiyatri Kliniğinde Çalışan Hemşirelerin Duygusal Zeka Düzeyleri Ve Stresle Baş Etme Tarzları Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

- Soylu, Y., & Kağnıcı, Y. D. (2015). Evlilik Uyumunun Empatik Eğilim, İletişim ve Çatışma Çözme Stillere Göre Yordanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5 (43), Sayfa 43-54.
- Sullivan, K., Pasch, L., Johnson, M., & Bradbury, T. (2010). Social Support, Problem Solving, And The Longitudinal Course of Newlywed Marriage. *Journal of Personality and Social Psychology*, 98(4), 631-644.
- Şahin, H. (2015). *Psikososyal Gelişim Temelli Eğitim Programının Anasınıfına Devam Eden Çocukların Duygusal Zekalarına Ve Problem Çözme Becerilerine Etkisi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.*
- Şener, A. (2002). *Ailede Eşler Arası Uyuma Etki Eden Faktörlerin Araştırılması, Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.*
- Şener, A., & Terzioğlu, G. (2008). Bazı Sosyo-Ekonomik ve Demografik Değişkenler İle İletişimin Eşler Arası Uyuma Etkisinin Araştırılması. *Aile ve Toplum 10 Cilt: 4 Sayı: 13 Ocak-Şubat-Mart.*
- Şener, A., & Terzioğlu, R. G. (2002). *Ailede Eşler Arası Uyuma Etki Eden Faktörlerin Araştırılması. Ankara: T.C Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.*
- Şentürk, S. (2013). *Evli Bireylerde Evlilik Uyumu İle İlişkili Değişkenlerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.*
- Tarhan, N. (2006). *Evlilik Psikolojisi. İstanbul: Timaş Yayınları.*
- Tarhan, N. (2009). *Duyguların Dili. İstanbul: Timaş Yayınları.*
- Tarhan, N. (2017). *Aile Okulu Ve Evlilik. İstanbul: Timaş Yayınları.*

- Taşköprü, M. (2013). *Evlilik Doyumu İle Problem Çözme Becerileri, Stresle Başa Çıkma Ve Evlilik Süresi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi.* İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Taycan, S. E., & Kuruoğlu, A. Ç. (2013). Evlilik Uyumu ile Bağlanma Stilleri ve Mizaç ve Karakter Özellikleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 24.
- Tekin, E. G. (2014). *Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik İyi Olma Duygusal Zeka Ve Sosyal İyi Olma Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Doktora Tezi.* Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Tetik, S., & Açıkgöz, A. (2013). Duygusal Zeka Düzeylerinin Problem Çözme Becerisi Üzerindeki Etkisi: Meslek Yüksekokulu Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *Electronic Journal of Vocational Colleges. UMYOS Özel Sayı*, 87-97.
- Tolan, Ö. Ç. (2015). *Evlilik Uyumunun Kişilik özellikleri, İlişkiye Dair İnançlar Ve Çatışma Çözüm Stilleri Bağlamında Yordanması. (Diyarbakır İli Örneği). Doktora Tezi.* İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Totan, T. (2011). *Problem Çözme Becerileri Eğitim Programının İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri Üzerine Etkisi. Doktora Tezi.* Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, İzmir.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1997). Evlilik Uyumu İle Nedensellik Ve Sorumluluk Yüklemeleri Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, Cilt 12, Sayı 40.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1999). Evlilikte Uyum Ölçeğinin (EUÖ) Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *3P Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*. 7 (1), 50-57.

Tutarel-Kışlak, Ş., & Çabukça, F. (2002). Empati ve Demografik Değişkenlerin Evlilik Uyumu ile İlişkisi. *Aile ve Toplum Yıl: 5 Cilt: 2 Sayı: Nisan-Haziran 2002*, 35-42.

Tutarel-Kışlak, Ş., & Çavuşoğlu, Ş. (2006). Evlilik Uyumu, Bağlanma Biçimleri, Yüklemeler ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkiler. *Aile ve Toplum 8 Cilt: 3 Sayı: 9*, 61-68.

Tutarel-Kışlak, Ş., & Göztepe, I. (2012). Duygu Dışavurumu, Empati, Depresyon Ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkiler. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 27-46.

Üncü, S. (2007). *Duygusal Zeka ve Evlilik Doyumu İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi.* Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Üstün, A., & Bozkurt, E. (2003). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kendilerini Algılayışlarına Göre Problem Çözme Becerilerini Etkileyen Bazı Mesleki Faktörler. *Kastamonu Eğitim Dergisi. Cilt:11, No: 1*, 13-20.

Vaizoğlu, F. (2008). *Anaokuluna Devam Eden Çocukların Sosol Davranışları İle Ebeveynlerinin Evlilik Uyumlarının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi.* Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

www.tbmm.gov.tr. (2001). Kasım 2017 tarihinde <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4721.html>. adresinden alındı

www.tdk.gov.tr. (2017, Kasım 14). http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a466cdd55f741.88025357. Kasım 2017 tarihinde alındı

- Yavuz, O. (2015). *Evlilikte Problem Çözme Becerisi Ve Evlilik Doyumunun Bilim Sanat Merkezinde Çocuğu Olan Ve Olmayan Ebeveynler Açısından Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi*. Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yeşiltepe, S. S., & Çelik, M. (2014). Öğretmenlerin Evlilik Uyumlarının Psikolojik İyi Olma ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 13(3), [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>, 992-1013.
- Yeşilyaprak, B. (2001). Duygusal Zeka Ve Eğitim Açısından Doğruları. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetim Dergisi*, Sayı: 25, 139-146.
- Yıldırım, İ. (1993). Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Evli Bireylerin Uyum Düzeyleri. *Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*, Cilt 1, Sayı: 4.
- Yıldız, A. (2009). *Evlilik Okulu*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yıldız, S. A. (2003). *Ebeveynin Problem Çözme Becerisini Geliştirmeye Yönelik Deneysel Bir Çalışma. Doktora Tezi*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, S. (2016). *Güvensiz Bağlanma Stiline Sahip Olan Evli Bireylerin Aldatma Ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi*. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Yüksel, M. (2006). *Duygusal Zeka ve Performans İlişkisi (Bir Uygulama), Yüksek Lisans Tezi*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

EKLER

EK-1. Duygusal Zekâ Ölçeği Kullanma İzin Yazısı

From: YELİZ . [mailto:kardelenim-77@hotmail.com]
Sent: Friday, May 26, 2017 4:42 PM
To: acarf@erciyes.edu.tr
Subject: Duygusal zeka ölçek kullanma izni

Merhaba Hocam,

Ben Beykent Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Tez öğrencisi Yeliz Sıbğatullah. Tez konusu olarak Evli bireylerin duygusal zeka düzeyleri ve problem çözme becerilerinin evlilik uyumuyla ilişkisi başlıklı bir çalışma düşünüyorum. İzniniz olursa Duygusal Zeka ölçeğinizi kullanmak istiyorum, ölçeğin aslını ve nasıl kullanmam gerektiğiyle ilgili bilgi, paylaşım ve yönlendirmede bulunursanız memnun olurum.

Teşekkür ederim.

Selam ve Saygılar,
Yeliz Sıbğatullah

Gelen Kutusu

anket	Baron	reuvon baron
açıklaması.doc	ANKET.doc	boyutlar son.doc
59 KB	139 KB	34 KB

başarılar

Füsün Acar <acarf@erciyes.edu.tr>

EK-2. Evlilik Uyum Ölçeği Kullanma İzin Yazısı

Yanıtla

26.5.2017 (Cum), 16:31
sennurkislak@hotmail.com

Merhaba Hocam,

Ben Beykent Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Tez öğrencisi Yeliz Sıbgatullah. Tez konusu olarak Evli bireylerin duygusal zeka düzeyleri ve problem çözme becerilerinin evlilik uyumuyla ilişkisi başlıklı bir çalışma düşünüyorum. İzniniz olursa Evlilik uyum ölçeğinizi kullanmak istiyorum, ölçeğin aslını ve nasıl kullanmam gerektiğiyle ilgili bilgi ve paylaşımda bulunursanız memnun olurum. Teşekkür ederim.

Selam ve Saygılar,
Yeliz Sıbgatullah

Gönderen: sennurk<sennurkislak@hotmail.com>

Gönderildi: 29Mayıs2017Pazartesi14:29

Kime: YELİZ

Konu: Ynt: Evlilik uyum ölçeği kullanma izni

Merhaba,
Evlilikte Uyum Ölçeği ve ilgili makale ekte.
Kolay gelsin.
Şennur Kışlak

Prof.Dr.Şennur Tutarel Kışlak
Ankara Üniversitesi
DTCF Psikoloji Bölümü
Klinik Psikoloji Anabilim Dalı
Sıhhiye-Ankara
0312 310 32 80/1401

EK-3. Evlilikte Problem Çözme Ölçeği Kullanma İzin Yazısı

[Olga Selin Hünler](#)

Ölçeği Referans vermek için ya da literatür bilgisi için aşağıdaki iki makaleyi de kullanabilirsiniz.

Hünler, O. S. & Gençöz, T. (2005). The Effect of religiousness on marital satisfaction: Testing the mediator role of marital problem solving between religiousness and marital satisfaction. *Contemporary Family Therapy*, 27, 123-136

Hünler, O.S., & Gençöz, T. (2003). Submissive Behaviors and Marital Satisfaction Relation: Mediator Role of Perceived Marital Problem Solving. *Turkish Journal of Psychology*, 18, 98-108

EK-4. Gönüllü Onam Formu

T.C. Beykent Üniversitesi
Sosyal Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu
BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Değerli Katılımcı ;

Sizi Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji yüksek lisans tez çalışması için Yeliz Sıbğatullah tarafından yürütülen “Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Evli Bireylerin Duygusal Zekâ Düzeylerinin ve Problem Çözme Becerilerinin Evlilik Uyumu İle İlişkisi” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı okul öncesi dönemde çocuğu olan evli bireylerin duygusal zeka düzeyleri, problem çözme becerileri ve evlilik uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada sizden tahminen 30 dakika ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya sizin dışınızda tahminen 300 kişi katılacaktır. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz **gizli tutulacaktır**. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya kardelenim-77@hotmail.com e-posta adresi ve 0507 214 79 95 numaralı telefondan ulaşabilirsiniz.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının

Adı-Soyadı :

İmzası :

Telefon :

EK-5. Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1-Cinsiyetiniz : ( )Kadın ( ) Erkek

2-Yaşınız : ( )

3-Kaç Yıllık Evlisiniz : ( )

4-Eğitim Düzeyiniz: ( )İlk Öğretim ( )Orta ( )Lise ( )Üniversite ( )YüksekLisans/Diğer

5-Kaç Çocuğunuz Var: ( ) 1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) 5 ( ) Diğer

6-Gelir Düzeyiniz : ( ) Alt ( ) Ortanın altı ( ) Orta ( ) Ortanın üstü ( ) Üst

7-Mesleğınız : ( ) Memur ( ) İşçi ( ) Esnaf ( ) Emekli ( ) Diğer ( ) Ev Hanımı

Ek 6: Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği

ANKET

Sayın katılımcı, aşağıdaki ifadelere vereceğiniz cevapları 1'den 5'e kadar sıralanan

- 1- Tamamen katılıyorum, 2- Katılıyorum, 3- Kararsızım, 4- Katılmıyorum, 5- Kesinlikle katılmıyorum**

açıklamalarından birini seçerek (X) işareti ile belirtmeniz gerekiyor. İfadelerin doğru veya yanlışlığı yoktur. Bu nedenle ifadeyi okuduğunuzda aklınıza gelen ilk cevap sizin tutumunuzu en iyi yansıtan olacaktır.

	1	2	3	4	5
1. Zorluklarla baş edebilme yaklaşımım adım adım ilerlemektir.					
2. Duygularımı göstermek benim için oldukça kolaydır.					
3. Çok fazla strese dayanamam.					
4. Hayallerimden çok çabuk sıyrılabilir ve o anki durumun gerçekliğine kolayca dönebilirim.					
5. Zaman zaman ortaya çıkan tersliklere rağmen, genellikle işlerin düzeleceğine inanırım.					
6. Üzücü olaylarla yüz yüze gelmek benim için zordur.					
7. Biriyle aynı fikirde olmadığında bunu ona söyleyebilirim.					
8. Kendimi kötü hissettiğimde beni neyin üzdüğünü bilirim.					
9. Başkaları benim iddiasız biri olduğumu düşünürler.					
10. Çoğu durumda kendimden eminimdir.					
11. Huysuz bir insanımdır.					
12. Çevremde olup bitenlerin farkında değilimdir.					
13. Derin duygularımı başkaları ile kolayca paylaşamam.					
14. İyi ve kötü yanlarıma baktığım zaman kendimi iyi hissederim.					
15. Yaşamımı elimden geldiğince anlamlı hale getirmeye çalışırım.					
16. Sevgimi belli edemem.					
17. Tam olarak hangi konularda iyi olduğumu bilmiyorum.					
18. Eski alışkanlıklarımı değiştirebilirim.					
19. Hoşuma giden şeyleri elimden geldiğince sonuna kadar öğrenmeye çalışırım.					
20. Başkalarına kızdığım da bunu onlara söyleyebilirim.					
21. Hayatta neler yapmak istediğime dair kesin bir fikrim yok.					
22. Yapacaklarımın bana sık sık söylendiği bir işte çalışmayı tercih ederim.					
23. Bir problemi çözerken her bir olasılığı inceler, daha sonra en iyisine karar veririm.					
24. Bir liderden çok, takipçiyimdir.					
25. Doğrudan ifade etmeseler de, başkalarının duygularını çok iyi anlarım.					
26. Fiziksel görüntümden memnunum.					
27. İnsanlara ne düşündüğümü kolayca söyleyebilirim.					
28. İlgimi çeken şeyleri yapmaktan hoşlanırım.					
29. Sabırsız bir insanım.					
30. Diğer insanların duygularını incitmemeye özen gösteririm.					
31. İşler gittikçe zorlaşsa da genellikle devam etmek için motivasyonum vardır					

32. Başkalarıyla iyi ilişkiler kurarım.					
33. Güç bir durumla karşılaştığımda konuyla ilgili olabildiğince çok bilgi toplamayı isterim.					
34. İnsanlara yardım etmekten hoşlanırım.					
35. Son birkaç yılda çok az başarı elde ettim.					
36. Öfkemi kontrol etmem zordur.					
37. Hayattan zevk almıyorum.					
38. Duygularımı tanımlamak benim için zordur.					
39. Haklarımı savunamam.					
40. Oldukça neşeli bir insanımdır.					
41. Düşünmeden hareket edişim problemler yaratır.					
42. İnsanlar benim sosyal olduğumu düşünürler.					
43. Kurallara uyan bir vatandaş olmak çok önemlidir.					
44. Kendimi olduğum gibi kabul etmek bana zor geliyor.					
45. Aynı anda başka bir yerde bulunmak zorunda olsam da, ağlayan bir çocuğun anne ve babasını bulmasına yardım ederim.					
46. Arkadaşlarım bana özel şeylerini anlatabilirler.					
47. Kendi başıma karar veremem.					
48. Başka insanlara saygı duyarım.					
49. Başkalarına neler olduğunu önemserim.					
50. Bazı şeyler hakkında fikrimi değiştirmem zordur.					
51. Problemlerin çözümüne ilişkin farklı çözüm yolları düşünmeye çalışınca genellikle tıkanır kalırım.					
52. Fanteziler ya da hayaller kurmadan her şeyi gerçekte olduğu gibi görmeye çalışırım.					
53. Neler hissettiğimi bilirim.					
54. Benimle birlikte olmak eğlencelidir.					
55. Sahip olduğum kişilik tarzından memnunum.					
56. Hayal ve fantezilerime kendimi kaptırırım.					
57. Yakın ilişkilerim benim ve arkadaşlarım için çok önemlidir					
58. Yeni şeylere başlamak benim için zordur.					
59. Eğer yasaları çiğnemem gerekirse, bunu yaparım.					
60. Endişeliyimdir.					
61. Yeni şartlara ayak uydurmak benim için kolaydır.					
62. Kolayca arkadaş edinebilirim.					
63. Can sıkıcı problemlerle nasıl baş edebileceğimi bilirim.					
64. Başkaları ile çalışırken kendi fikirlerimden çok onlarınkine güvenirim.					
65. Kendimi çok sık, kötü hissederim.					
66. Konuşmaya başlayınca zor susarım					
67. Çevremdekilerle iyi geçinemem.					
68. Zor şartlarda serin kanlılığımı nasıl koruyacağımı bilirim.					
69. Kendimi takdir ederim.					
70. İnsanlarla tartışırken, bana sesimi alçaltmamı söylerler.					
71. Tarzımı değiştirmem zordur.					
72. Hayatımdan memnunum.					
73. Başkalarının bana ihtiyaç duymalarından çok, ben başkalarına ihtiyaç duyarım.					

74. Hafta sonlarını ve tatilleri severim.					
75. Çok sinirlenmeden stresle baş edebilirim.					
76. Çok zor durumların üstesinden geleceğime inanıyorum.					
77. Acı çeken insanların farkına varamam.					
78. Genellikle en iyisini ümit ederim.					
79. Başkalarına göre, bana güvenmek zordur.					
80. Endişemi kontrol etmemin zor olduğunu biliyorum.					
81. Başkalarının duygusal ihtiyaçlarını, kolaylıkla fark ederim.					
82. Abartmayı severim.					
83. Gülümsemek benim için zordur.					
84. Uygun bir zamanda negatif duygularıyla yüzleşir, onları gözden geçiririm.					
85. Yeni bir şeylere başlamadan önce genellikle başarısız olacağım hissine kapılırım.					
86. İstedğim zaman “hayır” demek benim için zordur.					
87. Bir problemle karşılaştığımda önce durur ve düşünürüm.					
88. Yukarıdaki ifadelere samimi bir şekilde cevap verdim.					

Ek 7: Evlilikte Problem Çözme Ölçeği

EVLİLİKTE PROBLEM ÇÖZME ÖLÇEĞİ

Aşağıda evlilikte karşılaştığınız problemleri (sorunları) çözme konusunda kendinizi nasıl gördüğünüze ilişkin 9 soru bulunmaktadır. Bu soruların her birinin karşısında 1'den 5'e kadar sayılar yer almaktadır. Her cümleyi dikkatlice okuyunuz ve evlilikte karşılaştığınız problemleri (sorunları) çözme becerinizi nasıl algılıyorsanız buna en uygun seçeneği çarpı (X) işareti koyarak işaretleyiniz.

- 1- Diğer çiftlere kıyasla, kendi sorun çözme becerinizden ne kadar eminsiniz?
Hiç emin değil (1) (2) (3) (4) (5) Çok emin
- 2-Çözümlerinizi, ilişkideki sorunlarda ne derece etkilidir?
Çok etkisiz (1) (2) (3) (4) (5) Çok etkili
- 3-Eşinize, bir sorun için bir çözüm önerme konusunda, kendinizi ne kadar rahat hissedersiniz?
Çok rahatsız (1) (2) (3) (4) (5) Çok rahat
- 4-İlişkinizde karar verme sürecine ne kadar katkınız olur?
Hiç (1) (2) (3) (4) (5) Çok
- 5-Evliliğinizde karar verme sürecinden ne kadar mutlusunuz?
Çok mutsuz (1) (2) (3) (4) (5) Çok mutlu
- 6- Eşinizle sorunları tartışırken, eşiniz sizin duygularınızı ne kadar iyi anlar?
Asla (1) (2) (3) (4) (5) Her zaman
- 7-Sorunlara getirilen çözümlerden ne kadar memnunsunuz?
Hiç memnun (1) (2) (3) (4) (5) Çok memnun değil
- 8-Eşinizle birlikte sorun çözmeye çalışmak konusunda kendinizi ne kadar rahat hissediyorsunuz?
Çok rahatsız (1) (2) (3) (4) (5) Çok rahat
- 9-Bir çift olarak ilişkideki farklılıklar ya da sorunları çözme konusunda kendinizi nasıl değerlendirirsiniz?
Çok etkisiz (1) (2) (3) (4) (5) Çok etkili

Ek 8: Evlilik Uyum Ölçeği

EVLİLİK UYUM ÖLÇEĞİ

1. Bu maddede yer alan ölçeği kullanarak, bütün yönleri ile evliliğinizdeki mutluluk düzeyini en iyi temsil ettiğine inandığınız noktayı **daire** içine alınız. Ortadaki 'mutlu' sözcüğü üzerindeki nokta, çoğu kişinin evlilikten duyduğu mutluluk derecesini temsil eder ve ölçek kademeli olarak sol ucunda evliliği çok mutsuz olan küçük bir azınlığı, sağ ucunda ise evliliği çok mutlu küçük bir azınlığı temsil etmektedir.

	*	*	*	*	*	*	*
	Çok Mutsuz			Mutlu			Çok Mutlu
	<i>Aşağıdaki maddelerde verilen konulara ilişkin olarak, siz ve eşiniz arasındaki anlaşma ya da anlaşmazlık derecesini yaklaşık olarak (X) şeklinde belirtiniz. Lütfen her maddeyi değerlendiriniz.</i>						
	Her zaman anlaşırız	Hemen her zaman anlaşırız	Ara sıra anlaşamadığımız olur	Sıklıkla anlaşamayız	Hemen her zaman anlaşamayız	Her zaman anlaşamayız	
2. Aile bütçesini idare etme	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
3. Boş zaman etkinlikleri	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
4. Duyguların ifadesi	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
5. Arkadaşlar	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
6. Cinsel ilişkiler	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
7. Toplumsal kurallara uyma (doğru, iyi veya uygun davranış)	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
8. Yaşam felsefesi	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )
9. Eşin akrabalarıyla anlaşma	( )	( )	( )	( )	( )	( )	( )

Lütfen evliliğinizi en iyi ifade ettiğine inandığınız bir cevabın yanındaki kutucuğu (X) şeklinde işaretleyiniz.

10. Ortaya çıkan uyumsuzluklar genellikle:

- ( ) Erkeğin susması ile
( ) Kadının susması ile
( ) Karşılıklı anlaşmaya varılarak

sonuçlanır.

11. Ev dışı etkinliklerinizin ne kadarını eşinizle birlikte yaparsınız?

- ( ) Hepsini
( ) Bazılarını
( ) Çok azını
( ) Hiç birini

12. Boş zamanlarınızda genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih edersiniz?

- ( ) Dışarıda bir şeyler yapmayı
( ) Evde oturmayı

Eşiniz genellikle aşağıdakilerden hangisini yapmayı tercih eder?

- ( ) Dışarıda bir şeyler yapmayı
( ) Evde oturmayı

13. Hiç evlenmemiş olmayı istediğiniz olur mu?

- ( ) Sık sık
( ) Arada sırada
( ) Çok seyrek
( ) Hiçbir zaman

14. Hayatınızı yeniden yaşayabilseydiniz;

- ( ) Aynı kişiyle evlenirdiniz
( ) Farklı bir kişiyle evlenirdiniz
( ) Hiç evlenmediniz

15. Eşinize güvenir, sırlarınızı ona açar mısınız?

- ( ) Hemen hemen hiçbir zaman
( ) Nadiren
( ) Çoğu konularda
( ) Her konuda

Ek 9: Etik Kurul Onayı

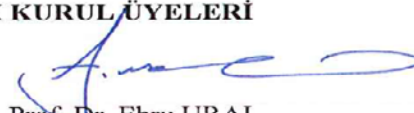
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ

REKTÖRLÜĞÜ

18.08.2017

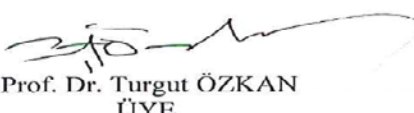
Enstitümüz Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji (tezli) programı öğrencisi **Yeliz SIBĞATULLAH'** ın "**Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Evlî Bireylerin Duygusal Zeka Düzeylerinin ve Problem Çözme Becerilerinin Evlilik Uyumu İle İlişkisi**" konulu tezine anket çalışması yapması Etik Kurulumuzca uygun görülmüştür.

ETİK KURUL ÜYELERİ

Prof. Dr. Ebru URAL
BAŞKAN

Prof. Dr. Akile Reşide GÜRİSOY
ÜYE

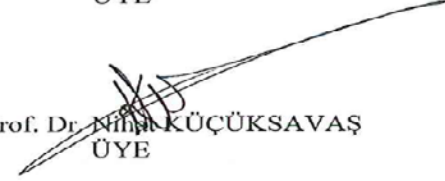

Prof. Dr. Selahattin SARI
ÜYE

Prof. Dr. Turgut ÖZKAN
ÜYE

Prof. Dr. Erçan AKYIGIT
ÜYE

Prof. Dr. Ali Vahit TURHAN
ÜYE

Prof. Dr. Levent ÜRER
ÜYE

Prof. Dr. Nilhan KÜÇÜKSAVAŞ
ÜYE

Prof. Dr. Erdoğan TAŞKIN
ÜYE

Beykent Üniversitesi İletişim Hattı: 444 1997 - 0850 340 34 34 - www.beykent.edu.tr

Ayazağa-Maslak Yerleşkesi: Ayazağa Mahallesi Hadım Kuru Yolu Cad. No: 19, Sarıyer 34396 İstanbul / Faks: (0212) 289 64 90
Beylikdüzü Yerleşkesi: Cumhuriyet Mah. Gürpınar Yolu Cad. No: 3/A, Beykent Siteleri, Büyükdere 34500 İstanbul / Faks: (0212) 867 55 68
Taksim Yerleşkesi: Sıraselviler Cad. No: 65, Taksim, Beyoğlu 34437 İstanbul / Faks: (0212) 243 02 78 info@beykent.edu.tr

ÖZGEÇMİŞ

1977 İstanbul doğumlu ve iki çocuk annesidir. Davranış Bilimleri, Sosyoloji ve aynı zamanda Çocuk Gelişimi mezunudur. Formasyon Eğitimi ve Aile Danışmanlığı eğitimlerini tamamlamış olup Beykent Üniversitesi Klinik Psikoloji alanında yüksek lisans yapmaktadır.

Uzun yıllar Anaokulu yöneticiliği ile birlikte çeşitli okul öncesi kurumlarında Danışman, Uzman Öğretici, Zekâ ve Akıl Oyunları Eğitmeni olarak görev yaptı. Halen Çınar Koleji Anaokulu'nda çocuk ve ailelere danışmanlık yapmaya devam etmekte, Uluslararası Aile Danışmanları Derneği ve Okul Öncesi Kurumlarında seminer ve eğitim vermektedir.

Yeliz SIBĖATULLAH